

Biblioteca
ASTRA, Sibiu

95
1 05 12

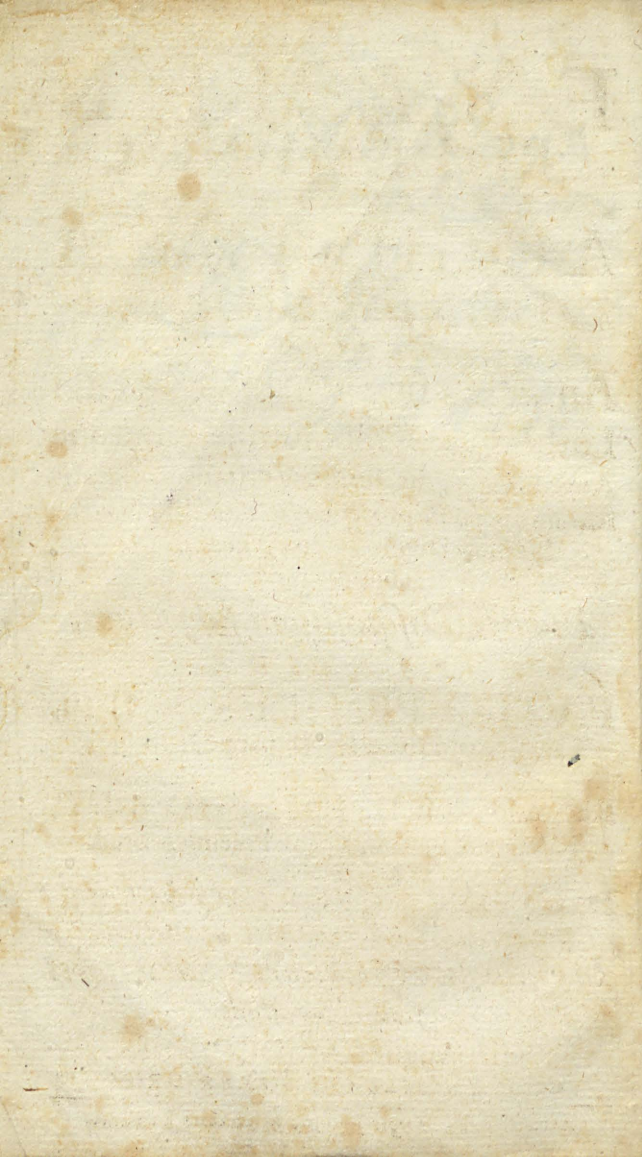
*
SIV 2015

574

7
P. X. Libris A. R. S. Josephi
Puttinger Parochi Purg
Kirchen, quos procuravit
Pater Josef Gberacker
Alumnus Stud. Pavanid.
Annò 1738.

729

①

EXAMEN POLEMICUM

SUPER

AUGUSTANA CONFESSIONE.

Pro Confessione Videlicet *Sibiria:*
An illa sit infallibile Fidei
Lutheranæ Symbolum, tantæque
Auctoritatis, ut homo Veritatis ac Salutis
suae amans possit prudenter ac tutò illi adhærere,
Fidéque Divina credere, quæ in illa
continentur.

Publicæ Disquisitioni subjectum,

P R Æ S I D E

P. VITO PICHLER Soc: JESU,
Theol. Polemicæ Professore Ordinario.

A

Rev. & Doctiss. D. JOSEPHO RIDT,
Kissingensi Bavaro, Theol. Polemicæ Stud.

Et Rev. & Doctissimo

D. JOANNE GEORGIO MAYR,
Dona Werdano Suevo, Theol. Mor. & Polem. Stud.

In Catholico & Celebris S. Salvatoris

Lyceo Augustano

XIII. Augusti M. DCC. VIII.

CUM FACULTATE SUPERIORUM.

AUGUSTÆ, Typis Joannis Michaëlis Labhart.

8583

CHRISTO

DEO-HOMINI.

Patris æterni ac Matris Virginæ

FILIO

Consubstantiali,

HUMANÆ SALUTIS

REPARATORI,

Cæli Terræq;

DOMINO,

INCREATÆ VERITATI,

VERÆ FIDEI AUCTORI,

Ecclesiæ, proprio Sanguine
fundatæ,

SPONSO PERPETUO,

Hæresum Debellatori

Polemici Laboris sui

Primitias

Devotissimo animo

Dicant, Dedicant, Consecrant

Præses & Defendentes.

CHRISTO

DEO-HOMINI

Patris et Filii et Spiritus Sancti

FILIO

Consistenti

IN MANU SALUTIS

REPARATIONIS

et

DOMINO

IN VICTORIA

VERE FIDELI

Beatis, proprio sanguine

et

DOMINO

Imperium

et

Dignitate

et

PRÆFATIO.

Quamvis ea sit Lutheranorum inter se discordia, ut nulla Regio, nulla Civitas, nulla Academia, imò nulla propè Familia perfectè cum altera concordet in iis, quæ credenda & facienda sunt; nihilominus tamen omnes omnino, quod scio, conspirant in hoc, quòd Confessioni Augustanæ addictos sese profiteantur. Tantæ apud omnes auctoritatis est hæc Fidei ipsorum brevis summa, seu Symbolum, ut vocant. Quare mearum partium, & simul operæ pretium esse duxi, inquirere, non solum unde tanta auctoritas in hanc Confessionem derivata sit, ut omnes Protestantium Ecclesiæ se illius membra profiteantur, sed etiam, & quidem maximè, unde homo rerum peritus ex principijs Theologicis sufficiens motivum haurire possit ad prudenter imperandum sibi assensum firmissimum atque indubitatum, iis rebus præstandum, quas Augustana Confessio complectitur, & per consequens, quomodo homo salutis suæ amans ei tuto acquiescere possit. Quòd si enim assensum firmissimum prudenter eliciendi desit sufficiens ratio, pariter fides tantùm infirma, incerta, & merè humana, adeoque nulla erit. Proinde, si ostendero, quòd Confessio Augustana,

ad iudicii Theologici stateram appensa, inveniatur minus habens, & auctoritate sufficienti destituta, non solum de ipsa Augustana Confessione triumphabit Augustana Theologia Polemica Orthodoxa, hoc anno novis viribus aucta, & quotidianis exercitationibus recens animata, verum etiam toti Lutheranismi præcipuum, cui propemodum unice innititur, fulcrum subtrahet, quo subtracto instar ruinosæ domûs nutare ipsum necesse erit. Lege, amice Lector, animo tranquillo, & non præoccupato singulos articulos perpende, magnamque haud dubiè, seu Catholicus seu Lutheranus fueris, utilitatem capies.

Elenchus Articulorum.

- I. **Q**uid sit Confessio Augustana, & quis status questionis?
- II. An Augustana Confessio sufficientem auctoritatem obtineat à Luthero, ex cujus libris desumpta est?
- III. An à Carolo V. Imperatore Augustissimo, cui fuit exhibita?
- IV. An à Libro Concordiæ, à quo dicitur fuisse restituta?
- V. An à tota Ecclesia Lutherana, cujus est symbolum?
- VI. An ab Ecclesia Græca, cujus assensum & communionem expetit?
- VII. An ab Ecclesia Romana recentiore, quam arguit defectionis?
- VIII. An ab Ecclesia Romana antiqua, quam fuisse incorruptam fatetur?
- IX. An ab ipsa doctrina, quam continet, & propter quam Confessionistæ se vocant Evangelicos?
- X. An à sua Constantia, qua semper invariata permansit?
- XI. An à Miraculosa propagatione, qua invaluit?
- XII. An à Scriptura S. in qua sola se fundatam asserit?

ARTICULUS I.

Quid sit Confessio Augustana, & quis status questionis?

SUMMARIUM.

1. Confessio Augustana periculosissimo propter Turcam, Romano Imperio imminentem, tempore in Comitijs Augustæ compilata. 2. Jussu Caroli V. Imperatoris. 3. Subscriptibus aliquot Principibus Imperij, ex quibus præcipuus, nempe Elector Saxonie, Catholicè obiit. 4. Facta est ex libris Lutheri, & à Melanchtone in 28. Articulos divisa, quorum 21. ad fidem. 5. Septem postremi ad Mores pertinent, in quibus reprehenduntur aliqui Abusus Catholicorum, ut vocant Protestantes. 6. Ex primis 21. saltem octo sunt erronei & contra fidem, saltem latenter. 7. Confessio non fideliter fuit concinnata. 8. Nobis propositum est eam non per partes, sed totam simul impug-nare. 9. Nam dicitur esse Symbolum fidei Lutherane. 10. Quid sit Symbolum? 11. Quid sit Confessio Augustana? 12. Quis status questionis? 13. Symbolum fidei debet esse infallibile. 14. Et fide divina credibile.

1. Sciendum 1. Invictissimum Imperatorem Carolum V. cum videret Lutheri ac Lutheranorum in defendendo suo Schismate per-

tinaciam, & natas inde totius Germaniæ turbas summâq; pericula, anno M. DXXX. indixisse Comitiam Imperialia Augustam Vindelicorum, partim ut auxilia contra Turcam, quâ priore primùm anno ad ipsam urbem Viennensem ingentem exercitum cum maximo Catholicorum terrore adduxerat, partim ut remedia quæreret ad reducendam in causa Religionis inter Germanos concordiam. Adeo Infelici facto hæc per Germaniam in Religione dissidia inciderunt in isthæc tempora, quibus Orcus Ecclesiam atrociter infestabat per Turcam in finibus, per Lutherum verò in ipsis Teutoniæ visceribus, ut nempe alter ab altero iuvarerur, & neuter debellari posset, quia Turca Lutheri & Lutherus Turcæ res & causam promovit. Lutheri fuit illud rebelle classicum: *qui habet aures audiendi, audiat, & à bello Turcico abstineat, donec Pape nomen sub celo valet.*

2. Sciendum 2. Eundem Carolum iussisse, ut in his Comitibus dissidentes Imperii Status suam mentem ac gravamina circa Religionem proponerent tum Latino tum Germanico idiomate. Quapropter Lutherani doctrinam suam in certos articulos redactâ à Philippo Melanchthone (Germanicè *Schwartz, Erden*) in prædictis Comitibus exhibuerunt Carolo Imperatori, quæ postmodum dicebatur *Confessio Augustana*, non quòd Urbs Augustana eidem subscripserit, tum magis Zwingiio quàm Luthero secundum aliquam sui partem addicta, sed quòd Augustæ compilata, & Cæsari oblata sit.

3. Scien-

3. Sciendum 3. Confessionem Augustanæ Latinæ tum temporis subscripsisse 1. Joannem Ducem & Electorem Saxoniae. 2. Georgium Marchionem Brandenburgensem. 3. Ernestum Ducem Luneburgensem. 4. Philippum Landgravium Hassiæ. 5. Wolfgangum Principem Anhaltinum. 6. Duas Civitates Imperiales, nempe Norimbergam & Reutlingam.

Dux tamen & Elector Saxoniae Joannes, præcipuus Lutheri Fautor & Augustanæ Confessionis Promotor, ac Protestantium primus, cum ad agonem pervenisset, conscientia & metu severi Judicis stimulante ad Romanam Ecclesiam redijt, Sacramenta Confessionis, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis Catholico ritu percepit, ac insuper Lutheranam fidem detestatus à filio suo Joanne Friderico in ditiones suas Antiquam Religionem restitui se, id postulavit, ut constat ex Authenticis litteris à Joanne Friderico mox post obitum Patris ad Duces Bavariae Wilhelmum & Ludovicum datis, quæ legi possunt in libro Viennæ edito anno M. DC. LXX XI. cui titulus *Confessio & Anti-Confessio Augustana*.

4. Sciendum 4. Confessionem Augustanam ex illis 17. articulis, quos Lutherus ex suis libris desumptos ad Comitata in hunc finem miserat, fuisse collectam & in ordinem redactam à Melanchthone, ut dictum, Lutheri discipulo, qui tamen fuit homo tam inconstans, ut teste Jacobo Gaulterio post ejus obitum sectæ Complures eum sibi tanquam suum vendi-

caverint, præsertim Sacramentarij, ad quos à Confessione Augustana transiisse satis certum est. Cæterum illi septendecim articuli, ex quibus Confessio Compilata est, exstant in tom. 5. Germ. Jen. f. 14. 15. 16.

Sciendum 5. Confessionem Augustanam, prout à Melanchthone distributa est, Complecti articulos 28. quorum primi 21. ad fidei doctrinam. 7. verò ultimi ad mores pertinent, & inscribuntur *de Abusibus*.

Sciendem 6. Ex primis 21. articulis, qui ad fidei doctrinam spectant, omnino decem convenire cum doctrina Catholica, nempe 1. de essentia Divina. 3. de Christo JESU & Verbo incarnato. 8. de administratione Sacramentorum, 9. de Baptismo. 10. de Cæna Domini. 14. de Vocatione Ministrorum. 16. de rebus Civilibus, quòd nempe Christianis liceat Magistratus gerere, & bella. 17. de extremo judicio, beatitudine, & damnatione æterna. 18. de libero arbitrio. 19. de Auctore peccati.

5. Sciendum 7. In ultimis 7. articulis sequentes abusus, ut vocant Protestantes, reprehendi, nimirum. 1. Quòd Catholici præbeant Laicis Sacram Communionem tantum sub una specie, & usum Calicis negent. 2. Quòd Sacerdotibus prohibeant conjugium. 3. Quòd ex Missa privata, nimis frequenti, quæstum colligant, & in Missa publica nullas Cantiones Germanicas admisceant, quibus doceretur populus. 4. Quòd in Confessione onerent conscientias curâ enumerandi omnia delicta, cum tamen

tamen recitare omnia impossibile sit. 5. Quòd quotidie instituant novas ceremonias, novos ordines, novas ferias, nova jejunia, quibus gravatur populus, cùm doceant, hæc opera esse necessaria ad promerendam gratiam. 6. Quòd vitam & vota Religiosa nimis extollant contra mandatum Dei, quod quemlibet jubet habere uxorem suam propter fornicationem: & contra gloriam Christi, quia votis tribuunt justificationem, non fidei in Christum: & contra infirmitatem Naturæ humanæ, cui castitatis observatio sæpe est impossibilis, quæ tamen subinde inconsultò vovetur: propter quas & similes causas hæc vota esse irrita volunt Protestantes. 7. Quòd nimis amplam potestatem sibi arrogent Episcopi & Papa in condendis novis traditionibus & legibus humanis, quasi hæc essent necessaria ad promerendam justificationem, quod est contra libertatem Christianam, & contra præceptum Divinum. Item quòd aliqui Episcopi non solùm usurpent potestatem Ecclesiasticam prædicandi Evangelij, remittendi & retinendi peccata, administrandi Sacramenta, Reiciendi Doctrinam ab Evangelio dissentientem, excludendi à Communione Ecclesiæ, quæ potestas ipsis Comperit *jure Divino*, verùm etiam sibi arrogent potestatem Civilem & imperij, qua conati etiã sunt transferre Regna Mundi.

6. Sciendum 8. Reliquos articulos ex 21. esse vel ex toto vel ex parte erroneos & hæreticos, si non apertè, saltem latenter, uti de justificatione, fide, bonis operibus &c.

Dico *saltem latenter*; nam plurimi articuli ita obscure & nequiter sunt positi, ut mentem Lutheri & Lutheranorum non clarè explicent, imò nonnunquam contrarium explicare videantur, ut nimirum Catholici Principes, qui unionem & concordiam cum Ecclesia Romano-Catholica ardentè urgebant, existimarent, Protestantes in plerisque mutatâ sententiâ consentire Catholicis.

7. Et quamvis Imperator Carolus præceperit totam doctrinam sibi proponi, & post oblatam Confessionem seriò scire petierit, utrùm non alios adhuc articulos haberent adversantes Catholicis, alios tamen non exhibuerunt Protestantes, ut videre est apud Seidanum l. 7. f. 213. & Chytræum in hist. Conf. Aug. f. 195. 196. 197. ubi Recensentur etiam aliqui articuli controversi, quos Melanchthon & ejus Socij (probabiliter tamen inscio Saxone & Principibus Lutheranis) studio dissimulârunt, tanquam *exosos*, ut vocabant, nimirum 1. An omnia ita fieri debeant, ut fiunt. 2. An liberum arbitrium sit nihil. 3. An Deus etiam faciat mala. 4. An omnes Christiani sint Sacerdotes. 5. An Papa sit summus Episcopus jure Divino. 6. An Indulgentiæ sint admittendæ. 7. An quodlibet opus bonum sit peccatum mortale. 8. Utrùm Laicus possit conficere Sacramentum Altaris. 9. An Confessio Auricularis sit ad salutem necessaria &c. Quæ dissimulatio fuit prorsus fraudulenta, contra mandatum Cæsaris, contra sponsionem Protestantium, non tamen

men contra voluntatem Lutheri, qui durantibus Comitijis ex eremo sua, id est, ex Arce munitissima, in qua à Saxone detinebatur occultè, ne tradi deberet Cæsari plectendus, ita scripsit ad Melanchthonem: *si vim evaserimus, pace obtenta, dolos, mendacia, ac lapsus nostros facile emendabimus.* Georg. Cælestinus in historia Comitiorum anno 1530, tom. 3. mihi f. 24. pag. 2. qui tamen Lutheri partes secutus est. En sinceritatem, qua Confessio Augustana primitus cusa est.

Sciendum 9. præter errores etiam reperiri aperta mendacia in Confessione Augustana, præsertim in ultimis ejus articulis de Abusibus, qualia sunt 1. Cùm dicitur, Catholicos docere, Christum præcisè pro peccato Originali satisfacisse, Missam autem Satisfacere pro peccatis actualibus tam vivorum quàm mortuorum. 2. Nullum Episcopum recipi à Catholicis, nisi juret, se puram Evangelij doctrinam nolle docere. &c. Verùm quia nimis longum foret & contra propositum nostrum singulos speciatim referre & in particulari refutare tum errores tum mendacia, qui in Confessione Augustana vel apertè exstant, vel facile eruuntur, hoc labore supersedeo. Videri potest P. Adamus Tannerus, & Thomas Henrici, uterque in sua Anatomia Conf. Aug. & alij Auctores hinc indè hanc materiam attingentes.

8. Nobis Constitutum est & sufficit impugnare simul & generatim totam Confessionem Augustanam; si enim tota nullius au-

toritatis & valoris esse Convincitur, quid partes valebunt?

9. Sciendum 10. Confessionem hanc Augustanam, seu formam & summam fidei Lutheranae, à suis Cultoribus vocari *Symbolum* suae Ecclesiae, ut testantur citatus Thomas Henrici initio suae Anatom. & Conradus Diericus Lutheranus, qui in suis institutionibus Catechet. ita scribit: Augustana Confessio est *Symbolum publicum quarundam Ecclesiarum Germaniae de praecipuis Religionis capitibus ex Dei Verbo conscriptum.* Item libellus Germanicus, cui titulus: *Letzte Evangelische Gnaden, Posaun /* primò Belgicè conscriptus ante paucos annos à Zachar. Webber Protestantium partibus addicto, hic Augustae notissimus. Liber Concordiae, quamvis illam velit esse *Symbolum*, praemittit tamen verba *hujus temporis*, *diser Zeit /* quia nempe nunc statui non posset, quid sequentibus annis credituri essent Confessionistae. Mylius verò in Prolegom. licèt vocet *Symbolum*, comparare tamen non audet *Sym-bolis Catholicis*, nimirum Apostolico, Nicæno, & S. Athanasij.

10. Sciendum 11. *Symbolum fidei* à Joanne Dorscheo Professore Argentineni in differt. pro saeculari memoria Conf. Aug. pag. 43. sic defini: *est doctrina eorum, quorum Symbolum est, succincta summa, ex verbo Dei, & Sacrosanctis Prophetarum & Apostolorum scriptis collecta, ita ut per illud tanquam per indubitam notam omnes Orthodoxi ubiq; terrarum agnos-*
ci,

ci, & in præcipuis ac substantialibus fidei articulis ab Adversarijs suis discerni possint. Symbolum quippe omnes fidei articulos necessarios, in quibus una pars ab altera dissentit, continere debet, & esse omnino immutabile, & invariabile. His præmissis

11. Dico 1. Confessio Augustana sic potest describi: Est Symbolum fidei Lutheranae, quod ex scriptis Lutheri per Philippum Melancthonem collectum, & in ordinem redactum, in Comitijs Augustanis anno 1530. exhibitum est Inviçtissimo Imperatori Carolo V. Patent omnia ex dictis.

12. Dico 2. Status quæstionis, quam ventilare aggredimur, consistit in hoc: utrùm Confessio Augustana sit fidei Symbolum *infallibile*, ac tantæ auctoritatis (undeunde acquisitæ) ut homo prudens ejus articulos, præsertim in quibus discrepat à doctrina Catholica, possit credere *fide divina*, eiq; salutem suam tutò committere?

13. Dixi 1. *Infallibile*; nam si fallibile tantum sit, assensus ei præstitus nequit esse infallibilis, certissimus, firmissimus, sed necessario erit pariter fallibilis, incertus, dubius, consequenter nõ actus fidei, sed meræ opinionis & conjecturæ; conjectura autem & mera opinio non est summum intellectûs nostri obsequium, quod præstare tenemur Veracitati Divinæ, ac Deo loquenti, & certos articulos nobis proponenti credendos. Unde sicut Symbola Apostolicum, Nicænum, Athanasij etiam juxta Lutheranos sunt infallibilia,

bilia, quia sunt *Symbola fidei*, seu quia complectuntur talia, quæ sunt à Deo revelata; ita etiam Confessio Augustana, si est *Symbolum fidei*, seu si complectitur talia, quæ à Deo sunt revelata, necessariò debet esse infallibile. Hinc non capio, quomodo Mylius & alij quidam Lutherani Confessionem Augustanam vocare possint *Symbolum fidei* suæ, minoris tamen auctoritatis, (quoad vim movendi ad firmissimum assensum) esse asserant, quam sit *Symbolum S. Athanasij, Nicænum, Apostolicum*. Sic enim argumentor: vel Confessio Augustana complectitur meros articulos à Deo revelatos, vel non? Si primum, planè ejusdem Auctoritatis esse & pari efficacia movere debet ad assensum, quàm prædicta tria *Symbola*, cum prorsus sit idem motivum, nempe idem Deus infinitè verax & revelans: Si secundum, nullo modo est *Symbolum fidei*; cum *Symbolum* debeat continere res à Deo revelatas, *fidei* articulos, quos oportet credere. Secus si fiat, est scriptum erroribus obnoxium, nulla auctoritate divina nixum, & non nisi fide humana dignum. Quod utiq; de sua Confessione, quam purò Dei verbò niti jactitant, non fatebuntur Lutherani, nisi velint esse contenti fide merè humana, qua Deus non colitur, nec salus obtinetur, cum tamen juxta ipsos sola fides requiratur & sufficiat ad salutem obtinendam.

14. Dixi 2. *Fide divina*, hoc est, tali, quæ nititur auctoritate Dei loquentis & revelantis. Quòd Deo (supposito, quòd loquatur)

credendum sit assensu firmissimo, ac nullatenus dubitandum, omnino evidens est. Utrum autem hic & nunc loquatur, hoc vel illud revelaverit Deus, non est evidens, sed probari debet ex certis signis, quæ vocari solent *motiva credibilitatis*, quibus ita fiat evidenter credibile, Deum hic & nunc loqui, hoc vel illud revelare, aut revelasse, ut de hoc prudentur dubitari non possit, minùs sine injuria primæ veritatis negari seu revelatio seu objectum revelatum. Quæstio nunc est, utrum Lutherani habeant ullum tale signum, & motivum tantæ Auctoritatis, per quod ipsis fiat evidenter credibile, articulos suæ Confessionis, præsertim eos, qui sunt contrarij Ecclesiæ Catholicæ, esse à Deo revelatos, qui fide divina, infallibili, ac certissima credi possint ac debeant? Ex decursu (Deo adjuvante conatus nostros) patebit, Confessionem Augustanam non modò non esse evidenter credibilem fide divina ex ullo capite, sed potius evidenter esse incredibilem, & omni divina auctoritate destitutam ex multis capitibus, & ferè tot, quot hoc opusculum complectitur articulos.

ARTICULUS II.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à Luthero, ex cujus libris sumpta est?

SUMMARIUM.

1. **L**utherus est quasi proto-parens Confessionis Augustanae. 2. Quem Lutheranorum aliqui multum extollunt, & ideo ejus quoque partum, nempe Conf. August. in magno honore habendum putant. 3. Sed male, quia tam vita quam doctrina ejus scelerata. 4. Fuit enim Sacrilegus & perfidus Apostata. 5. Blasphemus in Deum & Sanctos. 6. Obscœnus. 7. Et trivialis scurra. 8. Superbus Thraso. 9. Et maledicus enormiter. 10. Bibliorum falsarius. 11. Homo mendax. 12. Sibi ipsi contradicens. 13. Familiaris Diabolo. 14. Ejusque discipulus. 15. Ejus doctrina viam sternit sceleribus. 16. Quod & ipse fatetur. 17. Unde nulla prorsus auctoritas redundat à Luthero in Confessionem Augustanam, sed potius opprobrium. 18. Et quia Lutherus nec immediatè nec mediatè à Deo vocatus est ad novam fidem introducendam. 19. Videant Lutherani, cui salutem suam credant. 20. Nec prodest ipsis, si nobis obijciant improbos Prelatos & Sacerdotes Ecclesie Catholice. 21. Nec excusant Lutherum, si dicant, eum initio non statim fuisse satis illuminatum.

I. Sciendum I. Lutherum, patriam Saxonem, professione prius Monachum, postea infamem

famem apostatam, esse primum ac præcipuum inter homines Auctorem seu Architectum, & quasi protoparentem Confessionis Augustanæ. Hoc enim testatur non solum ipse Lutherus, dum in præf. 1. Tom. Lat. ait: *primò solus eram*, hoc est, nullum ducem, nullum in initio habebam socium, sed & Melanchthon Confessionis Augustanæ faber secundarius, cæterique Sectatores Lutherum pro Duce, ac fidei suæ Magistro agnoscunt. Quin res ista tam aperta est, ut nullus rerum peritus vocare possit in dubium, cum palàm sit & in confesso apud omnes, ex libris Lutheri desumptam esse Confessionem Augustanam.

2. Sciendum 2. Multos, non tamen omnes, Lutheranos plurimum extollere Lutherum, eumque superbis titulis appellare Prophetam, Evangelistam, Apostolum, Eliam, Joannem Baptistam &c. Eumque habere pro viro tam illuminato, ut SS. Patres cum ipso comparati vilescant. Id nempe didicerunt ab hoc suo quinto Evangelista, qui (ex humilitate scilicet, propria hominibus sanctis virtute) arroganter hos sibi titulos attribuit, vix non Christum & Deum se appellans. Ab hoc igitur admirabili viro (si Superis placet) qui extinctam, ut aiunt, sanæ doctrinæ lucem reaccendit, Evangelium sub scamno delitescens iterum protraxit, afflictis conscientijs Christianam libertatem restituit, & Christi Ecclesiam multis erroribus fædatam reformavit, magnam Confessionis suæ auctoritatem conciliari existimant.

3. Sciendum 3. Lutheranos ita sentientes vel decipi à suis Prædicantibus, vel ignorare a-
cta & Scripta Lutheri, vel etiam sponte cæcuti-
re, dum petulantem linguam, turpissimum cala-
mum, & sceleratos mores Patriarchæ sui ne-
sciunt aut nescire volunt. Unde meum esse duxi
beatum & pretiosum, ut vocant, hunc virum ru-
di saltem penicillo delineare (nam vivis colori-
bus exprimere nec brevitatis studium, nec inten-
ti ratio, & omnium minimè honestas permit-
tit) Nihilominus tamen ita obiter tantùm
adumbratus haud dubiè ita displicebit etiam
Cultoribus suis, ut non solùm nihil auctori-
tis pro sua Confessione ab hoc monstro dein-
ceps emendicare pergant, sed potiùs proto-
plastis sui ipsos pudere incipiat. Imò futurum
spero, ut, quisquis in Lutheri effigiem solùm
ruditer depictam oculos synceros conjecerit,
horrere ac detestari incipiat fidem, ab homine
tam nefario in Mundum investam. Breviter
itaque vitam & doctrinam Lutheri describere
propositum est. Priùs tamen veniam te rogo,
Christiane Lector, si tuos quandoq; oculos co-
gar offendere, & meum inquinare calamum refe-
rendo illius sermones & mores : quippe ejus
modi Novatorum & dogmatum referre turpi-
tudinem sæpe refutare est.

De improba Lutheri vita.

4. Dico 1. Lutherus fuit homo scelera-
tissimæ vitæ. Ad hanc assertionem proban-
dam tam ampla suppetit materia, ut pluribus

integra volomina repleverit, uti Adamo Tannero, Laurentio Forero, Conrado Andreae (vero cognomine Vötter) Joanni Pistorio &c. ex quibus pauca quaedam desumo, & claritatis ac brevitatis gratiâ ad quatuor capita restringo.

1. Quia Lutherus fuit sacrilegus ac perfidus Apostata. 2. Quia fuit blasphemus in Deum & Sanctos. 3. Quia fuit Scurra obscænus & trivialis. 4. Quia fuit superbus Thrafo & enormiter Maledicus. Adducam autem ordinariè verba ipsius Lutheri, prout reperiuntur in ejus libris, vel ab ipso vel saltem ab ejus asseclis (Deo ita disponente) ad propriam confusionem editis, & sæpius quidem adducam idiomate Germanico, quo Lutherus plurimum delectabatur & utebatur, ut etiam illitteratis ostendi possit pessimi hominis turpissima vita, & perversi Evangelistæ execrabilis doctrina. Itaque

Probatur assertio 1. Sacrilegum ac impium facinus est datam Deo fidem violare: sed Lutherus datam Deo fidem violavit: ergo commisit impium ac sacrilegum facinus. Min. est omnibus nota, etiam lippis & tonsoribus, cum nemo ignoret, Lutherum fuisse Monachum & Sacerdotem, adeoque emisisse tria vota, castitatis perpetuæ, paupertatis, & obedientiæ, quæ tamen vota omnia, adeoque datam Deo fidem, turpissimè violavit, dum deserto Ordine Religioso publicas nuptias celebravit cum Catharina de Bore, pariter votifraga Moniali, atque in hoc sacrilego Matrimonio (ante nuptias

ptias jam consummato, ut ipse Lutherus fate-
 rur satis clarè in litteris ad D. Joannem Riihe-
 lium to. 3. Germ. f. 150. Jusque ad finem vitæ
 per summum scelus perstitit excucullatus Apo-
 stata.

Ma. probatur 1. ex Scriptura S. *Cum votum
 voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere,
 quia requiret illud Dominus Deus tuus, & si mo-
 ratus fueris, reputabitur tibi in peccatum &c.*
 Deuteron. 23. 2. Ex SS. PP. nominatim S.
 Augustino & Ambrosio: Augustinus, cujus
 degener filius existit Lutherus, circa annum
 Christi 400. Ita scripsit in psal. 75. *Quid autem
 ait (Apostolus Paulus) de quibusdam, quæ vo-
 verunt, & non reddiderunt? habentes, inquit,
 damnationem, quia primam fidem irritam fece-
 runt, quid est primam fidem irritam fecerunt? Vo-
 verunt & non reddiderunt.* Et paucis interje-
 ctis negat fas esse recedere à Monasterio post
 vota Deo nuncupata. Ambrosius in libro, quem
 scripsit ad Virginem Deo devoram, & postea cor-
 ruptam, c. 5. postquam ei scelus hoc pluribus
 exaggerâsser, ita pergit: *dicit aliquis: melius est
 ergo nubere quàm uri, hoc dictum ad non pollici-
 tam pertinet, ad nondum velatam. Ceterùm quæ
 se sponndit Christo, & sanctum velamen accepit,
 jam nupsit, jam immortalis juncta est viro, etiamsi
 voluerit nubere communi lege conjugij, adulte-
 rium perpetrat, ancilla mortis efficitur.* In alte-
 ro autem libro, quem ad Corruptorem Virginis
 Deo sacratæ scripsit idem S. Doctor, ita inci-
 pit: *de te autem, fili serpentis, minister diaboli,*
 vio.

violator templi Dei, qui uno scelere duo crimina perpetrasti, adulterium utiq; & sacrilegium &c. 3. Ex Jure Cæsareo, quod capitis supplicium statuit in eos, qui Virginem Deo consecratam attentassent sibi Matrimonio jungere L. 5. Imp. Jovin. Cod. de Episc. & Cler. & Imp. Justin. L. 41. eodem tit. sive volentibus sive nolentibus Sanctimonialibus tale facinus fuerit perpetratum. 4. Demum ex ratione: quia pro gravi scelere reputatur, si fides, puro homini data, non servatur: quantum ergo crimen erit Deo aliquid promittere per vota, id tamen non reddere, non servare? Nec excusat prætensa ab hujusmodi perfidis apostatis impossibilitas, cum pateat, ab innumeris utriusque sexûs hominibus hæc vota Religiosa semper observata fuisse, & hodie dùm observari accuratissime. Utique Christus, & Paulus, non suavitatis impossibilia, sed invitavit ad perfecta, dum dixit: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus &c. Et veni, sequere me Mat. 19. Beatior autem erit, si sic (sine conjugio) permanserit secundum meum consilium: qui Matrimonio jungit virginem suam, bene facit: & qui non jungit, melius facit. 1. Cor. 7. Lutherus itaque fuit homo perfidus Deo, sacrilegus, impius apostata à Religione & Ordine, ac proinde vitæ sceleratissimæ. Id quod ulterius

5. Probat 2. Gravissimum scelus est blasphemare Deum & Sanctos: sed Lutherus blasphemavit Deum & Sanctos: ergo. Ma. est clara. Min. proba afferendo aliquas Lutheri blasphemias, in ejus libris contentas, & à prædictis AA. notatas,

præsertim à Conrado Andreae, qui Lutherum festivè simul & graphicè descripsit in varijs tractatibus, ex quibus mihi tredecim ad manus sunt; quamvis enim multos ex citandis textibus in ipsius Lutheri voluminibus egomet legerim, non tamè omnes reperire contigit, quos ex memoratis Auctoribus afferã, propter diversam scilicet, quæ illis & mihi fuit, editionẽ, atque diversis annis impressos Lutheri libros, è quibus fideliores sunt, qui antiquiores; nam primi Collectores librorum Lutheri turpitudinem sui Magistri candidè satis expresserunt, Deo utique sic ordinante, ut se ipsos confunderent, & ut essent inexcusabiles, qui talem Prophetam sequerentur. In subsequentibus verò editionibus plura, nimis probrosa, vel omissa, vel immutata sunt.

Deum ipsum varijs & indecoris omnino titulis compellat Lutherus, quorum ingentem catalogum refert dictus Conradus Andreae in dem *Undächtigen Luther*, ubi legi potest. *Christus est Diabolus meus contra Diabolum, ut sim filius Dei*, ait in c. 2. Gal. apud Tañerum in Anat. Et apud le Roy citantem colloquia Mensalia de operibus Dei sic blasphemat: *non semel Domino Deo nostro aliquot egregios articulos porrexi, & exhibui, eumque docere volui. Sed optimus ille, ac bonæ frugis Deus bellè mihi tergum suum* (turpiore voce usus est spurcus Propheta) *obvertit conspicandũ. Melancthon in ejus vita scribit, quòd Deũ suorum precibus comendaverit, dicens: Bette für unsern Herr & Gott und sein Evangelium, daß ihm wol gehe. In der Kirchen-Postill f. 117. ait: Gott*

Gott ist keinem Orth so seind als denen Kirchen. Quæ quidem & similia, quocunque te veritas, & quemcunq; illis sensum assignes, à suprema quadam indignitate, irreverentia, & atroci in Deum contumelia nulla ex parte excusaveris. Sed pergamus ad Christum & Sanctos.

Christus ist der gröste Sünder / dergleichen auf Erden nie kommen ist. Eisch. Nieden f. 101. & tom. 1. Witt. f. 361. b. omnes prophetæ viderunt hoc in spiritu, quòd Christus futurus esset omnium maximus latro, homicida, adulter, fur, sacrilegus, blasphemus. to. 1. Witt. f. 190. in epist. ad Galatas. Et in homilia 1. de baptis. addit, Christum opus habuisse baptismo in remissionem peccatorum. In psal. 22. ait: nisi hæc dixerimus (nempe Christum fuisse simul summè gloriantem, & summè desperantem, simul summè beatum & summè damnatum &c.) non video, quomodo à Deo sit derelictus. Item: non credo, quòd sola humana Natura pro me passa sit: Christus ille vilis nec magni pretij Salvator est; imò ipse quoque Salvatore opus habet.

Wir seynd gleich so heilig als Maria / und andere Heilige / wie groß sie seynd. Kirchen. Postill an unser Frauen Geburths. Tag. Item: wan die Mutter Gottes / Petrus / und Paulus &c. noch heunt auf Erden giengen / sie wurden sich mir (Luthero) unter die Fuß legen / und für einen Herrn halten. ibidem. Die Apostel seynd auch grosse Sünder

der geweest / und gute grobe / grosse Schälck.
 Tisch: Reden. f. 286. Paulus hat an seiner
 Lehr gezeuflert / und oft nit gewußt / ob er
 recht predige oder nicht. f. 106. St. Hierony-
 mus ist ein Kezer gewesen f. 478. St. Chry-
 sostomus ist nur ein Wäscher. f. 474. De Hie-
 ronymo ait, se nulli alteri esse æquè infestum,
 quàm ipsi, quia tantùm scribit de jejunio, de
 delectu ciborum, de Virginitate &c. Gre-
 gorij conciones ait nihil valere, uti & Basilium,
 quia totus est Monachus. Juris Canonici libros,
 nempe Decretum & Decretales, magnam par-
 tem ex Sententijs SS. Patrum constantes, scur-
 riliter vocat stercoreos, desß Pabsts Drectet /
 und Drectetal præf. 1. in 1. tom. Witt. Germ.
 Patrum auctoritas súsque déque facienda est.
 tom. 2. lat. Witt. f. 466. Siquis autem scire
 cupiat, quos sanctos colat & invocet Lutherus,
 audiat & obstupescat, quàm devotas Lytanias
 composuerit: Ich bitte dich lieber Teufel / du
 wollest Gott für mich bitten. Tisch: Red-
 den f. 259. lieber Teufel bitt für mich. f. 262.
 heilliger Teufel bitt für uns. f. 288.

6. Probatur 3. Lutherus fuit scurra pror-
 sus obscænus, & trivialis: ergo fuit insigniter
 sceleratus. Ant. quoad primam partem pro-
 batur, quia prorsus impudenter ac inverecundè
 res turpissimas & secretas corporis partes, ea-
 rumque functiones, motus &c. In ore circum-
 ferre & effutire solitus est, etiam quando tra-
 ctabat Scripturam sacram & res magni mo-
 menti. Idq; aded frequenter & sine fronte, ut
 rur-

turpissimus quispiam leno hac in re haud facile ipsum superaverit. Puduit me legere, & magis pudet ejus verba eloqui aut scribere; quia tamen interest improbi hominis mores nôsse, & subinde expedit, videri potest Joannes Pistorius in anat. Lutheri in dem ersten bösen Geist Lutheri, nemblich dem Fleisch, Geist. Item Vetterus in seinē so genanten teuschen Luther. Ne ego inquinare calamum, & verecundum Lectorem offendere cogar, præsertim teneram ætatem. Ubi hi Auctores (dissimulatis tamen turpioribus & magis offensivis, præsertim quæ exstant in Colloquijs Mensalibus, in 2. tom. Jenensi in explanatione c. 7. primæ ad Cor. &c. quæ terribiliter fætet) plurima ac adeò turpia Lutheri dicta & scripta adducunt, ut nemo, nisi tanti viri, ac ab ipsis Lutheranis impressi libri restarentur, ad credendū induci posse videatur. Volui quidem afferre saltem aliquos illius textus, sed parco honestis oculis & castis auribus. Ex quibus tamen facile erit colligere, qualis fuerit Lutherus ipse; nam *qualia verba viri, talis & ipse vir est.* canit Andreas Delicianus in suo contra Stercoreum Prophetam epigrammate. Audiamus confessionem propriam Lutheri, qui tom. 1. Jen. epist. f. 334. & 335. in ep. ad Philippum ita de se scribit: *summa, qui servere spiritu debeo, serveo carne, libidine, pigritia, otio, somnolentia &c.*

7. Propositum quidem nunc erat, quædam dicta scurrilia, contraria decentiæ & honestati naturali, quibus scurræ triviales &

infimi stabularij oblectantur, haud aliter ac stercore porci, uti sunt ista. Wan man den Teufel kennet / so kan man leichtlich zu ihm sagen ihn zu beschemen / leck mich im A. oder schmeiß ins Hembde / und henges an Hals &c. In symposiacis f. 264. Das Hosen sch. ist kräftiger den Teufel zu verjagen als die H. Schrift. f. 262. Quid hodie hinc egi? duabus horis cacavi, tribus horis comedi, & deinde quatuor horas otiosus exegi. Colloq. Eisl. f. 59. Sed honestas prohibet ea adducere: hinc illa relinquo hujus Epicuri affectis, qui istis illecebris pascuntur; nam in omnibus tomis, imò vix non in omnibus paginis, præsertim ultimi tomi, postremis vitæ annis à Luthero conscripti, similia pascua abunde invenient, dum ubique porci, asini, diaboli, stercorea, ventris crepitus, & adhuc turpiora occurrunt. Neque tu credere Lector, neq; ego salvâ erga te reverentiâ proferre possum; adeò turpia enim, scurrilia, & ab omni honestate aliena sunt, quæ stercoreus iste propheta effutijt. Vah! quàm fordidus igitur animus illi fuerit necesse est, si ex abundantia cordis os loquitur? *qualia verba viri, talis & ipse vir est.*

8. Probatur 4. Lutherus fuit homo supra modum superbus, & maledicus: ergo hoc ipso admodum sceleratus; nam superbia solet esse radix gravissimorum scelerum; & ipsius etiam hæresis mater. Ant. quoad utramque partem probant iterum dicta & acta Lutheri; nam superbia stimulante (fortè etiam invidiâ,

& avaritiâ) cùm infelix illa de Indulgentiarum prædicatione contentio exarsisset, in æmulos suos, præsertim Tezelium, acriter investus ipsas Indulgentias & sedem Apostolicam sugillare cæpit, ut aded ambitio, ut Florimundus Ræmundus l. 1. c. 7. in fine asserit, præcipuus uncus fuerit, quo diabolus in rete suum pertraxit Lutherum. Sed magis se ipsum prodit in suis libris.

Hic sto, inquit thraſonicè, hinc sedeo, hinc maneo, hinc glorior, hinc triumpho, hinc insulto Papistis, Thomistis, Henricistis, Sophistis, & omnibus portis inferi, nedum dictis hominum, quantumlibet Sanctorum &c. Divina Majestas mecum facit, ut nihil curem, si mille Augustini, mille Cypriani &c. contra me starent. Ich Martin Luther will in disen Sachen (vom Glauben) anders nichts seyn noch gehalten werden / dan eigensinnig / hart / steiff / stolz. Und soll diß mein Reimen seyn Cedo nulli tom. 1. Witt. f. 56. Ich bin ein Doctor über alle Doctor, und unsers HERN JESU Christi unschuldiger Evangelist. to. 6. Witt. f. 165. Ich Martin Luther von Gottes Gnaden Evangelist zu Wittenberg. tom. 2. Witt. f. 109. Ich Doctor Martin Luther euer Apostel. Tisch-reden f. 496. Ich bin so gewiß ein Prophet, daß ich mir selber darum gram und feind bin. tom. 2. Jen. f. 446. Ich Doctor Martin Luther bin Esaias / auf daß ich mich auch rühme Gott zu Ehren und dem Teufel zu Trutz. f. 482. Ein Mann, wie Joan-

nes der Zauffer. f. 492. Ich bin ein grosser
 Held. Tisch. Reden f. 492. Bin ich nit ein
 theurer edler Mann? In tausend Jahren ist
 kaum ein edler Blut gewesen. Ich bin ein
 Gottes Heiliger to. 2. Jen. f. 92. Ich bin
 ein Engel to. 2. Jen. f. 49. Mein Mund ist
 Christus Mund. f. 68. Ich bin Christus to.
 1. Witt. f. 96. Ich mein/ Luther sey Gott. to.
 4. Witt. f. 378. Jam sufficit; ulterius nec Lu-
 cifer aspiravit.

9. Ex superbiæ spiritu nata est inaudita
 maledicendi, & convitiandi licentia, qua om-
 nes, quos sibi adversari adverterat, impoten-
 ter criminabatur, & insanientis instar impete-
 bat, nulla personarum habita ratione. Sum-
 mi Principes tam Ecclesiastici quàm sæculares
 scopus erant præcipuus illius infernalis male-
 dicentiæ, præsertim Papa, Cardinales, Epi-
 scopi, Imperator, Rex Angliæ Henricus, Du-
 ces Baviariæ Wilhelmus & Ludovicus, Geor-
 gius Dux Saxonix, Henricus Dux Brunsvi-
 centis &c. Des Teufels Mutter / Schwe-
 ster / und Hueren. Kinder / Pabst / Car-
 dinäl / und was der höllischen Grund, Sup-
 pen zu Rom mehr ist &c. Der verdambt Böß-
 wicht / verlohrene verzweiffete Teufels. Kin-
 der / die solle der Blitz und Donner erschla-
 gen / das Höllisch. Feuer verbrennen / Pestil-
 lenz / Frankosen / Sant Veltin / St. An-
 toni Feuer / Aufsatz / Carbuncel / und alle
 Plag haben. to. 8. Jen. in libro contra Papa-
 tum. Gott wölle / daß das Pabstum / und
 was

was daran hangt / in Abgrund der Höllen
 falle / Amen. tom. 6. Witt. f. 169. Regem
 Angliæ his titulis honorat: Juncker Heink /
 Meister Heink / Hanns, Dölpel / Narz /
 Claf, Narz / Piumpper, Narz / Stock,
 Narz / Sagnacht, Narr / ungehobleter,
 Narr / Mißgeburth von einem Narren 2c.
 Esel / Gau / Kloß / Stock / Block / Schwein /
 Gauckler / Bachant / Schelm / Teufel /
 Sathan / Bueb / Lotter, Bueb 2c. tom. 2.
 f. 145. Henricum verò Brunsvicensem sequen-
 tibus: Hanns, Wurst / Dölpel / Knöbel /
 Silz. Der ist ein trefflicher Mann in der H.
 Schrift / wie ein Ruhe auf dem Nuß-Baum /
 oder ein Gau auf der Härpffen 2c. tom. 7. f.
 418. Diser verzagte Schelm wäre besser ein
 Frauen, Huet 2c. tom. 7 f. 426. Die Welt
 ist deß Teufels / wie sie steht und geht. Tisch-
 Reden f. 112.

Toties pronuntiat diabolum, ut, si quis
 tot haberet milites, quot Lutheri calamus dia-
 bolorum millia catervatim in suis libris posuit,
 facili labore bis denos Turcarum exercitus pro-
 fligare posset. In parvo libello, quem scripsit
 Contra Ducem Brunsvicensem nomen diaboli
 occurrit centies quadragesies sexies. Et in li-
 bro de Concilijs f. 266, intra quatuor duntaxat
 linearum spatium diabolus quindecies nomi-
 nat, egregius scilicet æmulator Pauli, qui in
 suis epistolis Sanctissimum Nomen JESU pijs-
 simè pronuntiare non cessat. Paucis rem di-
 co: universum quinti (Lutherani) Evangelii

Corpus his quatuor tanquam elementis compositum esse viderur; insigni verborum spurcitia, & libidinosi amoris exaggerata commendatione. 2. Scurrili & scenica dicacitate. 3. Intolerandâ superbiâ. 4. Acerba mordacitate procacibusq; in quasvis personas contumelijs. Quis quæso (ad animum imperturbatum & recti judicij tribunal appello) quis quæso talem linguam credat esse instrumentum Spiritûs sancti? quis sibi persuadeat, Sapientiam Divinam intrasse in tam malevolam animam, & habitasse in corpore subdito peccatis? Sap. 1. Quis capiat, eloquia Dei purissima ex ore tam fædo promonasse in populum Christianum? quis vel suspicari possit, talem hominem fuisse à Deo electum ad reformandam Ecclesiam, ad emendandos abusos, ad extirpanda vitia? Ego planè evidenter hoc incredibile existimo. Verùm quia multi, cùm laudare nequeant vitam, deprædicant præclaram Lutheri doctrinam, licèt ex huc usque dictis etiam doctrina evidenter & merito fiat suspecta; nihilominus tamen aliqua perstringam

De perversa Lutheri doctrina.

Dico 2. Lutherus fuit homo pessimæ doctrinæ. Longum nimis foret omnia Lutheri dicta & scripta, scripturis, universali Ecclesiæ, Patribus & rectæ rationi adversantia, in mediû proferre. Unde aliqua solùm ex ejus libris placet excerpere, & ut clariùs ordinatiùsque res fiat, ea ad quinq; capita reducere. Ut igitur thesis propositæ ver-

veritatem demonstrem, ostendam 1. Quòd Lutherus fuerit Bibliorum corruptor. 2. Homo mendax. 3. Sibi ipsi contradicens. 4. Familiaris diaboli discipulus. 5. Dogmata tradens, quæ viam ad omnem vitæ licentiam sternunt. Itaq;

10. Probatur 1. Lutherus fuit audax & temerarius SS. Bibliorum falsarius & corruptor: ergo ejus doctrina non est à Deo. Ante. prob. Lutherus non tantùm integra volumina ex canone librorum sacrorum pro libitu suo expunxit, nempe Tobiam, Judith, Sapientiam, Ecclesiasticum, Machabæos, epistolam ad Hebræos, epistolam Jacobi, epistolam Judæ, Apocalypsim Joannis; sed etiam, prout ejus vesaniæ placitum & rebus ipsius commodare visum fuerat, in varijs locis falsificavit vel addendo vel demendo. Per *additionem* corruptit textum S. Pauli ad Rom. 3. v. 28. qui sic sonat: *arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus legis.* Lutherus in sua versione Germanica addidit voculam *allein* solùm, ut sensus esset, *allein durch den Glauben.* Et cùm hujus temeritatis causam postulareretur, ita à suis responderi voluit: *Wenn euer Papist sich vill unnütz machen will mit dem Wort solùm allein / so sagt ihm flux also: Doctor Martin Luther wills also haben / und spricht / Papist und Esel seynd ein Ding: sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas &c. Luther wills so haben / und spricht / er sey Doctor über alle Doctor im ganken Pabstum / da solls bleiben to. 5. Jen. f. 14.* Per *detractionem* corruptit textum S.

Petri in 2. ep. c. 1. v. 10. qui sic habet: *quapropter fratres magis satagite, ut per bona opera certam vestram Vocationem & electionem faciatis.* Lutherus sic in Germanicum transtulit: *Daß rum liebe Brüder thüt desto mehr Fleiß euren Beruef und Erwählung best zu machen / omiffis verbis per bona opera, durch gute Werck; quia nempe ipsius doctrinæ adversabantur.* Tales falsationes, errores, & lapsus Lutheri in versione novi duntaxat Testamenti numerat Emserus ultra sexcentos. En! quàm purum Evangelium habeant hi Pseudo-Evangelici? Non minùs insolens ac effrons est Lutherus in interpretandis SS. Biblijs. Audi regulam ipsius, quam tradit to. 3. Witt. f. 143. in Psal. 5. *Daß soll dir ein gewisse Regl und Gesaß seyn / wan die Schrift gebiethet / daß man ein gut Werck thun soll / solt du es also verstehen / daß sie verbiethet / daß du solt kein gut Werck thun / seyt mahlen du diß nit vermagst zu thun.* *Vos estis lux Mundi,* Lutherus ita vertit: *Ihr seyt ein Dreck in der Latern.* tom. 2. Jen. f. 440. *fac hoc,* Luthero significat *glaube das.* tom. 1. Witt. f. 153. Vel sunt ipsi dicta per ironiam, ut sensus sit: *morgen frühe wirst du es thun. ja hinder sich f. 158.*

Simile crimen falsi commisit Lutherus in Symbolo Apostolico, cui pariter nefario ausu violentas manus intulit, dum in Art. 9. in quo Fideles ex perpetua & Apostolica traditione profitentur se credere *Sanctam Ecclesiam Catholicam,* ein heilige Catholische (das ist /

Uns

Allgemeine) Kirch pro Catholicam supposuit Christianam, ein Christliche Kirch/probè gnarus, novitiam suam ac nimis augustam sectam nec esse nec dici posse Catholicam seu universalem, quia vidit, eam non esse ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione Apoc. 5 licèr dici possit Christiana, eò quòd profiteatur Christum. Quomodo hos ausus temerarios excusare possit sacrilegus Bibliomastix? quomodo amoliri à se crimen falsi, quod in rebus humanis improbum, & gravissimis pænis obnoxium, in Divinis autem omnino Sacrilegum & abominandum? dum in causa controversa violavit publica documenta Scripturæ S. ut sibi potiùs quàm adversæ parti videantur favere. Sententiam ipse Lutherus jam ruli to. 4. f. 393. *Wer ein Theil oder Buchstaben (vom Wort Gottes) weg thut / oder ändert / der soll des Teufels seyn.*

11. Probatur 2. Lutherus fuit homo mendax, & sæpissime convictus mendacij: ergo ejus doctrina nullam meretur fidem, & ubiq; meritò suspecta redditur, vel ipso teste. *Wer einmahl liegt / der ist gewißlich nit auß Gott / und verdächtigt in allen Dingen.* to. 7. f. 125. quis ergo sibi persuadeat, doctrinam Lutheri ex Deo, & non in omnibus esse suspectam, cùm Lutherus non semel, sed sæpissime mentitus fuerit? Id quod ostendo.

Unsere Juncker (inquit Lutherus) die Papisten halten Christum im Herzen gar nichts anders / dan für ein Fabel und heidnischen Götzen, to. 1. Witt. præf. 3. Die Papisten

pisten sagen / wan man an Christum glaubt /
 wird man verdambt. 10. 1. Witt. f. 84. So
 wahr Christus Christus ist / so wahr können
 Mönch und Nonnen nit Christen seyn. Kir-
 chen-Postill am Sonntag nach der Himmel-
 fahrt / *Virginem Mariam Deum constituunt,*
omnipotentiam ei in cælo & in terra tribuunt.
Ad Evangel. in Festo Annunt. Lutherum in his &
 similibus mendacijs, fabulis, fraudibus stre-
 nuè imitati sunt præcones, dum Catholicos
 infamant, quasi ligna & sacra non aliter ado-
 rarent, ac Ethnici sua Idola, quasi fiduciam
 suam non ponerent in Christi, sed in proprijs
 meritis, aliâque sexcenta simplici ac credulo
 populo proponunt, ut odium & aversionem à
 à teneris annis concipiant seductæ animæ à Re-
 ligione Catholica, ejúsque affeclis, præser-
 tim Religiosis. Ut adeò facile adducar ad cre-
 dendum, quod P. Georgius Gobat, rerum ista-
 rum expertus scripsit tract. 5. Theologo - Juri-
 dico c. 23. n. 119. videlicet: *heresim Lutherana-*
nam Calvinianamq; majora incrementa accepisse
à putidissimis mendacijs, scelestissimisque fabulis,
quas de Pontificibus Romanis, Cardinalibus,
Clero, Monachis, Jesuitis comminiscuntur Mini-
stelli, quàm à falsa interpretatione divinarum pa-
ginarum. Sed veniamus ad Prophetias Luth-
 ri. Die Welt wird nit mehr stehen / wan man
 zehlt 1584. Jahr. Tisch-Reden f. 534.
 Wan man mein Evangelium noch zwey Jahr
 treiben werde / so wird weder Pabst / Bischoff /
 Pfaff / Mönch / Nonnen / Glocken / Thurn /
 Messl

Meß / und überal nichts vom Pappstum übrig
 seyn. to. 2. Jen. f. 69. Plures falsitates & aper-
 ta mendacia Lutheri videri possunt apud P.
 Conradum Vötter in dem wahrhafften Luther/
 ubi f. 73. addit, etiam Lutheranis ita displicu-
 isse tam crassa mendacia, ut multa in postero-
 ribus editionibus librorum Lutheri omiserint,
 imò ut plures Lutherani Professores & Prædi-
 cantes, inter quos etiam est Joannes Flaschius
 Præco Mansfeldicus, ad Papatum redierint,
 propter enormia mendacia Lutherum vocitan-
 tes *Lugnerum*. Hanc 2. probationem magis
 adhuc roborabit tertia de Contradictionibus
 Lutheri. Unde

12. Probatur 3. Lutherus sæpissime sibi
 ipsi contradixit: ergo sæpissimè falsa docuit;
 ex contradictorijs enim alterutra pars necessa-
 riò falsa est. Antec. egregiè probat liber ille
 Ingolstadij editus anno 1617. cui titulus *Evangelischer Wetter, Han* /
 qui totus repletus
 est Antilogijs, mit Ja und Nein Lutheri cir-
 ca eadem objecta. Ex his ego paucas seligo.

Hominem fidelem posse peccare *affirmat*
 Lutherus to. 7. f. 128. dicens: Ein frum
 Mensch sündiget in allen Wercken. Et f. 129.
 Ein gut Werck außs allerbeste gethan ist dan-
 noch ein tägliche Sünd. Idem *negat* to. 6. f.
 428. Wer glaubt / der mag nit Ehebrechen/
 o er Sünd thun. 2. Hominem justificatum
 esse verè justum *affirmat* to. 3. f. 127. Das also
 gleich durch eine Gerechtigkeit / beyde/ Gott
 und wir Gerecht seynd. *Negat* autem to. 4. f.

321. Ich finde nichts reines / heiliges an mir / und allen Menschen / sondern alle unsere Werck nichts anders seynd dan eytel Läuse in einem alten unreinen Belz ꝛc. Da weder Haut noch Haar mehr gut ist. 3. Totum & indivisum Christum esse sub qualibet specie Eucharistica *affirmat* to. 7. f. 26. Christus seye nit Stücklich / sondern gang / und gänglich unter einer jeglichen Gestalt des Sacraments, das glaube ich auch. Et to. 2. f. 220. Wie die Wort Christi klärlich lauten / nemmet / esset / das ist mein Leib. Er spricht nit / Petre, da friß du meinen Finger / Andrea friß du meine Naß / Johannes friß du meine Ohren / ꝛc. sonder es ist mein Leib / den nemmet und esset ꝛc. ein jeglicher für sich Unzerstücket. *Negat*, vel saltem non *affirmat* to. 4. f. 391. Wer wills gewiß machen / daß / weil Christus Leib nit ohne sein Seel seye / darum müsse seyn Seel auch im Sacrament seyn? 4. Debere hominem confiteri omnia peccata mortalia, quæ certò cognoscit, *affirmat* to. 7. f. 11. Zum ersten ist vonnöthen / daß der Mensch alle Sünde / die öffentlich Tod, Sünde seynd / beichte / und dieselbe bereue / dan die heimliche Sünd kan niemand wissen. Idem *negat* to. 4. f. 425. Die Erzehlung der Sünden soll frey seyn ein jeden / was er erzehlen oder nit erzehlen will. 5. Matrimonium esse Sacramentum *affirmat* to. 5. f. 122. Der Ehe liche Stand ist ein Sacrament / und geistliche Deutung Christi und der Christenheit. *Negat*

to. 2. f. 206. Man darf auch kein Sacrament auß der Ehe und Priester, Ampt machen zc. daß die zwey Sacrament bleiben / Tauff und Abendmahl des HERRN. licet to. 2. Lat. Witt. f. 65. tria pro tempore ponenda esse asserat, Baptismum, Pœnitentiam, & Panem. Et to. 7. f. 34 etiam Confirmationem ac Extremam Unctionem vocet Sacramenta. 6. Matrimonium omnibus esse necessarium *affirmat* to. 6. f. 167. Als wenig in meiner Macht stehet / daß ich kein Manns, Bild seye / also wenig steht es auch bey mir / daß ich ohn Weib seye. Widerum auch also wenig als in deiner Macht stehet / daß du kein Weibs, Bild seyest / also wenig stehet es auch bey dir / daß du ohn Mann seyest. *Negat* to. 8. f. 90. Wer wolt einen zum Ehestand zwingen / der sein nit bedarf? Wer nun so geschickt ist / daß er / wie Christus sagt / dieses Wort fassen kan / die bleiben auß dem Ehestand / und rühmen sich in dem HERRN. 7. Sanctos esse invocandos tanquam intercessores *affirmat* to. 7. f. 7 Sage ich und halte fest mit der ganken Christenheit / daß man die lieben Heiligen ehren und anrueffen soll / dan wer mag doch das widersechten / daß noch heutiges Tags sichtlich bey der lieben Heiligen Cörper und Gräber Gott durch seiner Heiligen Namen Wunder thut? *Negat* to. 4. f. 419. Anruffen der Heiligen ist auch der Anti-Christischen Mißbreuche einer / streitet wider den ersten Haupt- Articul / und tilget die Erkandnus Christi.

8. Purgatorium esse credendum *affirmat* to. 7. f. 7. Von dem Fegfeuer soll man fest glauben / und ich weiß / daß wahr ist / daß die arme Seelen unsägliche Pein leyden / und man ihnen zu helfen schuldig ist mit Betten / Fasten / Allmosen / und was man vermag. *Negat* to. 4. f. 419. Daß Fegfeuer mit allem setzen geprenge / Gottes Dienst / und gewerbe ist für ein lauter Teufels- Gespenste zu achten : dan es ist auch wider den Haupt- Articul / daß allein Christus / und nit Menschen Werck / den Seelen helfen soll. 9. Indulgentias Pontificias admittendas esse *affirmat* to. 9. f. 12. Wer wider die Wahrheit des Päßstlichen Ablass redet / der sey ein Fluch und Vermaledung. *Negat* to. 2. f. 206. Daß Ablass / so die Päßstliche Kirche hat und gibt / ist eine lästerliche Trügeren. 10. Vota obligare, & servanda esse *affirmat* to. 6. f. 181. Es kan niemand läugnen / daß es von Gott gebotten sey / daß man Gelübde halte / wie die Schrift sagt: gelobt / und bezahlt. *Negat* de captiv. Babyl. Wolte Gott / daß ich möchte jederman darzu bereden / daß ist / daß gänzlich alle Gelübden hinweg gethan wurden es seyen Gelübden der Geistlichen / oder Wallfahrten / oder alle andere Werck / und daß wir bliben in der Allergeistlichisten und würcklichisten Freyheit des Lauffs. Finem non facerem, si omnes Lutheri contradictiones adducere vellem, videri potest Cochläus, qui de his integrum volumen

conscriptit. Imò de sola communione sub una vel utraque specie triginta sex contradictiones acervat Caspar Querhamer Saxo laicus vivente adhuc Luthero. videatur *Der Evangelische Wetter, Han.*

Ex ore suo jam condemnemus servum nequam. Ipse Lutherus l. de votis Monasticis ait : *mendacia certius dignoscere non potes, nisi quando sibi met ipsis contraria sunt ; à Deo enim ita ordinatum est, ut impij semper se ipsos confundant, & quoad mendacia non consonent, sed semper contra semetipsos testentur.* Rursus idem Lutherus contra Emserum ita scripsit : *qui in materia Religionis sibi ipsi adversatur, & vel in uno tantum articulo mentitur, è Deo non est.* Jam tu Lector judica, an ex Deo sit, qui toties sibi contradicit ? an non mendax & impius, qui Deo permittente toties sibi met contrariatur ? Certè ab omnibus retro sæculis vix invenies Scriptorem adeò inconstantem, varium, ac toties sibi met adversantem, ac Lutherus fuerit.

13. Probatur 4. Lutherus fuit valde familiaris Diabolo, & ejus discipulus : ergo ejus doctrina est diabolica, consequenter pessima. Ant. quoad primam partem ex propria confessione Lutheri constat, asserentis 1. Se plus uno falis modo comedisse cum stygio lavernione. 2. Eum sibi sæpius & propiùs condormivisse quàm suam Catharinam. 3. Se, quando diabolum non habet collo affixum, nihil nisi speculativum Theologum esse, &c. uti videre est apud le Roy in Labyrintho c. 13. & alios, qui citat librum Lu-

theri de Missa Angulari, Colloquia Mensalia, & tom. 7. pag. 228. Quid igitur mirum, quòd Imperator Maximilianus in Comitij Augustanis anno 1518. publicè prandens viderit dæmonem formâ corporeâ Lutheri, qui fortè triclinium cum alijs ingrediebatur, humeris incubantem, idque mox indicâsse Pincernæ suo, Baroni Schenck de Eibach. Addiditque Cæsar, hunc Monachum magnas in Imperio turbas, calamitates, & miseras gravissimas suscitaturum, ut refert Tilmannus Bredembachius apud Carolum Stengelium in rerum Augustanarum Commentario p. 2. c. 64. Francisc. le Roy loco cit. & alij.

14. Altera pars Ant. constat ex illa historia, quam Lutherus ipse fusè & accuratè describit Germanico idiomate, & habetur to. 7. Witt. f. 480. & to. 6. Jen. postea verò hortante Luthero versa in Latinum per justum Jonam: nimirum acrem disputationem sub medium noctis exstitisse inter Lutherum ac Diabolum de Missa privata (von der *Winkels* *Mess*) in qua tandem Lutherus, Doctor ille Doctorum, quinque argumentis convictus Diabolo manus dederit, & missam privatam (qua triumphata putabat totum Papatum triumphari in lib. contra Reg. Angl.) abrogaverit. Doctrina itaq; Lutheri de Missa privata (præcipua aliqua parte Lutheranae sectæ) non est Lutheri, sed Diaboli: nihilominus tamen ad alios Lutheri asseclas derivata, ac in ipsam quoq; Confessionem Augustanam relata est unà cum ar-

gu-

gumentis à diabolo allatis , licèt non eodem servato ordine , quo ea descripsit Lutherus. Vid. Tanner. Anatom. p. 1. demonst. 6.

15. Probatur 5. Lutherus docet talia , quæ viam sternunt ad omnem vitæ licentiam ; ergo ejus doctrina est pessima. Ant. probatur afferendo ejus dogmata Latina & Germanica , quæ sunt hæc & similia 1. Hominem justificari per solam fidem to. 1. Lat. f. 54. fidem , nisi sit sine ullis etiam minimis operibus , non justificare , imò non esse fidem. to. 1. f. 371. Hominem non damnari propter aliud peccatum , quàm propter infidelitatem : vides , inquit l. de Captiv. Babyl. quàm dives sit homo Christianus sive baptizatus , quia etiam volens non potest perdere salutem suam quantiscunque peccatis , nisi nolit credere ; nulla enim peccata eum possunt damnare , nisi sola incredulitas. 2. Præcepta Dei esse observatu impossibilia. 3. Nullam legem humanam ligare in conscientia. 4. Neminem teneri peccata sua specificè confiteri sacerdoti , multò minùs debere opus pænitentiæ suscipere ad delendum peccatum. 5. Omnia hominum , quantumvis laudabilia , opera esse vitiosa , & peccata mortalia. 6. Hominem carere libero arbitrio ad operandum bonum & omittendum malum. Nam ejus thesis 13. to. 1. Lat. f. 55. ita sonat : liberum arbitrium post peccatum est res de solo titulo , & dum homo facit , quod in se est , peccat mortaliter. Contritio facit hypocritam , imò magis peccatorem f. 59. Esto peccator & pecca-

fortiter, sed fortius fide & gaude in Christo &c. ab hoc non auellet nos peccatum, etiamsi milles uno die fornicemur aut occidamus. to. 1. Lat. Epist. f. 345. Quàm sanctè quàm pudicè! Dissimulo huius farinae plura. Audiamus tamen adhuc aliqua idiomate vernaculo.

Erstlich ist zu wissen (inquit to. 5. f. 211. & 217. super caput 20. Exodi) daß uns Heyden und Christen die 10. Gebott nit betreffen/sonder allein die Juden. Sic omnem Dei & naturæ legem à suis removet bipedum nequissimus: adeoque Lutheranis non sunt prohibitæ blasphemix, perjuria, adulteria, homicidia &c. quia Decalogus ad ipsos non pertinet. Ulteriùs: das Menschliche Herz muß dem Gesäß Gottes / und Gott selber / über die massen feind seyn. to. 1. Witt. f. 189. 190. 200. Laßt uns hüten von den Sünden / vil mehr aber von guten Wercken / dan alle gute Werck seynd nichts anders / als eitle Lauß in einem alten Pelz to. 1. Jen. f. 339. Wir sagen also / daß die rechten heiligen Christen müssen gute starcke Sünder seyn / und solche verbleiben. to. 4. Witt. f. 305. Istß doch nit möglich / daß wir uns der geringsten Sünd erwähren möchten / sentemahlen die Schrift sagt / daß wir des Teufels Gefangne seynd / als unsers Fürsten und Gottes / daß wir thun müssen / was er will / und uns eingibt. to. 2. Witt. f. 266. Glübd der Keuschheit ist ärger / dan Ehebruch und Unkeuschheit. to. 6. Witt. f. 252. a. Es ist mein Meinung

nung nit zu sagen / wie man Keuschheit halten soll / sonder wie man es nit halten kön / noch solle. t. 6. Witt. f. 232. b. Spricht einer / es sey ärgerlich geredt. Antwort: Aergernus hin / Aergernus her / es ärgere sich daran die ganze Welt / oder halbe Welt. Noth bricht Eisen. f. 247. b.

16. Quid opus est multis? ipse hic novus Evangelista de se & doctrina sua fateatur sequentia. 1. Diser Handl ist nit umb unsers HERN Gottes Willen angefangen worden / wird sich auch nit umb unsers HERN Gottes Willen enden. In disputatione Lipsiensi cum D. Eckio. 2. Wan Huß einmahl ein Kezer gewesen / so seye ich zehenmahl ein Kezer. to. 9. f. 120, & 192. 3. Er gedencke bißweilen / ich weiß schier nit / woran ich bin / ob ich recht predige oder nit. to. 2. Jen. f. 464. Tisch, Reden. f. 96. 4. Er sey ein Sucht ein Podagra / ein Fieber / ein Feur / ein Aufsatz / to. 6. Witt. f. 475. Ein Heichler f. 451. Ein Schwärmer to. 2. Witt. f. 144. Ein General, Teufel. to. 6. Jen. f. 360. Ein Mauß, Dreck / und daß er den Mauß, Dreck unter den Pfeffer menge. to. 1. Jen. In der Vor, Red. Es ist des Teufels Gespenst / der durch unser Luthersche Weis die Leuth dahin führet / daß sie vom Pabst abfallen. to. 2. Jen. f. 103. 5. Fateatur in Serm. Conviv. post revelatum Evangelium (Lutheranum) virtutem esse occisam, justitiam oppressam, temperantiam ligatam, veritatem à canibus dilaceratam, fidem clausam,

fam, nequitiam quotidianam, devotionem pullam, hæresin relictam. Es wird die Welt auß diser Lehr nur je länger je ärger / jetzt seynd die Leuth mit sibem Teufeln besessen / Da sie zuvor mit einem Teufel besessen waren / Der Teufel fährt jetzt mit Hauffen in die Leuth / daß sie nur unter dem hellen Liecht des Evangelij seynd geiziger / listiger / frecher / und ärger / dan zuvor unterm Pabstum. In der Hauff = Postill in der andern Predig des ersten Sonntags im Advent. Similia habet etiam alibi, uti to. 1. Witt. f. 170. 289. &c. Idem advertit Erasmus, qui in quadam epistola ad Melanchthonem sic novos Evangelicos deprædicat: hinc nobis hoc Evangelium gignit novum hominum genus, præfractos, impudentes, fucatos, maledicos, mendaces, Sycophantas, inter se discordes, nulli commodos, omnibus incommodos, seditiosos, furiosos &c. Hæc ille.

Ex quibus omnibus hucusque allatis, quæ dixit, scripsit, & docuit Lutherus, sæpius ea mihi suborta est cogitatio, libros Lutheri (nisi spurca, impura, & obscæna passim contineant) non tam prohibendos, quàm omnibus quasi obrudendos esse; quippe vix alio modo facilius fieri posse existimo, ut homines sani judicij magis averfari, contemnere, & odisse inciperent Sectam Lutheranam, quàm si viderent turpitudinem & levitatem Auctoris Lutheri, in ejusdem libris ubique promicantem; quis enim prudens sibi persuadeat, hominem
adedo

superbum, maledicum, scurrilem, mendacem, toties sibi ipsi adversantem, blasphemum &c. esse à Deo missum ad reformandam Ecclesiam, qui puram Evangelij doctrinam restauret? &c.

ASSERTIO PRINCIPALIS.

17. Dico 3. Confessio Augustana nullam prorsus auctoritatem obtinet à Luthero, Protoparente suo, sed potius propterea omnem perdit, redditurque evidenter incredibile. Probatum: est evidenter incredibile, quòd Deus ad reformandos Ecclesiæ suæ mores, & ad nova dogmata introducenda, toti Ecclesiæ Universalì contraria, eligat hominem, qui non solum Vocationis suæ nullum habet Authenticum testimonium, sed potius contra se habet plurima, evidentissima, ac certissima signa, notas, & characteres hominis profligatissimi, & impostoris pestilentissimi: cujusmodi notæ sunt, si eo ipso tempore, quo talis Reformationis officio fungitur, deprehendatur perfidus, perjurus, sacrilegus, blasphemus, superbus, obscænus, scurra, scripturæ S. & Symboli Apostolici falsarius, mendax, sibi nec contradicens, familiaris diaboli discipulus, dogmata preversa tradens, quæ amplam sceleribus portam aperiunt. Sed Lutherus fuit talis, in quo reperiebantur hæ notæ & characteres, & insuper nullum Vocationis suæ Authenticum testimonium habuit: ergo est evidenter incredibile, Lutherum fuisse à Deo ordi-

dinatum ad mores Ecclesiæ reformandos & ad novam fidem introducendam : ergo Confessio Augustana & totus Lutheranismus est evidenter incredibilis. Ma. est per se clara, aliàs quilibet thrafo, etiamsi sit extremè malitiosus, se jactare poterit Reformatorem Ecclesiæ, & à Deo missum ad novam Religionem cudentdam. Mi. quoad primum membrum satis probata est hæctenus : quoad secundum probatur nunc, quòd scilicet nullum vocationis suæ authenticum testimonium habuerit, quo se probaret à Deo missum.

18. Lutherus nec immediatam vocationem, qua extraordinariè & immediatè ab ipso Deo, nec mediatam, qua modo ordinario per legitimos Ecclesiæ Prælatos fuisset vocatus, probare potuit authenticè : ergo nullum habuit testimonium authenticum suæ vocationis, quod tamen requiritur; aliàs meritò contemnitur & rejicitur tanquam impostor, nec Deus Legatum ad tantum opus mittere potest, nisi legitimo caractere, ex quo dignosci possit, ipsum insigniat. Ant. prob. *immediatam* & *extraordinariam* vocationem, qualem habuit Moyses & alij Prophetæ, debuisset probare vel per miracula, vel per insignem vitæ sanctimoniam : sed Lutherus nec fecit miracula, nec insigni vitæ sanctimoniâ claruit : ergo. *Mediatam* & *ordinariam* probare non potuit, quia à legitimis Ecclesiæ Prælati non tantum non missus fuit ad munus docendi & reformandi, sed etiam omnino à fidelium communione tan-

tanquam perduellis exclusus, & excommunicatus. Accedit, quòd nulla dari possit vocatio ad novam fidem introducendam repudiata veteri, cùm vera Christi Ecclesia debeat esse perpetua, ut fateretur Confessio Augustana, & indefectibilis in rebus fidei. Quin, etiam supposito, quòd defectibilis esset, nulla dari posset vocatio humana ad eam reformandam, cùm talis reformatio esset opus omnem ordinariam potestatem, ab hominibus concedi solitam, longè transcenderet. Unde non mirum, quòd ipse Lutherus, licèt aliàs non multum scrupulosus, de sua vocatione scrupulos passus sit. *Der Teufel kan uns fein fürwerff n* (inquit to. 2. Jen. f. 49. & in sympos. f. 265.) *und mit den Gedanken plagen: ja wahrlich ihr prediget das Evangelium / wer hats aber geheissen? Wer hat Euch berueffen? Und sonderlich auf dise Weis / wie es kein Mensch in so vil hundert Jahren nit gelehrt hat. Wie wan es Gott nit geschieht / und ihr wäret also schuldig an so viler Seelen Verdammus?*

Ex quibus omnibus ita fit manifestum, Lutherum non tradidisse doctrinam sanam, & purum Evangelium suscitasse, ut coram Deo inexcusabiles sint omnes, qui Lutheranismò, aut alijs indè pullulantibus sectis adhærent, cùm inauditum, Deoque insolitum sit, ac indecens, hominem adeò spurcum, insolentem, sceleratum eligere in Prophetam & Apostolum suum, per quem veritatis fundat oracula, scripturæ
my-

myſteria hominibus aperiat, peccata populi corrigat, & totam Eccleſiam reformet. Deus ſiquidem Prophetas ſuos priùs puros & ſanctos efficit, imò in utero matris adhuc ſanctificat, uti Hieremiam & Joannem Baptiſtam, quos mittit ad puram fidei doctrinam, & vitæ ſanctitatem promovendam in alijs. Unde inane eſt ſolacium, quo aliqui ſe lactant doctrinâ Lutheri, quam bonam eſſe & in ſcripturis fundatam aſſerunt licet ipſiſmet deteſtentur ejus vitam. Inane, inquam, hoc eſt ſolacium; quippe præterquã quòd doctrina nec hilo melior ſit vitâ Lutheri, ut palàm fecimus, eo ipſo, quòd Auctor fuerit tam turpis, nec ullo divinæ Miſſionis caractere inſignitus, etiam doctrina redditur meritò ſuſpecta, & prudenter incredibilis ſaltem ſecundùm ea, quæ contra SS. Patres & Univerſalem Eccleſiam docet.

19. Perpendant, quæſo, Lutherani illum D. Pauli textum, in quo graphicè deſcribit falſos prophetas & pseudo-apoſtolos, ſeu hæreſiarchas. *Noviſſimis diebus*, inquit 2. Tim. 3. *inſtabunt tempora periculofa, & erunt homines ſe ipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus (legitimis Superioribus) non obediētes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, inſtantes, immites, ſine benignitate, proditores, protervi, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes.* Perpendant, inquam, hunc textum, & diſpiciant ſyncero oculo, utrùm non om-

omnia verba quadrent Luthero, nisi fortè nec *speciem pietatis* ei velint reliquam. Perpendant quoque illud 1. Tim. 4. *in novissimis diebus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis demoniorum.* An non Lutherus attendit doctrinæ diaboli? Et hujusmodi homo sit Reformator Ecclesiæ Dei, ac instaurator puri Evangelij? Credat Judæus Apella.

20. Obijciunt Lutherani 1. circa vitam Lutheri. Etiam apud Catholicos fuerunt multi improbi Papæ, scelesti episcopi, & pessimi sacerdotes: ergo si mala vita Doctorum obest sanæ doctrinæ, neque Catholici habent sanam & veram doctrinam. R. n. conf. & paritatem: nam scelerati Pastores & Doctores Catholici non fuerunt auctores & primi fundatores Ecclesiæ Catholicæ, Lutherus autem fuit auctor & fundator Ecclesiæ Lutheranæ: Pastores & Prælati Catholici etiam scelerati possunt probare suam vocationem, quam habent, ordinariam & mediatam per continuam successionem Pontificum, episcoporum, à quibus ordinantur ad munus docendi &c. Lutherus autem non potest probare suam vocationem, nec ordinariam, nec extraordinariam & immediatam, quam neutram habuit. De Catholicis Doctoribus malis, qui persistunt in doctrina à Majoribus accepta, scriptum est: *super Cathedram Moysis sederunt scribæ & Pharisei, omnia, quæcunque dixerint vobis, servate & facite, secundum opera verò illorum nolite facere.* De Luthero hæc dici non possunt, quia probare non potest, quod pro-

promotus sit ad Cathedram Moyſis, vel potiùs Chriſti & Apoſtolorum tanquam verus ſucceſſor, quòd ſit vocatus ad aliter docendum, quàm Succeſſores legitimi Apoſtolorum, & Doctores ritè vocati.

21. Obijciunt 2. circa doctrinam Lutheri. Lutherus initio fuit adhuc ſemi-Papiſta, adhuc imperfectus, necdum plenè illuminatus: ergo ſi aliqua perperam docuit primis ſuæ Reformationis annis, præjudicare ea non debent poſterioribus ejus doctrinis, quando plus jam hauſit luminis. Facileque ipſi indulgendum, cum Reformationis opus fuerit proſus difficile ſi ſub tanto onere contigit quandoque fatiſcere, antequam majores à Deo vires acceperit. & hoc effugium eſſe omnino vanum & ridiculum.

1. Quia eſt contra morem Dei mittere prophetam nondum ſatis illuminatum ad tollendos errores, & ab erroribus nondum liberatum.

2. Quia ſic Lutherus ſaltem primis annis falſam ac damnabilem doctrinam tradidit, atque ſic multa animarum millia pervertit, ac in exitium traxit.

3. Quia non conſtat, quo tempore Lutherus fuerit plenè illuminatus, & ab omni errore liberatus: quid ſi id nunquam factum eſſet? certè quamdiu vixit, ſibi contradixit, & mutavit, probabiliter muraturus diutiùs, ſi vita ſuperſtes fuiſſet.

4. Quia Lutherus ipſe contra hanc excuſationem proteſtatur to. 2. f. 106. ubi omnes arguit mendacij, qui prætendunt, eum initio nimis faviſſe Papatui, & docuiſſe errores, cum certò ſciat, ſua dogmata ſe

acce-

accepisse è cælo, & nunquam fuisse immutata, nec unquam à se immutanda. Igitur Lutherus vel hic mentitur, vel malè excusatur à suis. 5. Quem Deus mittit ad aliquem finem, ipsi dat etiam sufficientia media, consequenter quem mittit ad munus docendi alios & reformandi, hunc instruit sufficienti lumine, sufficienti san-ctimonia & viribus: cùm ergo Lutherus his destitutus fuerit in initio, uti fatentur Lutherani, in initio non fuit missus & vocatus à Deo. Jam probare ipsis incumbit, an & quando deinceps à Deo illuminari & vocari cæptus sit; quod erit admodum difficile.

ARTICULUS III.

*An Confessio Augustana suffi-
cientem auctoritatem obtineat à Ca-
rolo V. Imperatore, cui fuit exhibita?*

SUMMARIUM.

Imperiti quidam Lutherani nescio quam aucto-ritatem tribuere volunt suæ Confessioni à Caro-lo V. à quo approbatam fuisse putant. 2. § 3. sed vanè. 4. quante fidei sit Sleidanus Historicus? 5. re-fertur origo Lutheranismi. 6. § Lutheri ficta palinodia. 7. Carolus V. Lutherum & ejus do-ctrinam ex animo detestatus est, ut patet ex Edi-cto Vormatiensi, cujus præcipua puncta recitan-tur. 8. pariter detestatus est doctrinam Confessio-nis Augustanæ, ut patet ex Edicto Augustano, quod totum recitatur. 9. propter Lutherantum Schis-

Schisma celebrati sunt 14. Conventus Statuum Imperij. 10. Protestantes celebrârunt alios sepatatos, unde fœdus & bellum Smalcaldicum, in quo captus Elector Saxonie, & Landgravins Hassiæ à Carolo. 11. prodijt Libellus Interim, & Mauritius Saxo post paucos annos conversis in Cæsarem armis Victor Pacem Religionis Passavij extorsit. 12. ubi tamen non approbata, sed permissa est, & tolerari cepit in Romano Imperio Confessio Augustana.

1. Sciendum 1. haud paucos ex plebe Lutherana gloriari, Carolum V. Imperatorem approbâsse oblatam sibi Confessionem Augustanam, ratamque habuisse, ut sæpius se hîc loci audivisse testatur vir quidam peregrinior & toti Civitati notissimus, ante paucos años defunctus. Quin eò impudentiæ Norimbergenses devenisse intellexi, ut Biblia ediderint, in quorum calce exhibetur Carolo Confessio Augustana cum hac ferè epigraphe: *Hier überenimbt Carolus der V. die Augspurgisch Confession, in welcher Er gelebt und abgedruckt hat.* Quod factum quàm audax, impudens, tanto Principi totique Domui Austriacæ injuriosum sit, nemo non videt, qui aliquid videt. Et quàm falsò hæc spargantur in vulgus, quantâque injuriâ, demonstratum nunc eo.

2. Sciendum 2. Carolum non minùs avitâ Religione, quàm rarâ fortitudine, verè invictissimum Principem, non solùm novitatibus Lutheri & assecularum se semper opposuisse, verùm etiam in Comitij Wormatiensibus publico

blico decreto damnâsse Lutherum ejusque doctrinam tanquam hæreticam & scandalosam, atque ex Romano Imperio proscripsisse, libris illius Vulcano adjudicatis. Verba hujus Edicti recitabo infrà in probatione, cùm ea Sleidanus pro fidelitate sua nequiter dissimulaverit.

3. Sciendum 3. Simile Decretum in ipsis Comitijis, in quibus Augustana Confessio cusa & oblata est, anno 1530. contra Lutherum & Protestantem factum, & 9. Nov. publicatum esse; licet ante diem hujus Promulgationis, ne scilicet eam audire cogentur, plerique Protestantium Principes Augustâ discesserint, vel pudore vel ira stimulante, quòd causâ cecidissent. Quippe denuo nova Lutheri doctrina proscripta, & simul ipsa Confessio rejecta & damnata fuerat; atque hoc Edictum in suo vigore permansit usque ad annum 1548. imò 1552.

4. Sciendum 4. Ipsum Sleidanum, ut ut aliàs nimis faventem Protestantibus, non sine veritatis præjudicio, quæ tamen deberet esse prima dos Historici, fateri, in Comitijis Augustanis, quo tempore nata in mundum prodijt, adeoque quasi in primis incunabulis damnatam esse. Utinam omnino extincta fuisset! De quo Sleidano, quia mentio incidit, notari velim, eum, licet Lutheranis sit alter Livius, omniumque manibus teratur, exiguæ tamen auctoritatis esse, præsertim in ijs, quæ circa Religionem narrat; cùm Historiam suam tot

mendacijs repleverit, ut teste Florim. Ræ-
 mundo ab uno homine undecim eorum millia
 notata sint. Quo factum, ut Carolus V. quo
 vivente scripta erat, quando Sleidani Historiam
 cupiebat inspicere, *Pfensten* suum sive *Menda-*
cem sibi porrigi juberet. Id præcipuè specta-
 bat Sleidanus, ut hæresim pulchris & astutè
 quæsitis coloribus fucatam ita pingeret, ut im-
 maculata Christi sponsa saltem Simplicioribus
 videri posset. Qui igitur Lutherani Schisma-
 tis originem, & causas Syncerè desiderat nôsse,
 non Sleidani, sed potius Henrici Regis An-
 gliaë, Georgij Ducis Saxoniae, Henrici Ducis
 Brunsvicensis, Thomæ Mori, Surij, Eckij, Hofij,
 Cochlæi, Gropperi, & aliorum, quorum vita
 probior & fides integrior, libros consulat.
 Multùm sanè interest errorum natales probè
 novisse; nam juxta Hieronymi effatum *hæresim*
refutat, quisquis originem ejus demonstrat.
 Unde.

§. Sciendum §. Schismatis Lutherani
 originem à Florim. Ræm. ita narrari. Primis
 Sæculi decimi quinti lustris Selimus Turca-
 rum Imperator, non minùs felix continuis vi-
 ctorijs, quàm feròx feralibus minis, Orien-
 tem pariter & Occidentem ingenti terrore per-
 cussus contremefecit, toti Christianitati ex-
 tremam perniciem intentans. Quare Leo X.
 Romanus & Summus Ecclesiae Antistes pro pa-
 terna sua sollicitudine precibus & publicis je-
 junijs Dei Misericordiã ardentè imploratã Le-
 gatos misit ad Christianos Principes (factioni-
 bus

bus tum distractos) eòsque ad pacem inter se, & ad sacram contra Turcas expeditionem totis viribus cohortatus est, & utrumque ab obsequentibus filijs feliciter obtinuit. Ne verò pecunia, belli nervus, deesser, idem Leo Imperatoris & aliorum Principum rogatu Jubileum per omnes Christianas provincias promulgari voluit, ut nempe devoti fideles elemosynis suis & quasi Contributione quadam, non Pontificis ærarium, ut hæretici mentiuntur, sed susceptum contra juratos Christianorum hostes bellum adjuvarent.

Hanc Indulgentiarum Bullam, quam *Cruciata* appellant, prædicandi per Germaniam, populùmque ad sacram Contributionem exhortandi provincia anno 1517. demandata est Joanni Tezelio Dominicano ab Alberto Brandeburgico, Archiepiscopo Moguntino, cui hæc potestas à S. Sede facta fuerat. Verùm hanc sparram honorificam Dominicanis concessam non ad sui tantùm, sed etiam ad totius Ordinis contemptum & injuriam pertinere interpretatus est Joannes Staupitius Sanctissimi Ordinis Eremitarum S. Augustini Generalis Vicarius, vir nobili genere natus, & qui longo jam tempore id muneris in Germania obire consueverat. Proinde ex hac æmulatione quasi ex attritu lapidum primùm infaustæ illæ excutiebantur scintillæ, ex quibus postea tam lamentabile incendium Christianæ Reipublicæ exortum est. Quippe Lutherus à Staupitio ad munus concionandi destinatus (cujus postea Staupitium

ſæpius pænituit) ambitione tumidus , invidiâ percitus , ſuggeſtum conſcendit , & inſtar feræ , caveâ emiſſæ , nunc huc nunc illuc diſcurrens , abuſus Indulgentiarum , Prædicatorum fraudes , quarum ipſos inſimulabat , pro concione quàm odioſiſſimè perſtingere & exagitare cæpit , ridicula etiam , ut erat ingenio feſtivo & mordaci , nonnunquam intermiſcens , ita tamen , ut non rarò verba aliqua ipſi exciderent , quibus non ſolùm S. Romanæ Sedis dignitas violabatur , verùm etiam ſupremi Eccleſiæ Capitis poteſtas vocabatur in dubium. Indulgentiarum Prædicatores paſſim avaritiæ & fædi quæſtûs , univerſum verò Eccleſiaſticum Ordinem negligentia , deſidia , & ignorantia arguit publicè. Inter alia ſcriptis ad Archiepiſcopum Moguntinum deferebat Indulgentiarum Præcones , quòd ad populum profiteri non erubeſcerent , eodem momento , quo argenti in pelvim conjeſti ſonus audiretur , animas è Purgatorio evolare &c. Theſes etiam publicas contra Indulgentias Wittenbergæ affixit. Ex adverſo Tezelius ſuas & ipſe theſes publicavit , atque Luthero egregiè reſpondit , tam impiger ad ſe munusque ſuum defendendum , quàm audax fuerat Lutherus ad criminandum.

6. Primis hiſ motibus ſtatim ſeſe immiſcuit potentiffimus Germaniæ Princeps Fridericus Dux Saxonie , tum quòd Moguntino in Archiepiſcopatûs Magdeburgici petitione fuiſſet poſthabitus , tum etiam quòd Eccleſiaſticorum magi-

magnitudini & opibus invideret. Is proinde Lutherum ejusque partes fovens animos & stimulos addidit sponte currenti Luthero, ut Indulgentiarum quæstoribus, ut dicebant, se se pergeret acriter opponere, etiam promisso suo favore & auxilio. Cúmque Lutherus propter suas propositiones tum scandalosas tum hæreticas (quippe disputatio de Indulgentiarum abusu mox alias secum traxit, in quibus Papæ reddebatur dubia Indulgentias dispensandi potestas, bonis operibus negabatur meritum & vis satisfactoria &c.) Romam citatus fuisset, hic ipse Fridericus scriptis ad Pontificem litteris pro eo intercessit, tantúmque effecit, ut causa illius Legato Pontificio Thomæ Cajetano Cardinali commissa fuerit ventilanda, ad quem Lutherus comitante Staupitio Augustam Vindelicorum anno 1518. profectus est, ubi longa oratione innocentiam suam Cardinali demonstrare aggressus protestabatur, se nunquam ab Ecclesiæ unitate seu communione discessurum, imò coram Notario & quatuor Consiliarijs Imperatoris Maximiliani, qui tum in Comitijs aderat, sequentia verba è schedula legebat: *ego frater Martinus Lutherus Ord. S. Aug. protestor, quòd reveror & sequor sanctam Romanam Ecclesiam in omnibus meis factis & dictis, presentibus, præteritis, & futuris. Quòd si quid mihi excidit, aut siquid contrarium dixi, volo & rogo id pro non dicto haberi.* Hanc palinodiam & revocationem licèt dissimulet Sleidanus, & Lutherani negent, facta tamen est, quamvis animo non sincero,

ut effectus docuit mox securus: nam Lutherus cum videret simulationem suam à Judicibus notari, veritus, ne posthabitis Salvi Conductûs litteris captivus detineretur, intempesta nocte clanculum per angustam portam urbe Augusta excessit, erupit, evasit. Sed brevi post iterum evocatus est Romam, ut Sedi Apostolicæ responderet super sua doctrina; verum; quia causæ suæ diffusus carceres timebat & rogos, nisi palinodiam caneret, ad futurum Concilium provocavit, Saxonis interea protectus tutelâ. Lentis interim remedijs utebatur Germania, imò vix utebatur ad arcenda, quæ tum fati æstimare non noverat, imminetia sibi damna & calamitates: nimirum nimis secreta & quieti diurnæ assueta, quid rebellio esset, ignorabat, contempto etiam periculo, quod inermis sui que impotens Monachus creare videbatur, Deo nempe gravissima Cleri populiq; Christiani scelera, quæ tum grassabantur, hunc in modum severè quidem, sed justè tamen castigante. Sed quidquid sit, saltem Carolus V. Imperator & piissimus Princeps constanter detestatus & persecutus est Lutherum ejusque Sectam. Unde

7. Dico I. Carolus V. Lutherum ejusq; doctrinam ex animo detestatus & acriter persecutus est. Optima hujus assertionis probatio est ipsum edictum Wormatiense, jussu Caroli anno 1521. promulgatum, ex quo recitare placet sequentia. Sanè vestrum neminem, ignorare existimamus, quibus erroribus & hæro-

hæresibus, ab Orthodoxa fide longè alienis,
quidam frater Martinus Luther, Ordinis S.
Augustini, Religionem Christianam, in hac
præsertim inclyta Germanica natione, om-
nis infidelitatis & hæresum perpetua oppu-
gnatrice, ira inficere conetur, ut nisi maturè
occurratur, tota hæc Natio, & deinde, ser-
pente contagione, universa Christiana Res-
publica, in abominandum Schisma, & bo-
norum morum, pacisque, ac tandem dete-
standam sui perniciem, prolapsura videatur.
Quapropter non immeritò commotus Sanctis-
simus in Christo Pater Dominus Leo X. Sa-
cro sanctæ Romanæ & Universalis Ecclesiæ
Summus Pontifex, ad quem fidem Catholi-
cam & Ecclesiæ Sacramenta curare spectat,
prædictum Martinum à principio clementer
& paternè monuit, & hortatus est, ut à ne-
fandis hujusmodi inceptis desisteret, & jam
sparsos errores revocaret. Quod cum ille
neglexisset, & peiora super prioribus adde-
ret: idem Beatissimus Pater ad opportuna,
neque tamen insueta, remedia procedere
statuit. Itaque &c. Post quas quidem præ-
dicto Martino factas à Summo Pontifice mo-
nitionem, vocationem, citationem, & ip-
sius tandem condemnationem, necnon præ-
sentatas nobis ejusdem Beatissimi Patris litte-
ras, Bullamque Apostolicam, per varia
& diversa loca Germaniæ publicatam, & no-
stro jussu & mandato, non solum Lovanii in In-
ferioribus Dominijs nostris, verum & Colo-

,, niæ, Treviris, Moguntiaë, Leodij, executioni
 ,, demandatam, tantùm abfuit, ut idem Marti-
 ,, nus refipifceret, erratâque fua revocaret, &
 ,, petitâ Abfolutionis veniâ, in gratiam cum
 ,, Summo Pontifice & fânctâ Ecclefia redire
 ,, procuraret, ut etiam deteftabiliores perversi
 ,, ingenij fui fructus indies ederet, & perinde
 ,, ac in manifef tam Ecclefiaë perniciem furens
 ,, rueret, complures acervatim libros, non mo-
 ,, dò novarum, fed etiam à fânctis Concilijs olim
 ,, condemnatarum hærefum plenos, nec fo-
 ,, lùm Latino, verùm etiam, ut faciliùs vulgus
 ,, perverteret, Alemannico fermone à fe com-
 ,, pofitos, vel faltem fuo nomine editos, ferè
 ,, quotidie divulgaret. In quibus (bone Deus!)
 ,, obfervatum ab Ecclefia jam tot fæculis fe-
 ,, ptem Sacramentorum numerum, ordinem,
 ,, ufum diffipat, confundit, inviolatas Matri-
 ,, monij leges miris modis fædiſſimè inficit: Ex-
 ,, tremam Uñtionem cum Wicleffo fictionem
 ,, dicit: communicandæ facratiffimæ Evchari-
 ,, ſtiaë ritum ad damuata Bohemorum revocat
 ,, inflituta &c. Obedientiam & Regimen om-
 ,, ne prorfus tollit. Unde populi ad defectio-
 ,, nem & rebellionem à fuis tam Spiritualibus
 ,, quàm temporabilibus Dominis faciendam,
 ,, ad rapinas, cædes, incendia cum magno &
 ,, manifef to Christianæ Reipublicæ discrimine
 ,, provocentur. Quinimo, quum vitam quan-
 ,, dam folutam, licentioſam, atque ab omni
 ,, lege explicitam, & verè ferinam inducere
 ,, conetur, ita exlex homo leges ipſas omnes
 dam-

damnat & contemnit, ut decreta SS. Patrum
& Sacros Canones publico igni comburere
non formidaverit, facturus peiora Civili Juri,
si non magis Sæculi gladium, quàm Pontificis
excommunicationes & censuras metuisset
&c. In tantàmque prorupit mentis vesa-
niam, ut, si semel Joannes Hussita fuerit
hæreticus, se plus decies hæreticum Martinus
glorietur, homo usque adeò novarum rerum,
ac potiùs perditionis humanæ cupidus, ut
nihil ferè scripserit, vel saltem suo nomine
divulgaverit, cui non aliqua pestis, aliquis le-
thalis insit aculeus: præter illos libros, ne no-
minandos quidè ob execrandam eorum mate-
riam, ipsius tamen titulo editos, & ab eo
cum reliquis ut suos agnitos, quorum singula
verba singula venena meritò quis dicat. Et
ne omnia, quæ innumerabilia sunt Lutheri
errata, singulatim percenseantur, tanquam
si hic unus, non homo, sed diabolus ipse, sub
hominis specie, ad perniciem humani gene-
ris, assumptâ Monachi cucullâ, quàm plu-
rimorum hæreticorum damnatissimas hære-
ses, jamdiu sepultas, in unam sententiam
congesserit, & aliquas etiam novissimè de
suo excogitaverit, sub simulata prædicatione
fidei, quam ad prætexendos suos dolos tam
sæpe, tantòque opere obijcit: fidem veram
prorsus destruit sub libertatis, quam promit-
tit, specie: diaboli jugum & servitatem in-
ducit, & sub Evangelicæ professionis nomi-
ne omnem Evangelicam pacem & charita-
tem,

rem, omnemque rerum ordinem, & pulcher-
 rimam denique totius Ecclesiæ facem inver-
 tere, labefactare, & penitus pessundare mo-
 litur.

Quibus omnibus per Nos & Concilia no-
 stra omnium nationum nobis subditarum sæ-
 pius & diligenter attentis & consideratis, &
 præsertim in hac parte ab eodem Beatissimo
 Patre requisiti &c. convocatis sæpius ad præ-
 sentiam nostram, propter hoc præcipuè, Ele-
 ctoribus, nec non universis Sacri Romani
 Imperij Ordinibus & Statibus, in hoc Wor-
 matienfi Conventu congregatis, de eorum
 omnium & singulorum unanimi consilio,
 matura deliberatione & consensu, in hanc
 tandem devenimus sententiam & conclusio-
 nem. Ut quamvis hominem, ita à Summo
 Pontifice & Sede Apostolica condemnatum,
 & in sua obstinata perversitate obduratum,
 atque ab usu Catholicæ Ecclesiæ alienum, &
 Notorium hæreticum audire, omni jure ex-
 ceptum esset: tamen ad tollendam omnem
 cavillandi ansam (idque quia nonnulli, pleros-
 que libros Martino adscriptos ipsius esse, aper-
 tissimè inficiabantur) compluries audiendum
 à nobis prius hominem &c. non ut nos de hoc
 negotio judicemus, aut cognosceremus
 (quum id dubio procul ad Romanum Ponti-
 ficem & Sedem Apostolicam pertineat) nec ut
 res sacrosanctæ fidei nostræ, nunc tandem,
 post tot sæcula per novas altercationes, cum
 magno fidelium scandalo & perturbatione, ac
 in-

in fidelium derisione, in controversiam revo-
cari pateremur: sed ut cum vulgi & plurimo-
rum ita petentium satisfactione, hominis
animum percontantes, cum bonis monitio-
nibus & suasionibus, ad rectam semitam (si
fieri posset) reduceremus. Itaque &c. Sed
ne verbum quidem in suis libris mutaturum,
imprudentibus simul & impudentibus ver-
bis, orisque & corporis gestu, quodvis po-
tius, quàm Religiosum aut sanum hominem
præ se ferente, apertissimè negavit. Quin
imò in nostram & sacri Imperij faciem sum-
morum Decreta Pontificum, & Concilia i-
psa sacrosancta errasse sæpius, & sibi ipsis con-
tradixisse, & tandem nullius apud se momen-
ti fore asseveravit. &c.

His omnibus & singulis, sic omnino, ut
præmittitur, se habentibus, quum prædictus
Martinus, tam perversè & obstinatè in suis
ad eò manifestè hæreticis opinionibus persi-
steret, ut ab omnibus ijs, qui sapiunt, par-
tim demens, partim etiam malo aliquo ob-
sessus spiritu judicaretur. &c. in hunc, qui
sequitur, modum procedere decrevimus.
Primum &c. exequendo Sanctissimi Domini
nostri Papæ, veri in hac parte Judicis, sen-
tentiam, decretum, & condemnationem in
litteris Apostolicis, ad nos directis, conten-
tam, Martinum Lutherum, ut membrum
ab Ecclesia Dei abalienatum, ut obstinatum
Schismaticum, & Notorium hæreticum,
à Nobis haberi declaramus, & ut talem à
vobis.

„ vobis omnibus & singulis habendum decer-
 „ nimus, & edicimus, mandantes de eorundem
 „ Statuum consilio & consensu, sub criminis
 „ læsæ Majestatis, nostræque & Sacri Imperij
 „ gravissimæ indignationis, ac etiam amissio-
 „ nis feudorum, dominiorum, & bonorum
 „ omnium, gratiarum quoque & omnium pri-
 „ vilegiarum, à Nobis & Sacro Imperio de-
 „ pendentium &c. nec non Proscriptionis, ac
 „ Banni, & Interdicti Imperialis pænis, ne
 „ quis Vestrum præfatum Martinum Lutherum
 „ receptare, defendere, sustentare, fovere
 „ dicto, facto, aut scripto præsumat. Quini-
 „ mo post elapsum suprascriptum viginti dierum
 „ terminum, contra eum, ubicunque depre-
 „ hensus fuerit, & in manu aut facultate vestra
 „ erit, juxta formam Imperialis Banni proce-
 „ datis, vel saltem personaliter captum tam
 „ diu custodiatis, donec &c. Et nihilo minùs
 „ ejusdem Martini complices, adhærentes, re-
 „ ceptatores, & quomodolibet fautores & secta-
 „ tores (nisi se iniquitatis semitam deseruisse,
 „ & auctoritate Apostolica absolutionis reme-
 „ dium consecutos esse fidem condignam fece-
 „ rint) nec non eorum omnia & singula bona
 „ mobilia & immobilia juxta sacras constitutio-
 „ nes, ac Interdicti & Bani Imperialis legem
 „ & ordinem, liberè & absque ulla contradictio-
 „ ne prosequamini, illòsque & illa capiatis,
 „ & in usus vestros optimo & pleno jure con-
 „ vertatis. Mandamus insuper vobis omnibus
 „ & singulis præfatis sub iisdem prænomina-
 „ tis

„tis pænis, ne quis Martini Lutheri scripta à
 „Summo Pontifice autoritate sua Apostolica
 „damnata &c. aut alia ab eo hæctenus compo-
 „sita, vel impostèrum componenda, utpote
 „mala, suspecta, & à Notorio & pervicacif-
 „simo hæretico provenientia emere, vendere,
 „tenere, legere, describere, imprimere, aut
 „describi vel imprimi facere, asserere, susten-
 „tare, prædicare, defendere, præsumat &c.
 „hujuscemodi pestiferos Martini libros, tam
 „Alemannicos quàm Latinos, impressos & im-
 „primendos, aut etiam manuscriptos, ubi-
 „cunque reperiantur (utpote magnæ seditionis,
 „schismatis, & hæreseos in Ecclesia Dei fomites)
 „diripiendos & publico igni consumendos, pe-
 „nitúsque abolendos cum effectu curetis &c.

Ex quibus utique patet, quo animo fuerit
 Carolus erga Lutherum & Lutheranismum.
 Videamus nunc, quomodo affectus fuerit Con-
 fessionem Augustanæ, ut cessent rerum ignari
 auctoritatem illi arrogare ab Invictissimo Im-
 peratore & Catholico Rege Carolo, pudore
 suæ tēmeritatis suffusi.

8. Dico 2. Carolus V. nunquam appro-
 bavìt Confessionem Augustanam, sed potiùs
 damnavit in iisdem Comitijis, in quibus nata,
 & sibi exhibita est, additis gravissimis minis in
 eos, qui ei adhærere pergerent. Claris verbis
 hoc fatetur ipse Melanchthon illius Compila-
 tor, dum l. 1. Epist. ad Joannem Obenburger
 Imperatoris Caroli Secretarium ita lamentatur:
in Comitijis Augustanis tristi & atroci sententia
dam-

damnati sumus. Sed optima probatio erit ipsum Decretum finitis Comitibus publicatum, quod ex Georgio Cælestino Confessionista de
 „ verbo ad verbum recito, audire.

„ Quinto post die, præfente Cæsare, De-
 „ cretum recitatur in omnium Ordinum cætu,
 „ & post multam enumerationem totius actio-
 „ nis Cæsar statuit, ne tolerantur, qui de
 „ Cæna Domini secus, quàm huc usque ser-
 „ vatum sit, docent, ne quid in Missis vel Com-
 „ muni vel Privata mutetur, ut Chrismate pue-
 „ ri Confirmantur, & ægrotantes oleo conse-
 „ crato inungantur: imagines atque statuæ
 „ minimè removeantur, & quibus in locis ab-
 „ latae sunt, ibi restituantur. Eorum opinio,
 „ qui liberum esse negant hominis arbitrium,
 „ nequaquam recipiatur, quòd & pecuina sit
 „ & in Deum etiam contumeliosa. Nihil o-
 „ mnino doceatur, quod ulla ratione Magistra-
 „ tibus imminuere possit dignitatem: dogma il-
 „ lud de sola fide justificante locum non ha-
 „ beat: Ecclesiæ Sacramenta sint eo loco & nu-
 „ mero, quo antiquitus: cæremoniæ omnes
 „ Ecclesiæ, ritus, exequiæ Mortuorum, &
 „ id genus alia servantur: Sacerdotia, quæ va-
 „ cant, conferantur idoneis: qui ante hoc
 „ tempus facti sunt mariti, Sacerdotes vel Ec-
 „ clesiastici, priventur beneficijs, quæ statim
 „ ab hoc Conventu conferantur alijs: qui ta-
 „ men relictis uxoribus ad pristinum institu-
 „ tum redire & absolvi cupiunt, eos, de vo-
 „ luntate Pontificis, cùm hoc ei Legatus nun-
 „ tiarit

23 trārit, Episcopi restituant: cæteri verò nul-
 24 lum usquam habeant per fugium, sed exulent
 25 aut etiam meritam pœnam luant. Sacer-
 26 dorum vita sit omnis honesta, vestitus etiam
 27 decorus, & vitetur omnis offensio: si quibus
 28 in locis Ecclesiastici redacti sint ad aliquam
 29 iniquam conditionem atque pactum, si quid-
 30 etiam bonorum sacrorum iniqua ratione ven-
 31 ditum sit, aut in alium usum profanum appli-
 32 catum, id omne sit irritum: ad docendi mu-
 33 nus nemo recipiatur, nisi qui doctrinæ simul
 34 & vitæ probatum habeat ab Episcopo testi-
 35 monium: in docendo sequantur omnes hanc
 36 præsentem formulam, nec illud pro concio-
 37 ne dicant usitarum, quasi hoc nonnulli agant,
 38 ut opprimatur Evangelij doctrina: temperent
 39 etiam à scommatis atque contumelijs: hor-
 40 tentur populum, ut Missam audiat, ut dili-
 41 genter oret, ut Virginem Mariam cæterosq;
 42 Divos imploret, ut dies festos peragat, ut
 43 jejunet, ut à cibis vetitis absteineat, ut sub-
 44 veniat egenis: Monachis autem demonstrent,
 45 non licere Professionem ac Ordinem deserere.
 46 Breviter, in ijs, quæ pertinent ad fidem atq;
 47 Dei cultum, nihil quidquam immutetur:
 48 qui contrā fecerint, corporis atque vitæ seu
 49 bonorum discrimen subeant: quidquid ab-
 50 larum est Ecclesiasticis, restituarur: quibus
 51 in locis domicilia Monachorum, & id ge-
 52 nus alia ædificia sacra diruta sunt, reædifi-
 53 centur, in iisque cæremoniæ fiant atque ritus
 54 usitati: qui sunt in adversariæ partis finibus

„ antiquæ Religionis atque fidei sectatores ,
 „ & hoc Decretum approbant , in Imperij tu-
 „ telam recipientur , eisque licebit , quò vo-
 „ lent , emigrare , nullo cum detrimento : de
 „ Concilio Pontifex appellabitur , ut intra sex-
 „ tum mensem illud ad locum aliquem ido-
 „ neum indicat , ut deinde primo quoque tem-
 „ pore , & ad summum intra spatium anni
 „ fiat ejus initium : hæc omnia rata sint atque
 „ firma : & siquæ sunt oppositæ , vel oppo-
 „ nentur etiam exceptiones , aut appellatio-
 „ nes , locum nullum habeant . Ut verò De-
 „ cretum hoc valeat & servetur , quantum qui-
 „ dem ad fidem atque Religionem pertinet ,
 „ quicquid omnino virium atque facultatis con-
 „ cessit Deus , id omne , vita etiam atque san-
 „ guis , huc impendetur &c. Tam clara sunt
 „ ista , ut nihil addi debeat , cùm tota Confessio,
 „ & alia , in quibus Catholicis adversabantur
 „ Lutherani , manifestè reprobentur & prohi-
 „ beantur , ita ut vel cæcus videat , Confessio-
 „ nem Augustanam , vixdum natam , à Carolo
 „ & Imperij Statibus reprobata fuisse . Sub-
 „ scripserunt huic Edicto ipse Carolus V. sex
 „ Electores , triginta Principes Ecclesiastici ,
 „ triginta tres Sæculares , viginti duo Abbates ,
 „ triginta duo Comites & Barones , & triginta
 „ novem Civitates Imperiales .

Obijcient fortè Confessionistæ . Etiam si
 approbata non sit Confessio Augustana à Caro-
 lo , cùm ipsi exhiberetur Augustæ in Comitij
 anno 1530. approbata tamen fuit postea Pas-
 savij

savij à Ferdinando Rege anno 1552. cùm ini-
retur pax Religionis, quæ transactio deinde
in Comitijs Augustæ confirmata est anno
1555. vivente adhuc, & ad id potesta-
tem faciente Carolo: ergo à Carolo Impera-
tore magna Confessione Augustanæ conciliatur
auctoritas. Pto responsione & eruditione

9. Sciendum 1. Ad extinguendum Lu-
therani Schismatis ignem à Carolo Imperato-
re & Ferdinando Fratre, Rege Bohemiæ, co-
acta fuisse Comitia seu Conventus Imperiales
omnino quatuordecim, & octo Colloquia seu
Disputationes publicas, intra 24. annorum
spatium. 1. Conventus habitus est WORMATIÆ
anno 1421. cujus edictum contra Lutherum
ejusque novam doctrinam recitavi supra. 2.
NORIMBERGÆ anno 1523. ubi Edictum Wor-
matiense confirmatum. 3. RARISBONÆ anno
1524. 4. SPIRÆ anno 1526. 5. Iterum
SPIRÆ anno 1529. ubi Edictum Wormatiense
iterum partim confirmatum, partim mitiga-
tum fuit usque ad definitionem Concilij Gene-
ralis. Contra id protestabantur quinq; Prin-
cipes A catholici & duæ Urbes Imperiales, à
qua protestatione nomen *Protestantium* origi-
nem duxit. 6. Augustæ anno 1530. ubi
Confessionem suam Melanchthon, & Zwin-
glius suam, qui posterior Argentoratum, Ul-
mam, Constantiam &c. dementaverat, ob-
tulere Statibus Imperij: sed utraque fuit reje-
cta. 7. RARISBONÆ (sed Protestantes separa-
tum Conventum celebrabant Schweinfordij

in Franconia, & hæc fuit prima Scissio inter Status Imperij separatis congressibus distractos) anno 1532.. 8. Spiræ anno 1540. sed propter luem translatus est Hagenoviam. 9. Ratisbonæ anno 1541. 10. Spiræ anno 1542. 11. Eodem anno Norimbergæ: ubi præcipuè agebatur, quomodo occurendum Turcæ, quæ Budâ, Strigonio &c. jam occupatis imminabat Germaniæ. 12. Spiræ anno 1544. 13. Wormat 1545. 14. Ratisbonæ anno 1546. quo anno Lutherus repentina morte extinctus infelicem animam efflavit. Post fata Lutheri celebrati sunt alij Conventus Imperij omnino septendecim in causâ Spoliorum Ecclesiæ.

Sciendum 2. Eodem anno 1546. patuisse, quid in suis separatis conventibus, quos ab anno 1530. quo in Comitij Augustanis damnati erant, celebrabant plures præsertim Smalcaldiæ in Thuringiæ finibus præeunte Saxonix Electore, moliti sint Protestantes, siquidem Smalcaldici fæderis membra sociatis viribus ingentem exercitum 80000. peditum & 10000. equitum eduxere contra Carolum, legitimum Dominum suum, tantæ perduellionis nihil suspicantem; sed Carolus, ut erat Princeps ingentis animi, nihil territus, impigrè contractas copias, licet numero impares, opposuit prope Ingolstadium, tanto cum terrore hostium, ut non expectatô præliô fugâ dilapsi sint, Electore Heidelbergensi, Ulmâ, Francofurto, Augustâ &c. veniam suppliciter à Cæsare deprecantibus. Elector tamen Saxonix

xoniæ Joannes Fridericus, & Philippus Land-
 gravius Hassiæ, præcipui conspirationis duces,
 & Lutherani non solum maximi Fautores, sed
 & Protectores Evangelij arma non antè de-
 posuere, quàm Imperator mense Martio se-
 quentis anni 1542. abruptis hybernis eos re-
 pente obruit ad fluvium Albim, ubi devictum
 & captum Saxonem certis conditionibus vitâ
 donavit, & postea quinquennio secum per Ger-
 maniam tanquam perduellionis reum circum-
 duxit: Landgravium verò mitiore captivitate
 Mechlinij detineri jussit ad preces Mauritiij
 Saxonie Ducis. Hæc duplex Caroli victoria,
 Deo auspice tam feliciter parta, magnam qui-
 dem Germaniæ, & Religioni præcipuè, quie-
 tem attulit, & restituendæ pacis omnimodæ
 spem, sed versa intra quadriennium alea ite-
 rum omnia evertit, Cæsare humiliatis
 hostibus connivente nimium, nimum-
 que eorum blanditijs fidente, nec cæptas, a
 ut facillimum erat, prosequente victorias, quia
 scilicet partim ex innata clementia, partim
 publicæ quietis studio rebus turbatis mitiori
 modo ac sine sanguinis profusione mederi cu-
 piebat. Atque hunc in finem in Comitijis Au-
 gustanis anno 1548. mandavit formulam ali-
 quam formari, interim ab omnibus observan-
 dam, donec Concilium Tridentinum (quod
 ob ingruentem luem contagiosam migraverat
 Bononiam) finitum suâ sententiâ lites termi-
 naret. Quæ formula seu libellus nomen *Inter-
 rim* sortitus est, eò quòd fuerit aliqua decla-

ratio, quomodo in negotio Religionis per Imperium usque ad definitionem Concilij interim vivendum esset. Iste speratæ concordiae libellus displicuit initio Pontifici, eò quòd Cæsar sibi nimium tribuere videretur in negotio Religionis, postea tamen toleratus est: neq; placuit omnibus Catholicis, nec omnibus Lutheranis, licet etiam ex his plurimi, imò pleriq; eum receperint saltem ore tenus, illique subscripserint, quos inter fuere tres Electores Protestantium, nempe Fridericus Comes Palatinus, Mauritius Dux Saxoniae, & Joachimus Marchio Brandeburgicus, cum alijs Principibus, Civitatibus Imperialibus, & Academicis Wittenbergensi, demum & Lipsiensi, non obstante, quòd iste libellus non nisi Catholicam doctrinam contineret, rejectâ Confessionis Augustanæ, si Communionem sub utraque specie, & conjugium Sacerdotum excipias, quod utrumque permittebatur liberum usque ad definitionem Concilij, quam omnes Imperij status exspectabant, & ad quam sæpius appellabant Protestantes, licet fictè, ut interea tempus se armandi & rebus suis consulendi lucrarentur, ut patuit postea ex iniquis conditionibus, Papæ tanquam Capitis, & ipsius etiam Concilij auctoritari directè adversantibus, sub quibus se Concilio parituros asserebant.

II. Sciendum 3. Carolum pro suo avitæ Religionis Zelo acriter institisse, ut Protestantes hunc concordiae libellum, *Interim* dictum, reciperent (nam vi hujus, & simul exspectatione

tione decisionis ab Universali Concilio Tri-
 dentino ferendæ pacem & antiquam Religio-
 nem restituere sperabat Germaniæ) Atque
 idcirco non solum in Comitibus Augustanis anno
 1550. verum etiam sequente multum niteba-
 tur exsequi Edicta Imperij Wormatiense, No-
 rimbergense, Ratisbonense, & Augustanum,
 contra Lutherum ejusque Sectam pridem pu-
 blicata : & hinc Pæcones Lutheranos Augustâ,
 Memmingâ, aliisque ex civitatibus migrare
 jussit ; ut aded sancta Religio Romano-Catho-
 lica, ac unitas fidei postliminio amænissimè
 florere cæperit, haud dubiè penitus restituen-
 da, nisi Mauritius, prò dolor ! recens Elector
 Saxonix, Imperatori Carolo prius fædere
 junctus, summèque obstrictus, contra eun-
 dem tumultuatus impia arma convertisset,
 nam is, auctus Alberto Marchione Brande-
 burgico aliisque fæderibus, ipsas Cæsaris co-
 pias, quibus antè ex Cæsaris mandato Mag-
 deburgenses, Cæsari & libello *Interim* obli-
 stentes, sub jugum redegit, non indicto bello
 contra Carolum, nihil tale metuentem, edu-
 xit, multisque urbibus occupatis etiam Au-
 gustam Vindelicorum quarto die deditione re-
 cepit : ubi clausis Catholicorum Ecclesijs &
 ceremonijs, officiisque Divinis abrogatis,
 Prædicantes restituit. Mox captâ in facibus
 Tyrolensibus Ehrenbergâ in Tyrolim penetrat,
 properat Oenipontum, ibique Caroli Impe-
 ratoris, qui cum fratre Ferdinando vix fugâ
 se proripuit, res omnes diripit. Causa hujus

infelicissimi belli, in quo, quæ Dei erant & Cæsaris, fuere armis adempta, antiqua Religio profligata, Lutheranismus stabilitus, & semina perpetuarum in Germania turbarum copiosè sparsa ob introductam Religionum diversitatem, causa, inquam, hujus infelicissimi belli inter præcipuas erat prolongata diutius quàm volebat Mauritius, Landgravij Hassiæ Soceri sui captivitas. Mauritius proinde tam prospera sorte usus non modò liberavit Landgravium (imò & Saxonem, quem Cæsar cognito Mauritiij adventu, antequam fugeret Oeniponto, vinculis exemptum dimisit) sed etiam Concilij Tridentini Patres dispersit, &, quod pessimum erat, Passavij cum Ferdinando Rege paciscens, liberum Confessionis Augustanæ exercitium armis extorsit, quam transactionem Ferdinandus flentibus oculis signasse perhibetur, utpote Deo, conscientia, & futuræ per Germaniam quieti summopere adversantem. Nihilominus tamen hæc transactionis, vel Pacificatio Religionis in Comitij Augustanis anno 1555. Catholicis tandem, licet ægerrimè, consentientibus, confirmata & publicata est. His pro notitia historica præmissis.

12. Resp. ad objectionem n. ant. & n. conf. Permissa fuit Passavij & Augustæ Confessio Augustana ad declinandum majus malum, nunquam approbata: aliud autem longè est aliquid permittere, quod impediri per vires non potest, & aliud, illud approbare, Permitti

mitti possunt etiam scelera & publica Iupanaria ad evitanda majora mala, nunquam tamen approbari. Sic hodie post Pacem Monasteriensem tolerantur in Imperio etiam Reformati seu Calvinistæ, quorum tamen Religio utiq; non approbatur à Confessionistis. Transactio de Religione Passavij inita, Augustæ confirmata, non aliud fuit quàm pax merè politica, uti fatetur Theodorus Thummius Lutheranus c. 4. circa 4. præceptum de pace Religionis q. 17. n. II. dicens: *Decretum illud de pace utriusque Religionis servanda politicum est, quandoquidem in eo nihil asseritur de veritate aut falsitate doctrine, sed reservatur id cognoscendum in Concilio generali.* Quippe in toto Confæderationis Passaviensis contextu præcipuè vel unicè insinuatur, neutri parti licere, ut alteri, intuitu Religionis, ullam in rebus externis creet molestiam.

Per libellum *Interim* multò minùs approbata est Confessio Augustana, sed potius abrogata, & pacis publicæ gratiâ solùm permessa quoad duo puncta (ad mores, non ad fidem, spectantia) usque dum Concilium statueret, quid tenendum. Deinde etiam si (quod tamen verum non est) Carolus Imperator aut Ferdinandus Rex attentâset approbare Confessionem Augustanam, nulla tamen & irrita fuisset hujusmodi approbatio, utpote profecta ab eo, cui nulla in rebus fidei & Religionis potestas. Ad Episcopos & Summum Pontificem res sacræ pertinent, non ad

Principes Sæculares. *Si judicium est Episcoporum, ait S. Athan. in ep. ad solitariam vitam agentes, quid commune cum eo habeat Imperator? sin contra ista minis Cæsaris constantur, quid opus est hominibus titulo Episcopis? quando à conditio ævo auditum est judicium Ecclesiæ ab Imperatore suam auctoritatem accepisse, aut quando unquam hoc pro judicio agnitum est?*

Frustra igitur & inani labore nituntur Confessionistæ auctoritatem sibi emendicare à Carolo Imperatore. Sed ulterius.

ARTICULUS IV.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à Libro Concordiæ, à quo dicitur restituta?

SUMMARIUM.

1. **L**iber concordiæ ad tollendas discordias ordinatus 2. Quæ nimium quantum invaluerant inter Confessionistas. 3. Auctore Smidelino, & subscribentibus multis Protestantium millibus in lucemprodijt; 4. multis tamen etiam se opposentibus. 5. nec immeritò quia deficit à Confessione Augustana, quam tamen restituere intendit. 6. quia continet novos errores. 7. & plura mendacia. 8. proinde Liber Concordiæ non attollit, sed potius deprimit auctoritatem Confessionis Augustanæ.

1. Sciendum 1. à Lutheranis, cum notarent maxima inter suos dissidia, ac innumeras

ras discordias circa fidei suæ & Confessionis Augustanæ articulos, compositum esse Librum, quem vocant *Concordiæ*, quo scilicet ad unionem & concordiam revocarentur omnes Confessionistæ, sed infelici eventu, ut postea videbimus. Porro dissidia & discordias, quibus inter se dissidebant Confessionis Augustanæ sectatores, & propterea Catholicis ludibrio, suis autem contemptui fiebant, huic libro ansam dedisse, certum est ex ipsorummet confessione; quippe

2. Sciendum 2. Ipsum librum *Concordiæ* Tubingæ in Wirtenbergia anno 1580. impressum f. 253. b. in præfatione fateri, Theologos quosdam Confessionis Augustanæ ab hac in magni momenti articulis defecisse, genuinum illius sensum non affecutos, vel alienum inducere conatos; unde orta inter eos, qui se Confessionis Augustanæ membra asserebant, dissidia non levis momenti aut solummodo de verbis fuisse, sed de rebus tanti ponderis, ut opiniones Partis errantis in Ecclesia nec tolerari nec excusari possent. Faretur insuper in prima præfat. Confessionem Augustanam à suis sectatoribus multas & magnas mutationes & corruptiones passam esse: quibus proinde mederi cupiat restituendo puram & invariata Confessionem Augustanam, prout nempe oblata est anno 1530. Carolo V. atque genuinum illius sensum declarando.

3. Sciendum 3. huic libro *Concordiæ*, quem jussu Ludovici Ducis Wirtenbergiæ pri-

mitus cudere cæpit Smidelinus Tubingensis Academiae Cancellarius, promovente plurimum Augusto Saxoniae Electore, postea subscripsisse ad octo millia Protestantium, nimirum Professores, Ministros, Concionatores, ludimagistros Hypodidascalos. Quæ subscriptio, quamvis videatur numerosa, & ad conciliandam ex numero auctoritatem apta, tamen argumentum est paucitatis. Nam si Catholica Ecclesia talem subscriptionem requiret, non octo tantum millia, sed plus quam Octingenta millia facili negotio ad obsequium starent parata, imò innumerabiles Presbyteri, Diaconi, Pastores, Rectores scholarum &c. non solum in Germania, uti factum in libro Concordiæ, verum etiam in Italia, Hispania, Gallia, America, Brasilia, India &c. Verum ab Apostolicis temporibus in nullo Concilio vel Generali, vel Nationali, aut Provinciali potestas subscribendi facta est hominibus privatis, sed solis Prælati, jurisdictione Ecclesiastica præditis. Si addita sunt etiam nomina Imperatorum, Regum, aut Principum, factum id est non ad ferendam sententiam, sed in signum consensûs.

4. Sciendum 4. Multos ex Confessionistis etiam huic libro Concordiæ non acquievisse, imò sese opposuisse integras Regiones, Urbes, & Universitates celebres, etiamsi se addictas profiterentur Confessioni Augustanæ; scilicet opposuit se Dania, Halsatia, Magdeburgum, Norimberga, Spira, Wormatia, Fran-

Francofurtum, Argentina, Brema, Urbs & Universitas Helmstadiensis, Universitates Suecicæ, Theologi Anhaltini, Thuringienses, Brunsvicenses, qui ajunt hoc libro deceptos fuisse Principes & Subditos, item Wittenbergenses, qui eam unà cum Auctore, & filio Lutheri (qui Smidelinum comendare volebat) lapidibus impetebant. Rex Daniæ illam consecrabat flammis: ut nihil dicam de alijs Principibus, Hassis, Palatinis, Bipontinis, Saxonibus Mechelburgensi & Lawenburgensi, de Ducibus Pomeraniæ & Prussiæ &c. quorum plurimi recusârunt subscriptionem hujus libri, uti refert Hospinianus in *Concordia discorde* c. 35. apud Forerum q. vex p. 2. l. 2. f. 3. Heshusius Theologus Lutheranus appellabat librum infelicem, quo Auctores Ecclesiam inferioris Saxonix decepissent, alii his versibus exhibebant.

In libro vite qui non potuerunt notari,

Nomen in hunc librum composuere suum.

Item

R. habet Ausonium liber hic, habet Rq, Pelasgum,

R. habet Hebraum, prætereâq, nihil.

Hoc est, nihil nisi errores habet. Denique bene notandum Protestantibus est judicium, quo Theologi Anhaltini contra Apologiam Doctorum Erfurdensium Concordistas arguunt, quòd scilicet deficiant à Lutheri doctrina & simul à Confessione Augustana, cui tamen tota pax Religionis innititur. Ex quibus palam fit, hunc librum Concordiæ non concordia inter

ter Confessionistas, sed potius novarum *discordiarum* originem existisse, adeoque prorsus infelicem, parumque aptam ad auctoritatem Confessioni Augustanæ faciendam, ut magis patebit ex sequentibus.

5. Dico I. Liber Concordiæ plurimum defecit à Confessione Augustana primæva, prout oblata est Carolo V. licet sæpius profiteatur, se illam restituere, ac puram invariataque propinare. Probatur I. Confessio Augustana in præf. agnoscit Papam pro Capite Ecclesiæ Christianæ, cum fateatur, eum posse convocare Episcopos & indicere Concilium Generale, ad quod Concilium in forma Juris appellavit. Econtra Liber Concordiæ non solum negat superioritatem Papæ, sed etiam Antichristum eum appellat, cui resistendum: *Man soll sich auß Noth wider ihn / als den rechten Antichrist sehen. f. 159. edit. Tubing.*

Probatur 2. Confessio Augustana nec verbulo docet, Humanitatem Christi esse *ubique*, sed potius contrarium, dum juxta interpretationem libri Concordiæ in I. art. docet, *unum* esse immensum, dum docet Christi nativitatem, resurrectionem, descensum ad inferos, ingressum per januas clausas, ascensionem, adventum futurum in die judicij; nam si Christus etiam secundum naturam humanam sit *ubique*, & in omni loco, in quo existit ejus Divinitas, quomodo verificantur hæc verba *venturus, ascendens, resurgens, nascens?* &c. Certè si Humanitas Christi est *ubique*, tunc
Christus

Christus non solum fuisset in utero Virginis, sed etiam in utero cujuslibet fœminæ, imò & viri. Econtra liber Concordiæ docet apertè, Christum esse ubique etiam secundum naturam humanam, & esse debere propter unitatem Personæ, quæ est in Christo. Fol. 312. edit. Tub. de Christo ita loquitur: Ist Er nun Natürlich und Persöhnlich / wo er ist / so muß Er daselbst auch Mensch seyn / dan es seynd nit zwo zertrennte Persohnen / sonder ein einige Persohn 2c. und wo du kanst sagen / hier ist Gott / da must du auch sagen / so ist Christus der Mensch auch da / und wo du einen Orth zeigen würdest / da Gott wäre / und nicht der Mensch / so wäre die Persohn schon zertrennet / weil ich alsdan mit der Wahrheit köndte sagen / hier ist Gott / der nit Mensch ist / und noch nie Mensch worden / 2c. Wo du mir Gott hinsegest / da must du mir die Menschheit mit hinsehen / sie lassen sich nit sündern / 2c.

Confirmatur. Liber Concordiæ docet, nullum esse Purgatorium, pro defunctis non esse orandum, antiquum in Ecclesia Missæ ritum & officium esse abrogandum, in Sacramento Evcharistiæ permanere substantiam panis & vini cum corpore & sanguine Christi &c. sed hæc aliena sunt à Confessione Augustana: ergo Liber Concordiæ plurimum defecit à Confessione Augustana.

6. Dico 2. Liber Concordiæ multos continet errores, & mendacia: ergo est nullius aucto-

auctoritatis. Ant. prob. docet 1. Quòd Christus non solum ut homo, sed etiam ut Deus, fuerit obediens Patri. 2. Quòd Christus perfunctus sit munere Mediatoris non solum per Naturam humanam, sed etiam per divinam. 3. Quòd natura humana Christi sit ubique. 4. Quòd humanitati Christi verè & realiter collata sint multa attributa Divina, uti Omnipotentia, Omniscientia, Omnipræsentia, atque aded ipsa Divina Majestas. Sed hæc dogmata sunt errores. 1. Quidem, quia sic Christus fuisset minor Patre etiam secundum Divinitatem, nec ipsi coequalis, consubstantialis, seu *ὁμοούσιος* qui fuit error Arianorum. 2. Quia est contra S. Paulum, qui 1. Tim 2. docet, Christum quàm hominem fuisse Mediatorem inter Deum & homines, dicens: unus est Mediator Dei & hominum *homo* Christus JESUS. Deinde non potest dari medietas, ubi eadem est distantia: sed Christus quàm Deus habet eandem distantiam à Deo Patre: ergo ipsi non quàm Deo sed quàm homini convenit medietas, & Mediatoris officium; nam *ut Deus* non est inferior Patre, sed *ut homo*: est etiam superior nobis, quia est sine labe peccati: igitur ut homo est Deo inferior, & nobis Superior, & sic mediat inter Deum & nos homines. 3. Quia est contra Scripturam, quæ Mar. ult dicit: *non est hic, surrexit*, item contra alia Mysteria fidei, ut vidimus, & contra rationem, quæ horret admittere creaturam immensam. 4. Quia est contra Symbolum S. Athanasij, quod docet, *unum esse*

esse Omnipotentem, unum Omniscium: unum Immensum &c. non plures.

7. Superfedeo speciatim referre singula mendacia, quæ continentur in Libro Concordiæ, & à Bellarmino sexaginta septem numerantur, quorum 1. est statim in præfatione, ubi dicitur Augustana Confessio in totum terrarum orbem sparsa ubique percrebuisse, & in ore omnium esse cæpisse: quod tamen evidenter est falsum; nam in Asia & Africa omnino exulat Confessio Augustana, in Europa in maximis Provincijs non est recepta, uti nec in America, & ferè nullam præter paucas Germaniæ & Septentrionis provincias reperire est in Orbe, quæ Confessionem Augustanam publicè profiteatur. Alterum mendacium, apud Bellarminum in Judicio de Libro Concordiæ nono loco relatam, est, cùm dicit nostros Concionatores olim parùm docuisse de operibus, quæ Deo placent, tantùm urfisse puerilia & non necessaria opera, nunc verò à Lutheranis admonitos hæc dediscere, & incipere fidei mentionem facere. &c. quæ omnia apertè sunt falsa, ut patet legenti Sermones S. Bernardi, Petri Damiani, Innocentij tertij, Thomæ Aquinatis, Vincentij, Bernardini, Laurentij Justiniani &c. in quibus de Symbolo, de Decalogo, de Oratione Dominica, de omnibus vitijs, omnibusq; virtutibus pulcherrimæ & copiosissimæ doctrinæ reperiuntur. Brevitatis gratiâ omitto reliqua, uti etiam contumeliosa verba, quibus Catholicos impetit Liber Concordiæ, Esel / grobe

grobe Esel / ungeschickte Esel illos vocitando.

8. Dico 3. Confessione Augustanæ nulla accedit auctoritas à libro Concordiæ, sed potius grave præjudicium. Prior pars patet ex assertione 2. in qua ostenditur, multos crassos errores, & aperta mendacia contineri in Libro Concordiæ. Posterior pars ex assertione 1. in qua ostenditur, quantum defecerit Liber Concordiæ à Confessione Augustana, eò quidem majori præjudicio, quò plures per Saxoniam, Sueviam &c. Libro Concordiæ subscripserunt.

ARTICULUS V.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à tota Ecclesia Lutherana, cujus est Symbolum?

S U M M A R I U M.

1. **L**utherani æmulari volunt Catholicos. 2. vera Christi Ecclesia debet habere notas & distinctiva signa à falsis sectis. 3. inter quæ censentur etiam Perpetuitas & Visibilitas. 4. ubi non sunt signa veræ Ecclesiæ, non est vera Ecclesia, & vicissim ubi sunt illa, debet esse & ista. 5. Lutherana Ecclesia non est vera Christi Ecclesia. 6. quia non fuit perpetuò in Mundo à Christi temporibus. 7. nec semper visibilis. 8. unde nihil Auctoritatis capit Confessio Augustana ab Ecclesia Lutherana tota. 9. Solvitur prima objectio. 10. secunda. 11. & tertia cum suis appendicibus.

1. Sciendum 1. Cùm Lutherani videant, Catholicos omnia facile probare, ac solidè stabilire per auctoritatem Ecclesiæ Catholicæ, id etiam sibi fas esse putant. Hinc forsan à tota Ecclesia (secta potiùs) Lutherana sufficientem auctoritatè conciliari arbitrantur Confessioni suæ. Nimirum sicut Diabolus dicitur Simia Dei, ita Sectarij sunt æmuli Ecclesiæ.

2. Sciendum 2. Veram Christi Ecclesiam debere esse instructam certis signis & notis, per quas ab omni Ecclesia falsa & adultera discerni possit; hoc enim spectat ad providentiam Dei, prudentiam, imò ad æquitatem Christi, omnes omnino homines ad suam Ecclesiam invitantis, vocantis, quin & æternum spplium minitantis, qui vocantem non audiunt: si enim tales notas ac signa distinctiva non haberet vera Ecclesia, quomodo Christus prudenter vocaret omnes, ac justè argueret, & condemnaret extra veram Ecclesiam existentes, cùm sine ejusmodi signis eam dignoscere ac invenire impossibile foret?

Sciendum 3. Talia signa referri complura ab Auctoribus. Potissima sunt illa, quæ comprehenduntur in Symbolo tum Apostolico, tum Nicæno, in quibus Ecclesia dicitur Una, Sancta, Catholica, & Apostolica, quas notas & proprietates nec ipsi Adversarij negare possunt, aut solent, quia recipiunt hæc Symbola. Per has tamen notas ipsi probare non consueverunt Ecclesiam suam, non ignari, eas omnes sibi adversari. Unde alia duo signa ve-

ræ Ecclesiæ afferunt, quæ indicantur in Conf. August. art. 7. & dicunt, illam esse veram Ecclesiam, *in qua Evangelium purè docetur, & ritè administrantur Sacramenta.*

3. Sciendum 4. Ab eodem articulo citato Conf. August. improvidè insinuari duas alias notas, vel potius proprietates veræ Ecclesiæ, nimirum *Perpetuitatem & Visibilitatem*; nam ibidem docetur, quòd *una Sancta Ecclesia perpetuò mansura sit, & quòd in ea Evangelium purè doceri; & Sacramenta ritè administrari debeant.* In quibus verbis manifestè indicatur non tantùm Perpetuitas, sed etiã Visibilitas Ecclesiæ perpetua; nam si exigit legitimam Verbi Divini prædicationem, Sacramentorùmque administrationem, exigit essentialiter signa quædam visibilia & sensibilia, consequenter & ipsa visibilis & sensibilis necessariò efficitur per hæc signa, nempe per puram prædicationem Evangelij, & legitimam Sacramentorum administrationem.

4. Sciendum 5. Illam evidentè non esse veram Christi Ecclesiam, quæ destituta est notis & proprietatibus veræ Ecclesiæ, ex Scriptura sacra & ex ratione naturali desumptis; illam verò necessariò esse veram Ecclesiam, in qua ejusmodi notæ & proprietates reperiuntur; nam ubi est essentia rei, ibi etiã inveniri debent ejus proprietates, ac vicissim: & ubi est significatum, convenit etiã esse signa, ac vicissim. Neque Christus Ecclesiam suam destituere potest illis characteribus, sine quibus dignosci nequit à Sectis falsis, multò minùs Ecclesiam

fiã falsã ijs characteribus ornare, quas habere oportet Ecclesiam veram; sic enim deciperet mundum, & ludibrio exponeret Sponsam suam.

5. Dico 1. Ecclesia Lutherana non est vera Christi Ecclesia. Probari hæc Assertio posset innumeris argumentis, v. g. 1. Quia non est plantata ab homine sancto, sed auctorem habet, qui à Diabolo doctus novitates excitavit pessimas. 2. Quia nova est, & nullum habet certum atque invictum fundamentum; nam habet solam Scripturam juxta cujusvis arbitrium explicatam. 3. Quia nullo splendet miraculo. 4. Quia nullum prorsus habet fundamentum, quod non æquè alij Hæretici pro se usurpare possent, v. g. Calvinistæ, Zwingliani, Anabaptistæ &c. 5. Quia aperit viam latam sceleribus, & angustã virtutis occludit, dum rejicit vitam spiritualem & religiosam, à sanctis Patribus aded dilectam & deprædicatam, dum vituperat, vel saltem negligit, observantiam Consiliorum Christi, dum fovet noxium errorem de justificatione, dum removet omnia ardua, & econtra sensualitati grata permittit, vel præcipit, dum sanctis Cælitibus negat honorem, dum in cælibatu (quod nec Turcæ nec Ethnici faciunt) castè vivi posse inficiatur &c. 6. Quia in pluribus & perpetuis versatur discordijs, etiam circa res magni momenti, & articulos fidei gravissimos. Neque sperare unquam poterit concordiam, nisi vaticinatur Ministerium Norimbergense in Ep.

Resp. ad Minist. Berlin. anno 1665. impressa
 aphorismo 15. Die Einhelligkeit unserer
 Kirchen hoffet man vergebens / und wird die
 selbige nit eher / als auf den Nimmer Tag fol-
 gen. Ratio est in promptu, quia fidei regula
 unica est Scriptura, prout eam quilibet intelli-
 git, & interpretatur secundum suum dicta-
 men. Quid ergo mirum, si tot ferè sint Reli-
 giones, quot capita? 7. Quia docet plurima
 falsa, absurda, & contradictoria. 8. Quia
 Catholicis plurima affingit falsò, v. g. quasi
 docerent, hominem non justificari gratis ex
 Misericordia Dei, nec intuitu Meritorum Chri-
 sti, sed per sua opera, etiam purè naturalia:
 hominem mereri Justificationem non tantum
 per sua opera sine gratia Christi, sed etiam per
 traditiones & leges humanas: dari obligatio-
 nem omnia peccata confitendi, licèt id factu
 sit impossibile: Christum solummodo satisfacis-
 se pro reatu culpæ, hominem autem satisfac-
 ere pro reatu pænæ æternæ: Christum in cru-
 ce duntaxat satisfacisse pro peccato originali,
 pro peccatis autem actualibus satisfieri per Mis-
 sam &c. quæ omnia falsò imputantur Catho-
 licis. His, inquam, & pluribus alijs argu-
 mentis dissimulatis, solùm ex duplici parte
 probo Assertionem nostram ex *Perpetuitate* &
Visibilitate, quam habere debet vera Christi Ec-
 clesia juxta Confess. August. Itaque

6. Probatur 1. Vera Christi Ecclesia de-
 bet esse fundata ab ipso Christo ante 1600. &
 plures annos, atque perpetuò mansisse in mun-
 do:

do: sed Ecclesia Lutherana non fuit fundata à Christo ante tot annos, nec perpetuò mansit in mundo: ergo non est vera Christi Ecclesia. Ma. Confessionistis est innegabilis. Mi. probatur, quia ejus auctor est Lutherus, à quo & nomen habet, qui priùs fuit Catholicus, & quidem Monachus, vixitq; primùm ante 200. annos: proinde hæc Ecclesia nec perpetuò mansit, quia non semper fuit à temporibus Christi; ubi enim & in quo loco, sub quo Imperatore, Papa &c. ante Lutherum fuit Ecclesia Lutherana? in qua parte mundi, in quo Regno, in qua civitate; quo tempore, quo sæculo, quo anno prædicabatur Evangelium, & administrabantur Sacramenta eo modo, quo nunc sit apud Lutheranos? qui fuerunt illi Prædicantes? quænam templa? quis Historicorum meminit? Certè hi & similes articuli: Christum secundùm Humanitatem esse ubique, eum non esse in Evcharistia ante sumptionem & usum, Sacrificium Missæ esse ab omINATIONEM, & Idololatriam, non esse septem, sed duo tantùm aut tria Sacramenta, Romanum Pontificem esse Anti-Christum, Sanctorum Invocationem esse Idolomaniam, non existere Purgatorium, Justum non mereri vitam æternam suis bonis operibus, hominem sola fide justificari, Jejunia Ecclesiastica non esse observanda, Vota & vitam Monasticam esse superstitiosam, nihil esse credendum, nisi expressè contineatur in Sacris litteris &c. hi, inquam, & similes articuli omnes & singuli non

docebantur ante Lutherum, nisi fortè à damnatis hæreticis, quod Lutheranorum causam non facit meliorem, sed longè deterrimam. Imò nec hæreticus ullus conspirabat in omnibus, licet doceret aliquos ex dictis articulis.

Audiamus ipsum Lutherum, quid de se. & doctrinæ suæ novitate fateatur: *solus primò eram*, inquit in præf. to. 1. *& certè ad tantas res tractandas ineptissimus, & indoctissimus: casu enim, non voluntate, nec studio in has turbas incidi.* Magistro suo testimonium perhibeat dilectus discipulus Melanchthon, qui ad lectorem in to. 1. latin. ait. *Lutherum irritatum Tezelij æmuli sui impudentiâ novam doctrinam excogitasse.* Idem propheta Islebicus lib. contra Regem Angliæ sic gloriatur: *ego Scripturam sacram & Verbum Dei ita in lucem protuli, ut à mille annis nunquam fuit.* Et to. 2. Witt. anno 1522. In præf. lib. de abrog. Missa stimulos cauteriatæ conscientiaë propter novitatem doctrinæ sequentibus prodit: *quàm potentibus & evidentibus Scripturis meam ipsius conscientiam vixdum stabilivi, ut auderem unus contradicere Papæ, & credere, eum esse Anti-Christum, Episcopos esse ejus Apostolos, Academias esse ejus Lupanaria? quoties mihi palpitavit tremulum cor, & reprehendens objecit eorum fortissimum & unicum argumentum: tu solus sapi? tótne errant universi? tanta sæcula ignoraverunt? quid si tu erres, & tot tecum in errorem trabas damnandos aternaliter?* Fateatur igitur Lutherus doctrinam suam fuisse novam, Verbum Dei nunquam ita fuisse prædica-

Jicatum à mille annis, ut ipse prædicare cæpit; fatetur proinde, doctrinam & Ecclesiam Lutheranam non perpetuò fuisse in mundo, consequenter veram non esse iuxta art. 7. Confess. August. Quid alijs indigemus testibus? an non ex ore suo judicare possemus servum nequam? ipse enim de ejusmodi Novatoribus enarat. in psal. 82. to. 3. Witt. f. 488. hanc sententiam tulit: *non diu disputandum, sed indictâ causâ, & inauditos damnandos esse sicut blasphemos, qui contra generales Ecclesiæ articulos aliquid novare audeant, nam tales generales articuli, recepti à tota Ecclesia, satis auditi sunt, satis excussi, approbati, satis firmati per Scripturam, per virtutes, per miracula, per sanguinem Martyrum, per scripta & confessionem totius Ecclesiæ.*

7. Probatur Assertio nostra 2. Vera Christi Ecclesia debet semper (nempe à temporibus Christi usque ad finem mundi) esse visibilis: sed Ecclesia Lutherana non semper fuit visibilis: ergo non est vera Christi Ecclesia. Majorem demonstrat ratio, probat Scriptura, & fatetur Confessio Augustana. *Demonstrat ratio*, quia omnes tenentur se adjungere veræ Ecclesiæ, cum extra illam non detur salus animæ, sicut extra Arcam Noë non dabatur salus corporis: sed quomodo se adjungunt Pagani, quomodo veram Ecclesiam invenient Infideles cæteri, ut sub ejus magisterio vivant, si Ecclesia non sit conspicua, visibilis, & sensibus etiam perceptibilis? *Probat Scriptura*, quæ Ecclesiam comparare solet rebus maximè con-

spicuis, scilicet lucernæ, stellis, montibus, civitati &c. *Vos estis lux mundi*, dicit Christus Matth. 5. *non potest civitas abscondi supra montem posita, neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt.* ibd. Et psal. 18. dicitur *Deus in sole posuisse tabernaculum suum.* In quæ verba sic scribit S. August. in concione 2. In manifestatione posuit Ecclesiam suam, non in occulto, non quæ lateat, non velut operta: in sole posuit tabernaculum suum; quid tu Hæretice fugis ad tenebras? Ita S. Aug. Isaias statum Ecclesiæ Christianæ clarè prædixit cap. 2. *Erit in novissimis diebus preparatus Mons domus Domini in Vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes & ibunt populi multi.* Actorum 20. sic præcipitur: *attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam.* Quis autem dicat hæc invisibiliter & insensibiliter fieri posse? quis attendet & pascet gregem libi incognitum? quis audiet Doctorem insensibilem? *Fatetur denique Confessio Augustana*, dum non alias veræ Ecclesiæ notas assignat, quàm puram Verbi Divini prædicationem, & legitimam Sacramentorum administrationem: hæc autem utique insensibiliter fieri non possunt, cum pura prædicatio Verbi, & legitima administratio Sacramentorum nec cogitari quidem possint sine visibilitate & sensibilitate: ergo sicut hæc duo signa Ecclesiæ sunt essentialia juxta Confessionistas, ita & Visibilitas eidem essentialis erit.

Min. itaque solummodo probanda est, & probatur facile ex propria confessione Protestantium, qui, cum urgentur & interrogantur, ubi fuerit illorum Ecclesia ante Lutherum, respondere solent, fuisse invisibilem, latuisse &c. ipse Lutherus. lib. de abrog. Miss. priv. non obscure sic suos instruxit, dum dixit: *quis nobis Ecclesiam monstrabit, cum sit occulta in spiritu, & tantum credatur? sicuti dicitur, credo Sanctam Ecclesiam &c.* Secutus est Gerardus lib. 2. p. 1. f. 827. cum Lutheranis, & Amesius to. 2. f. 50. cum Calvinianis apud DD. à Wallenburch to. 1. f. 64. ut testatur Burghaberus contr. 20. §. 8. Dicunt quidem aliqui, dum nimis arctantur, ut ostendant, ubinam locorum fuerit Lutherana Religio ante Lutherum, cum utique ovum non possit esse ante gallinam; dicunt, inquam, suam Ecclesiam fuisse in Papatu, Papatum tamen non fuisse veram Ecclesiam. Quæ Responsio prorsus miseranda, lepida, & Cymmerijs tenebris obscurior est. Nam si Ecclesia ante Lutherum fuit invisibilis & prorsus incognita, quomodo Protestantibus innotuit, eam in Papatu, qui tamen vera non fuit Ecclesia, latuisse? Aliqui ad Infantes æquè ineptè confugiunt, asserentes, apud illos fuisse incorruptam Ecclesiam Lutheranam. Nam hi Ecclesiæ suæ testes adhibent elinques, rationis expertes &c. sicut olim cæci Judæi dormientes & somno oppressos Vigiles ad negandam Resurrectionem Christi. Ego certè non capio, quomodo Infantes prædicaverint pu-

rum Dei Evangelium, & ritè administraverint Sacramenta, sine quibus tamen essentia Ecclesiæ consistere nequit juxta Adversarios.

8. Dico 2. Confessio Augustana nullam prorsus obtinet auctoritatem ab Ecclesia Lutherana tota. Prob. 1. Ecclesia Lutherana non est vera Christi Ecclesia, uti vidimus: ergo nullam auctoritatem tribuere postest Confessionij Augustanæ; aliàs enim etiam Ecclesia Calvinistica, Anabaptistica, & quævis alia Secta infallibilem auctoritatem tribuere posset suæ Confessionij & doctrinæ, licèt ipsa in se nullius sit valoris, nullius auctoritatis.

Prob. 2. Auctoritas Confessionis Augustanæ deberet esse infallibilis ac divina; aliàs enim, qui ipsi credit, non elicit fidem divinam, sed merè humanam & fallibilem: atqui Ecclesia Lutherana non potest ipsi tribuere auctoritatem infallibilem & divinam: ergo. Min. prob. juxta Protestantes etiam vera Christi Ecclesia non est infallibilis, sed errare potest, imò defacto erravit: ergo etiamsi permetteremus, Lutheranam Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam, tamen infallibilis non esset, & erroris incapax: ergo neque approbando Confessionem Augustanam est erroris incapax, & infallibilis: quomodo igitur ei dare poterit infallibilem auctoritatem?

Confirmatur: Ecclesia Lutherana est discissa in plurimas partes: una agnoscit Librum Concordiæ, alia illum reprobat, alia erroribus Sacramentariorum, aut aliorum hæreticorum implicita est, alia credit, quod vult,

paucissimi vel nulli Protestantium puram sequuntur Confessionem Augustanam, ut suò locò dicitur: quomodo ergo Confessio Augustana auctoritatem obtineat ab Ecclesia Lutherana? vel dicant, à qua parte Ecclesiæ Lutheranae inter tot diversas obtineat? à Rigidis, an à Mollibus, an à Concordistis, an ab Helmstaediensibus & Lipsiensibus, an verò à Wittenbergensibus? At isti omnes se mutuò damnant, & velut hæreticos excommunicant. Cui igitur ex tot Ecclesijs particularibus inter se dissidentibus adhibenda fides? Quæ auctoritatem dabit Confessioni Augustanae? certè nulla, cum nulla se prober alijs meliorem.

9. Obijc. 1. Notæ essentiales & signa veræ Ecclesiæ sunt pura prædicatio Verbi Divini, & recta Sacramentorum administratio: sed hæ notæ reperiuntur in Ecclesia Lutherana: ergo est vera Ecclesia. R. 1. N. Maj. Nam notæ & signa debent esse notiora, quàm sit ipsa res significata: atqui prædicatio Verbi Divini & administratio Sacramentorum, ut *pura & recta* sunt, non sunt nobis notiora, quàm sit vera Ecclesia; nam juxta Adversarios puritas doctrinæ, & recta administratio Sacramentorum debet desumi ex Scriptura S. sed quæ sit Scriptura S. & quis legitimus ejus sensus, infallibiliter deprehendi non potest ex Scriptura, sed ab Ecclesia definiente: ergo priùs debet constare de vera Ecclesia. Deinde Ecclesia vera exstitit in mundo, antequam esset ulla Scriptura; nam in lege Naturæ nulla omnino

nino erat Scriptura, in legis Gratiae initio per multos annos existit Ecclesia Christi, priusquam Matthæus, Marcus, & Lucas sua Evangelia, & Apostoli suas Epistolas conscriberent, quos magno intervallo secutus est sanctus Joannes: ergo Ecclesia non ex Scriptura, sed potius Scriptura per Ecclesiam cognosci debet, consequenter etiam pura prædicatio & legitima administratio. Rursus æquè est ignotum, quæ sit pura doctrina Evangelij, & quæ legitima Sacramenta, quàm quæ sit vera Ecclesia, cum variæ Religiones variè & contrariè prædicent Verbum Dei, & Sacramenta administrent. ¶ 2. N. Min. Unde enim probant Lutherani, apud se potius, quàm apud Catholicos, vel alios, esse puram prædicationem Verbi, & legitima Sacramenta? An ex Scriptura? sed Scripturam unus sic, alius aliter interpretatur: an ex instinctu sancti Spiritûs? at hoc etiam alij dicunt, sensu contrario Scripturam interpretantes: an ex Critirio interno? sed cur alij potius credant Lutheranis, quàm Catholicis aut Calvinistis &c. ¶ 3. N. Suppositum Ma. quòd istæ notæ, etiamsi tales forent, sufficerent, nisi simul accesserit perpetua duratio & perpetua visibiliras, quæ tamen duo non reperiuntur in Ecclesia Lutherana.

10. Obijc. 2. Ecclesia, quæ sua dogmata tradit è Scriptura sacra, non est nova: Ecclesia Lutherana statim tempore Lutheri tradidit sua dogmata ex Scriptura sacra: ergo. Resp. 1. Dist. Ma. Ecclesia, quæ omnia dogmata sua

sua verè tradit, & probat ex Scriptura S. nihilque docet Scripturæ contrarium, non est nova C. Ma. quæ tantum jactat se tradere, vel probare tantum conatur sua dogmata ex Scriptura S. N. Ma. Ecclesia Lutherana, præterquam quòd nec unicum articulum, cum Catholicis controversum, manifestis scripturæ testimonijs confirmare possit, Scripturæ S. vel maximè contraria est in eo, quòd contra tot ac manifesta ejus testimonia atque Christi promissiones doceat, veram Christi Ecclesiam Visibilem multis sæculis de mundo perijisse. Resp. 2. Applicando argumentum hæreticis notorijs, qui transmissa Ma. pro se ita subsument: atqui Ecclesia Arriana, Nestoriana, Calvinistica, Anabaptistica &c. tradit sua dogmata è Scriptura S. ergo. Cùm nullus sit hæreticus aut fuerit, qui non allegaverit Scripturam pro se, sed malè intellectam. Afferant nobis Lutherani, si viri sunt, aliquod speciale signum pro sua Ecclesia, quod hæretici notorij non eodem jure afferre possint pro sua, & tunc dicent aliquid ad rem: quod quamdiu non fecerint, eodem nobis loco erunt, quo alij hæretici, quòd nempe eorum Ecclesia sit nova, ante Lutherum mundo incognita, non Apostolica, & perperam pro se allegans Scripturam.

Si provocent ad Hussitas, Wicleffistas, Waldenses, vel alios, quibus cum Ecclesia Romana non bene conveniebat, & asserant, in his suam Ecclesiam exstitisse ante Lutherum: tunc appellant ad notorios hæreticos, cum quibus nec
ipfi

ipsi consentiunt in omnibus articulis fidei, uti fatentur Argentoratenses apud P. Tez; nam *Huss* admisit in Missa Sacrificium propitiatorium, invocationem Sanctorum, obligationem omnia peccata confitendi &c. *Wicleffus* docuit, sacerdotem nihil proprium possidere posse. *Waldenses* admiserunt duos Deos, bonum & malum, & reiecerunt baptismum parvulorum tanquam inutilem &c. Deinde etiamsi in istis deprehensa fuisset Ecclesia Lutherana, tamen illa se non extendisset ultra Sæculum duodecimum, & mox redit quæstio, ubi antea fuerit? in ijs fortè, qui se opposuerunt Romanæ Ecclesiæ? sed hi fuerant Arrius, Pelagius, Nestorius, Donatus, & tempore Apostolorum Simon Magus &c. Si apud istos fuit Lutherana Ecclesia, pridem cum illis fuit damnata tanquam hæretica. Viderint igitur, in qua navi ad æternitatem tendant miseri.

II. Objc. 3. Quod creditur, non potest videri; cùm fides sit argumentum rerum non apparentium: vera Ecclesia creditur juxta Symbolum Apostolicum, in quo dicitur credo *Sanctam Ecclesiam*: ergo non potest videri: ergo visibilis esse non debet. Resp. Dist. Ma. Quod creditur, non potest videri secundum id, quod creditur, trans Ma. secundum id, quod non creditur, N. Ma. & Dist. Min. Ecclesia creditur secundum quid, C. Mi. Eriam secundum id, quod videtur, N. Mi. & Conf. Sic Thomas & cæteri Apostoli crediderunt Divinitatem

rem Christi, videbant Humanitatem: sic in codice Bibliorum videmus Scripturam, credimus illam esse Dei Verbum: sic videmus Sacramenta tanquam signa visibilia, credimus gratiam, quam conferunt, & institutionem Christi. Pari ratione videmus Ecclesiam, hoc est, cæterum hominum, eandem fidem, Sacramenta, ritus externos profitentium sub uno capite visibili: credimus autem hanc Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam, & dilectam Sponsam.

Urgebis 1. Fdes vera & interna est forma essentialis Ecclesiæ: sed ista fides est invisibilis: ergo & Ecclesia est invisibilis. Resp. 1. C. Ma. C. Mi. N. Conf. Nam Syllogismus est similis huic: anima hominis est forma essentialis hominis: sed anima hominis est invisibilis: ergo & homo est invisibilis. Quis hinc non videt malam consequentiam propter quatuor terminos, quos habet syllogismus? Pariter in syllogismo objectionis sunt 4. termini. 1. fides. 2. forma. 3. Ecclesia in obliquo. 4. Ecclesia in recto. Resp. 2. C. Ma. Quòd fides interna faciat verum fidelem tanquam forma essentialis; qui enim fictè tantùm credit, non est verus fidelis. Dist. Mi. fides interna est invisibilis in se. C. Mi. in suis effectibus. N. Mi. Fidem internam reddunt sensibilem professio fidei, Sacramenta, sacrificia, cultus divinus exterior, conciones, processiones, & alia veræ Religionis exercitia, uti & signa vetæ Ecclesiæ, quæ fidem internam faciunt satis visibilem, sicut actiones externæ vitales ostendunt hominem habere animam,

mam , licet anima in se visibilis non sit.

Urg. 2. Si fides interna est invisibilis, & simul forma essentialis Ecclesiae, tunc Ecclesia essentialiter est invisibilis, & tantum accidentaliter visibilis: sed aliud non volunt Lutherani & Calvinistae, ergo. Resp. 1. N. Ma. & Retorq. arg. in homine; nunquid enim anima est forma essentialis hominis, & simul invisibilis? & tamen nemo dicit, hominem esse essentialiter invisibilem; nam si homo fieri invisibilis, omnes dicerent, id per accidens contingere, & non juxta naturam & essentiam hominis. Nimirum tò *invisibile* est talis denominatio, quae ad sui verificationem requirit omnes partes invisibiles: sicut tò *incompactibile* requirit omnes partes esse incompactibiles. Resp. 2. & dico, distinguendam esse formam Ecclesiae absolutam & respectivam, forma *absoluta* est vera fides interna, forma autem *respectiva* est ipsa unio membrorum inter se, eandem fidem profitentium: illa non videtur; haec verò planè incurrit in oculos per professionem externam, & communia pietatis exercitia. Visibilitas Ecclesiae non desumitur à forma illa Absoluta, sed ab altera Respectiva, nempe ab unione quae fundatur in singulis membris, eandem fidem, Sacramenta, Caput & Rectorem profitentibus. Quod amplius declaro: tria spectari possunt in quavis republica, 1. Multitudo & cætus hominum. 2. Externum Regimen, quod est forma quasi Respectiva. 3. Interna affectio, qua
isti

isti inter se conspirant, & hæc est forma absoluta: priora duo videri possunt, tertium est invisibile. Si igitur propter illa duo Respublica dicitur visibilis; cur non & Ecclesia, licet ejus fides interna, qua fideles in eandem Christi Rempublicam consentiunt, minimè spectetur?

Urg. 3. Visibilitas illa externa est fallibilis: ergo per hanc non potest agnosci vera Christi Ecclesia. Resp. Dist. Ant. Est fallibilis, si spectentur singula membra seorsim & determinatè, Trans. Ant. si spectentur simul & in genere N. Ant. Deus permittere non potest, ut in toto illo cætu hominum, pro quo stant tam illustres notæ, quod sit vera Christi Ecclesia, v. g. Antiquitas, Sanctitas, Miracula &c. non reperiantur aliqui veri fideles, adeoque vera Christi Ecclesia.

Urg. 4. Si ad visibilitatem Ecclesiæ satis est, modò externa societas, & Religionis exercitia videantur, tunc etiam Ecclesia Lutherana est visibilis: ergo. Resp. 1. N. ant. Nam juxta Adversarios forma essentialis unica est sanctitas & fides interna, quæ non est visibilis. Resp. 2. Esto, quod nunc sit visibilis: at ubi ante Lutherum exstitit? *in pulverem mortis deducta est Ecclesia, ut nusquam ejus species & vestigium appareat, ait ipse Lutherus in. ps. 22. f. 344.*

ARTICULUS VI.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat ab Ecclesia Græca, cujus assensum & Societatem expetijt?

SUMMARIUM.

1. **G**RÆCI, antequam à Romana Ecclesia se segregârunt plurimùm florebant. 2. Quando cæperit eorum Schisma. 3. & 4. Confessionis Virtembergenses ambiunt Communionem cum Ecclesia Græca. 5. Sed turpiter impingunt. 6. Ut patet ex responsione Patriarchæ Jerosolymitani ad articulos Confessionis Augustanæ.

1. Sciendum 1. Græcos olim plurimùm floruisse, sive saluberrimas doctrinas, quas habemus à Græcis Patribus, quorum ingens est numerus, sive vitæ sanctitatē spectemus: quamdiu scilicet cum Ecclesia Romano-Catholica conjuncti unitatem fidei servabant. Verùm postquam detestando Schismate à Romani Pontificis potestate, ac Ecclesiæ Universalis communionem se ipsos segregârunt, in varios errores prolapsi sunt, omnisque eorum gloria sub Turcico jugo oppressa & sepulta est, justò Dei judiciò, quia suave Christi jugum, & paternum Romani Pontificis regimen superbe excusserant.

2. Sciendum 2. Quamvis Græcorum Schisma jam cæpisse dicatur tempore Nicolai I. Pon-

Pontificis auctore Photio circa annum Christi 860. tamen in apertum & commune Schisma, varijs circa fidem erroribus infectum, erupisse primùm circa annum 1054. Antesignano Michaële Cerulario, Patriarcha Constantinopolitano. Præcipuus error & occasio Schismatis erat pertinacia, qua asserebant Spiritum Sanctum procedere à solo Patre, & non à Filio.

3. Sciendum 3. Confessionistas, sive ut aliquam suæ Confessioni auctoritatem vel à damnatis Schismaticis corrogarent, sive ut ostenderent, ubi exstiterit eorum fides ante Lutherum (qua quæstione toties vexabantur) tentâsse Ecclesiam Græcam modernam in suas parter trahere, aut se illi conformare, aut certè firmata inter se unione causam communem facere contra Catholicos. Sperabant, id eò certius futurum, quòd non ignorarent, Græcos pariter Romano Pontifici negare primum, erroris damnare Ecclesiam Romanam, sub utraque specie Laïcis præbere communionem, Sacerdotibus concedere uxores &c. Unde

4. Sciendum 4. Symmistas Wirtenbergenses, præcipuè verò Jacobum Andreæ Schmidelinum, Universitatis Tubingensis Cancellarium, & Jacobum Crusium, circa annum 1575. quo tempore meditabantur librum Concordiæ, Confessionem suam, Græco idiomate scriptam, misisse ad Hieremiam tum temporis Patriarcham Constantinopolitanum, ea de causa, ut à Patriarcha approbationem,

consensum, adeoque cum Ecclesia Græca communionem elicerent. Quem in finem miris blanditijs Patriarcham delinire conabantur, præsertim in inscriptione, quæ ita sonabat: *Santissimo & Oecumenico Patriarchæ, D. Hieremie, Archiepiscopo Constantinopoleos, Nova Romæ, Domino Pio S. per Christum.* Siccine Patriarchæ Constantinopolitano tribuitis titulum *Santissimi*? quem aliàs semper clamabatis soli Deo competere, & quisquis alius illum usurparet, rapere Deo gloriam suam, se gere pro Deo, & esse verum Anti-Christum, qualem propterea Romanum Pontificem proclamâstis. Sed videamus, quo eventu res acta sit, & quàm feliciter cesserit fabula.

5. Dico 1. Nulla est consensio Ecclesiæ Græcæ cum Doctrina Confessionis Augustanæ, imò in plerisque articulis Ecclesia Græca sentit cum Catholicis. Assertio hæc optimè probatur ex Responsione, quam Patriarcha Hieremias dedit Theologis Wirtenbergensibus ad oblatum sibi Confessionis Augustanæ libellum, quam videre potes apud Tannerum Anatom. p. 2. demonstr. 2. §. 5. & apud Georgium Scherer in seiner neuen Zeitung auß Constantinopel. Ego præcipua tantùm hujus Responsionis capita, nempe circa eos articulos, in quibus ad-versatur nobis Confessio, adducam.

6. Ad art. 4. 5. 6. Respondet Patriarcha, non solam fidem, sed etiam opera requiri ad salutem, cum scriptum sit, *fides sine operibus mortua est.* Jac. 2. *qui ex Deo est, verba Dei audit.*

Jo. 8. *Non auditores, sed factores legis justificabuntur.* Rom. 2. Qui soli fidei innituntur, similes sunt pueris, qui semper hærent in alphabeto; aut Architectis, qui nil nisi fundamenta ponunt. Addit præterea, necessariam etiam esse satisfactionem externam ac propriam bonorum operum.

7. Ad art. 7. De Ecclesia ait, non esse veram Ecclesiam, nisi eorum, qui observent, quæ à Patribus tradita, legibus sancita, sacris Canonibus definita, & à Spiritu Sancto approbata sunt. Præterea septem esse Sacramenta, nec plura nec pauciora, ut à temporibus Christi semper creditum est.

8. Ad art. 10. De Cæna Domini docet, consecratione facta non manere panis & vini substantiam, sed per transubstantiationem converti in Corpus & sanguinem Christi. Ad art. 11. De Confessione necessariam esse coram sacerdote confessionem particularem & distinctam peccatorum etiam internorum, quoad pænitens possit & recorderur. Ad 12. Non absolvendum esse pænitentem sine satisfactione Sacramentali injuncta, nec universim reiiciendos esse Canones pænitentiales.

9. Ad art. 13. asserit, Sacramenta etiam habere vim sanctificandi fideles, Missam esse sanctificationem vivorum & mortuorum, in qua pro vivis & mortuis supplicetur, in Missa rectè postulari Intercessionem B. Mariæ Virginis, & Omnium SS. Formulam Missæ unam, à S. Jacobo, & S. Basilio, alteram à S. Chry-

postremo compositam & præscriptam rectè à se usurpari. Ad art. 14. Magistratui politico non esse concessum ordinare Ministros Ecclesiæ & Sacerdotes, Ordinationem Episcoporum juxta Canones faciendam, nec eorum electionem promiscuè permittendam plebi.

10. Ad art. 15. & 21. Vult Sanctos cum suis Reliquijs coli, eorumque tanquam Mediatorum postulari intercessionem, festosque dies in eorum honorem institutos observari, templa quoque seu memorias, eorum honori dicatas, excoli munerum oblatione. Ad 16. Reprehendit, quòd à Confessionistis condemnentur Monachi, qui facultatibus suis relictis mundum & mundana deserunt, cum scriptum sit: *si vis perfectus esse, vade, vende omnia &c.* Matth. 19. Ad art. 20. Carpit Confessionistas, quòd ferias, initiationes, certa jejunia, fraternitates, Monasticam vitam, & similia vocitent opera inutilia, additque, Quadragesimam esse observandam.

11. Circa abusus, omissis ijs, ad quæ in præcedentibus articulis jam respondit Patriarcha, ista adhuc animadvertit, aliquos quidem suorum sacerdotum habere uxores, quas tamen duxerunt, antequam fierent sacerdotes; post susceptos enim SS. Ordines ipsis non amplius licet Matrimonium contrahere, neque ijs, qui voto castitatis sunt obstricti, uti Monachi, ne se sacrilegio obstringant, quod semel votò consecratum Deo corpus denuo communis vitæ servitijs coinquent; nam *nemo mittens*
manum

manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno celorum.

12. Hæc & plura similia contra Confessionistas rescripsit Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus, ex communi Græcorum sensu apertum faciens, quod eorum in fide communioni renuntiet. Atque in fine tertij sui responsi addit: *Unde vos rectius, & melius veterè novaque Româ sapuistis, ut verorum Theologorum scriptis relictis, vestra ista meliora potioraque duceretis?* Et infra: *Vestram ergo viam euntes ne amplius de dogmatibus, sed amicitie tantum causâ, si volueritis, scribite. Valete.*

Dico 2. Nihil prorsus honoris & Auctoritatis accedit Confessioni Augustanæ ab Ecclesia Græca, sed potiùs multum dedecoris & contemptibilitatis. Ratio est clara ex dictis, cum in omnibus ferè articulis turpiter impegerint Wirtenbergenses Theologi, & ubique spe & causâ suâ miserè ceciderint. Mansisses melius, mi Schmideline, domi.

ARTICULUS VII.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat ab Ecclesia Romana Recentiore, quam accusat defectionis.

SUMMARIUM.

1. SÆclarij solent accusare Ecclesiam defectionis.
2. Quæ duplex est.
3. Confessio tamen Augustana

gustana id explicitè non facit. 4. Nihilominus tamen indè & ipsa auctoritatem querit suis novitatibus. 5. Ecclesia Romano-Catholica tempore Lutheri fuit adhuc vera Christi Ecclesia, nec ullo modo defecerat. 6. Probatur clarè ex ipsa Confessione Augustana. 7. Et confirmatur ex Luthero. 8. Item ex eo, quia in illa dicitur fuisse tempore Lutheri & etiamnum esse Antichristus. 9. Et quia floruit illo ipso tempore ijs veræ Ecclesiæ signis, quibus fulgebat Antiqua Ecclesia. 10. Ecclesia Romana non tantùm nunquam defecit. 11. Sed neq; potest deficere. 12. Respondetur objectis.

1. Sciendum 1. Omnes Sectarios, quia ab Ecclesia Romana & antiquiore se egressi sunt, ut turpem perfidiæ, & apostasiæ notam effugiant, Ecclesiam Romanam arguere defectionis, asserentes, eam in plures errores lapsam, corruptam, factam adulteram, & meretricem magnam, adeoque à Christo desertam fuisse: se autem esse illius Reformatores & Restauratores.

2. Sciendum 2. Ecclesiam deficere posse accipi in duplici sensu. 1. Si omnino esse desinat, sicut desijt Synagoga. 2. Si tota erret in fide. Utroque modo defecisse clamant Romanam Ecclesiam recentiores Sectarij, dum eam non solum gravissimorum errorum accusant, sed etiam Babylonem & Sedem Antichristi appellant: sed prorsus improvidè ac in proprium dedecus; nam si Ecclesia Romana, quæ juxta ipsos olim vera existit, deficere potest, sequitur contra ipsos 1. etiam eorum Eccle-

Ecclesiam errare ac deficere posse : unde ergo sciunt, illam defacto non errare, vel jam defecisse? 2. neminem apud ipsos securum esse de fide. 3. ipsos esse spurios & adulterinos, utpote natos ab Ecclesia adultera, siquidem Lutherus & Calvinus ex Ecclesia Romana recentiore prodierunt.

3. Sciendum 3. Confessionem Augustanam miriùs locutam esse de Ecclesia Romana recentiore, utpote quam (explicitè saltem) non arguit erroris alicujus in fide, sed solum quosdam illius abusus, ut vocat, reprehendit. *Tota dissensio*, inquit art. 21. apud Cœlestinum Confessionistam, *est de paucis quibusdam abusibus, qui sine certa auctoritate in Ecclesias irrepserunt.* Licet non negem, Confessionem sibi contradicere reipsa, dum in quibusdam manifestis fidei articulis ab Ecclesia Romana dissentit, uti in art. 6. de sola fide justificante, in art. 24. de Missa, quam negat esse Sacrificium propitiatorium &c.

4. Sciendum 4. Sicut unicum, quo se contra apostasiæ notam tumentur Sectarij, scutum est prætenfa & conficta Romanæ Ecclesiæ defectio; ita ab hac maximum accedere pondus & auctoritatem existimant suis novitatibus, & nominatim Confessioni Augustanæ. Sed quantum fallantur, & fallant, mox patebit.

5. Dico 1. Ecclesia Romano - Catholica etiam temporibus Lutheri fuit adhuc vera Christi Ecclesia : ergo malè accusabatur defe-

tionis, & Confessio Augustana, ipsi contraria, errat. Ant. probari posset ex multis capitibus, nempe ex notis veræ Ecclesiæ 1. quia habuit tempore Lutheri, & adhuc habet perpetuam successionem Episcoporum ab Apostolorum temporibus. 2. Quia legitimam Vocationem ministrorum. 3. Quia à nulla alia Ecclesia antiquiore se est egressa. 4. Quia convertit gentes ad se juxta vaticinia Prophetarum. 5. Quia semper fuit clarè conspicua. 6. Quia fuit in possessione puræ doctrinæ & rectæ administrationis Sacramentorum, eò quòd nec locus, nec tempus, nec articulus fidei ostendi possit, ubi & in quo defecisset ab Ecclesia Romana antiqua, quæ omnium judicio fuit vera. 7. Quia homines per sua dogmata animavit ad omnem honestatem, & perduxit ad perfectionem Evangelicam, præsertim per tria vota Religiosa, diligenter custodita. 8. Quia præcludere laboravit viam omnibus vitijs per saluberrima præcepta. 9. Quia divina mandata accuratè custodiri iussit, Deumque augustius coli, quàm alibi uspiam factum sit. 10. Quia debito modo coluit sanctos Cælites, eorumque ingentem habuit numerum, qui adhuc in terris vitam sanctam, & prodigijs claram ducebant. 11. Quia fulsit miraculis. 12. Quia habuit operarios solo Dei amore nullum fugientes laborem, nulla formidantes pericula, ut animas lucrarentur. 13. Quia fortes & insignes Martyres, pro fide Ecclesiæ Romanæ vitam & sanguinem ponentes. 14. Quia ubique terra-

terrarum conspiravit in doctrina. 15. Quia præter unitatem doctrinæ etiam paruit uni Capiti. 16. Quia præ omnibus sectis fuit diffusissima per totum mundum. De quibus & similibus notis S. August. contra Ep. Manich. ita scribit: Multa sunt, quæ in gremio Ecclesiæ Catholicæ me iustissimè teneant. Tenet consensus populorum atque gentium, tenet Auctoritas, miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata, tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post Resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum, tenet postremò ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tot hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut, cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus hæreticorum vel Basilicâ, vel domum suam audeat ostendere. Ex quibus & similibus, inquam, capitibus probari posset Assertio nostra, quòd nempe Ecclesia Romana, etiam temporibus Lutheri adhuc fuerit, imò etiamnum sit vera Christi Ecclesia. Sed sufficiunt mihi arma, quæ contra se mihi supeditat ipsa Confessio Augustana. Ex qua

6. Probo Assertionem clarissimè, & sic argumentor: Ecclesia Romana tunc existens, quando cusa, & oblata fuit Confessio Augustana. 1. In nullo fidei articulo erravit. 2. Non fuit hæretica. 3. Tota dissensio cum Protestantibus fuit in quibusdam paucis abusibus, qui

qui solum erant circa ritus. 4. Fuit Catholica: 5. Perpetuò mansit à temporibus Apostolorum usque ad illud tempus. Sed Ecclesia, quæ in nullo errat fidei articulo, sed solum paucos quosdam abusus tenet circa ritus, non ubique necessarios, quæ non est hæretica, sed Catholica, & perpetuò mansit à temporibus Apostolorum, est vera Christi Ecclesia, & non defecit, nec in errores fidei prolapsa est, nec omnino desijt: ergo Romana Ecclesia tunc existens, quando cusa & oblata est Confessio Augustana, fuit vera Christi Ecclesia, nec ullo modo defecit. Quòd aliqui abusus irrepperint (quos omnes evitare est impossibile) nihil obest Ecclesiæ, sicut abusus nihil obest Scripturæ seu sacris litteris, quo eas hæretici pervertunt, & malè interpretantur ad stabiliendas hæreses.

Min. Argumenti videtur omnino certa & innegabilis. Maj. probatur quoad singula membra ex ipsa Confessione Augustana, & quidem quoad 1. 2. 3. & 4. ex art. 21. & 22. Ubi sic habet: *Cùm Ecclesiæ apud nos de nullo fidei articulo dissentiant ab Ecclesia Catholica, tantum paucos quosdam abusus omittant, qui novi sunt, & contra voluntatem Canonum vitio temporum recepti.* Et art. 21. *Tota dissensio est de paucis quibusdam abusibus qui sine certa auctoritate in Ecclesias irrepperunt, in quibus etiam, siqua esset dissimilitudo, tamen decebat hæc lenitas Episcopos, ut propter Confessionem, quam modò recensuimus, tolerarent nostros.* Et immediatè antè: *hæc ferè summa est doctrinæ apud nos, in qua cerni potest,*
nihil

nihil esse, quod discrepet à Scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Ecclesia Romana, quatenus nobis ex scriptoribus nota est. Quod cum ita sit, inclementer judicant isti, qui nostros pro hæreticis haberi postulant. Jam sic: Si Confessio August. in nullo fidei articulo dissentit ab Ecclesia Romana, cum qua tunc litigabat, dicendum est, vel Ecclesiam Romanam fuisse quoad fidei articulos incorruptam, & non defecisse, vel Confessionem August. pariter fuisse corruptam & erroneam in fide: posterius non possunt admittere Confessionistæ; ergo debent admittere prius, nempe incorruptam fuisse Ecclesiam Romanam. Rursus Confessionistæ ex eo, quia ita conspirant cum Romana Ecclesia, ita ut in nullo fidei articulo dissentiant, sed tantum in certis ritibus, colligunt, se inclementer haberi pro hæreticis: ergo nec Ecclesia Romana, cum qua adedò conspirabant, potest dici fuisse hæretica. Præterea sæpius Confessio Romanam Ecclesiam illius temporis vocat Catholicam, ut patet ex allatis textibus; utique autem non aliam intelligit, quam illam, cui obijcit abusus, quæ fuit Ecclesia Romana. Ecclesia autem Catholica ab omnibus habetur pro vera. Ultimum membrum faretur Confessio art. 7. ubi docet, quod una sancta Ecclesia perpetuò mansura sit: sed nullam aliam possunt assignare Adversarij præter Romanam, quæ perpetuò durasset; quia ante Lutherum sub Christiano nomine solum fuit Ecclesia Græca, & quorundam hæreticorum Sectæ,

sectæ, ab Ecclesia Romana damnatæ: sed sectæ hæreticorum non manserunt perpetuò, nam singularum sciuntur initia post tempora Christi & Apostolorum, & aliquæ illarum nunc non ampliùs supersunt: neque Ecclesia Græca, quatenus à Romana est divisa, perpetuò fuit, imò ipsorum Confessionistarum iudiciò gravissimè errat in articulo fidei maximo de Spiritu sancto: ergo.

7. Confirmatur 1. Ex Luthero, qui penes Ecclesiam Romanam omne bonum etiam suo tempore fuisse fatetur, eamque infallibilem clare pronuntiat. Nos ingenuè fatemur, inquit in ep. de Anabapt. ad duos Parochos tom. 2. Witt. f. 229. & 230. quòd in Papatu multa bona sint, Christiano nomine digna, quæ & indè ad nos usque promanarunt. Fatemur nimirù, quòd in Papatu vera sit sacra Scriptura, verus baptis- mus, verum Altaris sacramentum, veræ claves ad peccatorù remissionem, verum concionandi munus, verus Catechismus, ut sunt oratio Dominica, decem præcepta, & fidei articuli &c. Et inferiùs: ego dico, sub Papatu esse verum Christianismum, imò nucleum Christianismi, & multos pios, magnòsque Sanctos. Hæc sola Lutheri Confessio rem totam posset conficere: vel enim verum dixit, vel falsum? si verum, cur discessit à Papatu? cur illum ita persecutus est? si falsum: ergo est homo mendax, nulla fide dignus, etiam in alijs rebus. Ad- ijciamus fragmentum epistolæ, quam Lutherus altero post apostasiam anno dedit ad

Leonem Papam X. in qua sic ait: quare beatissime Pater prostratum me pedibus tuæ beatitudinis offero cum omnibus, quæ sum, & habeo. Vivifica, occide, voca, revoca, approba, ut placuerit: vocem tuam vocem Christi in te præsentis & sequentis agnoscam. Et rom. 7. f. 562. Die Kirch soll und kan nit liegen / noch Irrthum lehren / auch nit in einigem Stuck.

8. Confirmatur 2. ad hominem. Illa est vera Christi Ecclesia, in qua est Anti-Christus: sed in Ecclesia Romana, ut Lutherani dicunt, est, & jam fuit tempore Lutheri, Anti-Christus, nempe Romanus Pontifex, quem hoc titulo honorant: ergo Romana Ecclesia, etiam Recentior, fuit & adhuc est vera Christi Ecclesia. Maj. prob. juxta Lutheri & Gerardi interpretationem templum Dei, in quo juxta prophetiam Anti-Christus sedebit, idem est ac Ecclesia Dei, in qua nempe Verbum Dei & Sacramenta rectè tractantur iuxta Confess. August. art. 7. ergo ubi sedet Anti-Christus, ibi est vera Christi Ecclesia.

9. Confirmatur 3. Etiam moderna Ecclesia, tempore Lutheri existens, floruit dono prophetiæ, miraculorum gloriâ, Martyrum constantiâ, conversione infidelium &c. uti dissimulatis cæteris apparet in solo Francisco Xaverio Societatis JESU Sacerdote, qui decies centena millia Gentilium baptizavit per se ipsum, quos verò instructos baptizari curavit per alios, eorum numerus est major, quàm illo.

illorum, quos antiqui Græci & Romani armorum vi sub jugum miserunt, ut restatur Papa Georgius XV. in Bull. Canoniz. jmo Bonzius & alij Historici affirmant, plures Ethnicos à S. Xaverio ad Christianam Religionem esse perductos, quàm dolis & fraudibus hæreticorum perversi à temporibus Apostolorum ad Diaboli Castra transierunt: ergo illa Ecclesia Romana, tempore Lutheri existens, habuit easdem notas veræ Ecclesiæ, quas habuit Antiqua: ergo pariter fuit vera.

10. Dico 2. Ecclesia Romano - Catholica non tantum nunquam defecit, sed nec potest deficere. Prior pars probatur provocando Adversarios, ut ostendant locum, tempus, dogma, ubi, quando, & in quo defecerit universalis Ecclesia Romana. Ostendant tribunal, in quo legitimè fuerit erroris convicta & condemnata. Nam ipsi Ecclesiam Romanam gravissimorum scelerum accusant, scilicet Defectionis, Apostasiæ, Tyrannidis, Idololatriæ &c. Jure igitur ab ipsis peritur, ut per circumstantias loci, temporis &c. hæc crimina de Ecclesia probent, quod nunquam potuerunt, nec poterunt.

11. Altera pars, quòd nempe Ecclesia Romana nec possit deficere, sic probatur: si Ecclesia vera, quæ etiam juxta Adversarios saltem olim fuit Romana, potest deficere in rebus fidei, nihil amplius erit certum ac infallibile in nostra aut quacunque alia fide; nam sine auctoritate Ecclesiæ, nobis loquentis & defi-

definientis, nec de ipsa nobis Scriptura, nec de ejus sensu, nec de ullo alio fidei articulo constat infallibiliter: ergo si Ecclesia vera, nempe Romana, errare ac deficere potest, deficit ac cessat omnis fides divina, certa, & infallibilis, mundusque nonnisi opinionibus regitur circa res gravissimi momenti, & salutis æternæ, quod utique non admittent Adversarij.

Confirmatur 1. Symbolum Apostolicum jubet nos credere *Sanctam* Catholicam Ecclesiam: sed iste articulus semper debet esse verus: ergo Ecclesia vera semper debet esse Sancta: ergo semper integra, incorrupta, erroris expers, nec indiga Reformationis in rebus fidei. Adeoque Lutherani vel dicere debent, Ecclesiam Romano-Catholicam, utpote Sanctam, nunquam defecisse, aut reformatione indiguisse; & ruit principium & fundamentum Lutheranismi: vel illam non semper Sanctam fuisse, quod est contra Symbolum, item eam succubuisse portis Inferorum, quod est contra promissionem Christi Matth. 16. Christum cum ea non permansisse usque ad consummationem sæculi, quod est contra c. Matth. 28. Eam à Spiritu sancto non esse doctam omnem Veritatem, quod est contra promissum illud Jo. 16. Nec eam esse columnam & firmamentum veritatis, quod est contra Apost. 1. Tim. 3.

Confirmatur 2. Est incredibile, per tot sæcula, per quæ Ecclesiam Romanam erroribus obnoxiam fingunt Lutherani, nullam ve-

ram fidem fuisse in mundo, omnes omnino homines periisse propter peccatum infidelitatis, Passionem & merita Christi profuisse nulli ad salutem, Dominicum, Franciscum, Bernardum, aliosque sanctissimos Viros errasse in fide, donec tandem Lutherus, Romanæ Ecclesiæ sacerdotium & cælibatum deserens, atque ad connubia omnemque carnis licentiam provolans, sic Ecclesiam collapsam restauravit.

12. Dices 1. Confessio August. quando tam honorificè loquitur de Ecclesia Romano-Catholica, intellexit antiquam, non modernam, aut illius temporis, quo facta est Confessio: ergo. Resp. frivolum hoc & putidum esse effugium; nam Confessio utique loquitur de Ecclesia vitiata *per abusum*, & quidem posteriori ævo *contra voluntatem Canonum introductos vitio temporum*: loquitur de Ecclesia, cujus Episcopi durius cum Lutheranis processissent, dum eos, quia hos ritus observare renuebant, *pro hæreticis haberi* volebant, & contra quos propterea apud Cæsarem conquesti sunt Protestantes: sed hæc intelligi prudenter non possunt de Ecclesia antiqua & primitiva, sed de illius temporis, quo facta est Confessio.

Dices 2. Ista argumentatio non est legitima: Protestantes non possunt dicere, quando, ubi, & à quo primæva fides Romana sit mutata: ergo non est mutata. Cùm utique multa fiant & facta sint, quorum tempus, locum, auctorem, ignoramus: neque ex ignorantia facti sequitur, aliquid factum non esse. Sed nostra argumen-
tatio

tatio est vel hæc ipsa vel similis : ergo. Resp. C. entym. N. subsumptum ; nam nos non sic ratiocinamur , ut objectio nobis affingit , sed vis argumenti nostri in hoc consistit : Protestantes accusant Ecclesiam Romanam defectionis , apostasiæ , tyrannidis , aliorumque criminum gravissimorum : ergo tenentur tanquam accusatores ea legitimè probare cum debitis circumstantiis : quod postulatum est sanè æquissimum ; aliàs enim cuilibet perfrictæ frontis liceret impunè criminari , si necesse non esset aliud in vim probationis asserre , nisi circumstantias facti ob longitudinem temporis venisse in oblivionem , nec amplius demonstrari posse. Dixi tanquam *Accusatores* ; nam iudices non sunt ; sicut perfidus transfuga & defensor militiae non est iudex sui Ducis , aut rebellis filius sui patris. Certè si Lutherani & Calvinistæ , qui ab Ecclesia Romana perfidè discesserunt , essent ejus competentes iudices , etiam Macedoniani , Manichæi , Pelagiani &c. fuissent iudices Ecclesiæ Romanæ primitivæ , à qua egressi sunt , consequenter nec illa ab erroribus fuisset immunis , quorum ab antiquis illis hæreticis agebatur rea.

ARTICULUS VIII.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat ab Ecclesia Romana Antiqua, quam fatetur fuisse incorruptam?

SUMMARIUM;

1. **A**ntiquam Ecclesiam Romanam fuisse veram, fatentur moderni Sectarij. 2. Unde hic potissimum inquiritur, quid in Antiqua Ecclesia circa Articulos Confessionis Augustanae creditum sit. 3. Quod aliunde sciri non potest quam ex Patribus primitivæ Ecclesiæ. 4. Non alios autem Patres adducam, quam qui primis quinque Saeculis vixerunt. 5. Initium autem facio de Justificatione per fidem, præcipuo dogmate Confessionis August. 6. Deinde de satisfactione bonorum operum. 7. De Confessione Auriculari. 8. De Communione sub utraque specie. 9. De conjugio Sacerdotum & Religiosorum. 10. De jejuniis. 11. De Potestate Ecclesiastica. 12. In quibus (uti & in alijs materijs, in quibus Lutherani à nobis dissident) Antiqua Ecclesia clarè est pro nobis, & contra Adversarios.

1. Sciendum 1. Modernos Sectarios pro vera Christi Ecclesia & incorrupta agnoscere Ecclesiam Romanam Antiquam. Quousque autem ea permanserit incorrupta, & quo tempore in errores prolabi cæperit, non convenit inter ipsos, dum alij quarto, alij quinto, alij demum

demum sexto sæculo, nempe Gregorio Magno Pontifice, eam defectionem contigisse criminantur. Neque abnuendum, quòd Confessione Augustanæ ingens pondus accederet, si Antiqua Ecclesia in rebus fidei & morum cum ipsa conspiraret.

2. Sciendum 2. Quamvis in Ecclesia nunc quædam credantur explicitè, quæ olim, utpote nondum definita pro articulis fidei, tantùm credebantur implicitè; nullum tamen ab Adversarijs fidei dogma in medium proferri unquam potuisse, quod in Ecclesia Catholica olim creditum, nunc verò abolitum sit: nam hoc esset errare, non autem illud. Sed quidquid sit de hoc: quod hìc potissimùm inquiritur, est, utrùm illi articuli, qui in Confessione Augustana reperiuntur contrarij doctrinæ Catholicæ, fuerint olim in primitiva Ecclesia crediti, nec ne? Se cum Ecclesia Antiqua sentire insinuat Confessio Augustana in præf. ad art. de abusibus, ubi petit, tantùm paucos quosdam abusus à Catholicis omitti, qui *novi* sunt. Verùm totam antiquitatem ipsi minimè patrocinari, ita demonstrabimus, ut etiam in hoc tribunali se causâ cecidisse haud dubiè fassura sit, si verum fateri non erubuerit.

3. Sciendum 3. Quid Antiqua Ecclesia crediderit, an nobis, vel Confessionistis faveat, meliùs aliunde sciri non posse, quàm ex SS. Patribus, qui quamvis à quibusdam infrunitis vilipendi subinde, aut contemni soleant; in hoc tamen puncto nulla ratione contemni

possunt, cùm testes certiores eorum, quæ ipsorū temporibus senserit ac fecerit populus Christianus, frustra requirantur. 1. Quia fuerunt viri sanctitate conspicui, miraculis clari, doctrinâ illustres, studio laboréque indefessi &c. 2. Quia qui ante annos 1300. 1400. 1500. 1600. ad Ecclesiæ gubernacula sederunt, ab Apostolorum temporibus haud multùm abfuerant, eorūque doctrinam tanquam viciniore, quàm alij, longè meliùs cognoverant. 3. Quia non nisi per ipsos, nempe Ecclesiæ Doctores, Christiana doctrina ad nos pervenit. 4. Quia, cùm pridem ante nostra sæcula vixerint, prorsus incorrupti sunt iudices controversiarum, quæ à posteris moventur; nam illi neque nos neque adversarios nostros noverunt: unde de sinistro in alterutram partem affectu minimè suspecti, aut accusandi sunt. Proinde quando legimus, B. Chrysostomum in Græcia, B. Hieronymum in Palæstina, B. Ambrosium in Italia, B. Augustinum in Africa, B. Hilarium in Gallia eodem sæculo ante annos 1300. circiter, eadem prorsus nobiscum sentientes & scribentes, dubitari prudenter ulteriùs nequit, eandem per omnem Ecclesiam fuisse fidem antiquis illis temporibus, quæ hodiedum à Catholicis retinetur.

Sciendum 4. Me adducturum duntaxat Patrum sententias circa præcipuos articulos Confessionis Augustanæ nobiscum controversos, non circa alia Lutheranorum dogmata, de quibus Confessio August. nihil, vel omni-

no

no etiam contrarium docet, uti de libero arbitrio, de Purgatorio, de numero Sacramentorum, de ubiuitate Humanitatis Christi &c. nam nostri instituti non tamen est Lutheranismum, quam Confessionem Augustanam impugnare. Videri possunt P. Jacobus Gaulterius in Tabula Chron. & Jodocus Coccius in Thesauro Cathol.

4. Protestor autem, me non alios Patres adducturum, nisi qui primis quinque sæculis floruerunt, quo tempore integram ac incorruptam perstitisse Ecclesiam Romanam fatentur Adversarij. Adducam igitur Clementem Romanum, Anacletum, Tertullianum, Clementem Alexandrinum, Originem, Cyprianum, Athanasium, Hilarium, Basilium Magnum, Gregorium Nyssenum, Cyrillum, Epiphanium, Ambrosium, Hieronymum, Joannem Chrysoptomum, Augustinum, Theophylactum, Justinum, Prosperum, Theodoretum. Horum itaque Patrum, quorum semper ingens fuit in Ecclesia auctoritas, & maxima Antiquæ doctrinæ peritia, Scripta consulamus, ut constet, quid olim creditum sit. Initium autem faciamus de præcipuo Confessionis Augustinæ dogmate.

De Justificatione per fidem.

5. Confessio August. in pluribus articulis, nimirum 4 6. 20. docet, hominem per solam fidem justificari sine alijs bonis operibus, dum nempe credit, se in gratiam recipi, & pro-

propter Christum, qui pro nostris peccatis satisfecit, peccata remitti. art. 20. sic loquitur: *tantum fide apprehenditur remissio peccatorum.* Econtra Catholici docent, hominem quidem non justificari proprijs meritis, multò minùs operibus Legis Mosaicæ, aut purè naturalibus, vel solùm externis, sed justificari per merita Christi, nobis applicata per Sacramenta & opera bona: quæ opera bona ad justificationem hominis adulti requiruntur non minùs ac fides: nam sicut fides, qua creditur Deus pœnitentibus remittere peccata, præcedere debet justificationem, ita & spes remissionis peccatorum per merita Christi, amor erga Deum, & odium peccati, atque propositum vitæ melioris & observantiæ Mandatorum Dei. Licèt fateamur, quòd his & similibus operibus bonis propriè non mereamur justificationem primam, qua nempe ex peccatoribus effici-mur justì, sed quòd solùm ponamus hoc pacto requisitas conditiones, sine quibus Christi merita nobis non applicantur ad remissionem peccatorum. Si tamen homo justus, seu in gratia Dei constitutus, hæc & similia opera exercent, propriè meretur *augmentum* gratiæ Sanctificantis, & vitam seu gloriam sempiternam amplio-rem.

Cæterùm doctrina de sola fide justificante tam apud Lutheranos quàm Calvinistas, est præcipua & essentialis. Lutherus hunc articulum vocat *omnium maximum*, Calvinus *dogma summum*, & *Religionis Christianæ fundamentum*

tum & sumam. In parte 2. articul. Smalcaldicorum dicitur: *hic primus & principalis est articulus. In hoc articulo sita sunt & consistunt omnia, quæ contra Papam, diabolum, & universum mundū in vita nostra docemus.* Nimirum hic articulus trahit post se plures alios 1. Sacramēta nullam vim habere justificandi ex opere operato, ac proinde nec parvulis prodesse baptismum ad salutem, nisi credant. 2. Nulla esse merita bonorum operum. 3. Nullam esse veram absolutionem sacerdotis à peccatis. 4. Nullā Monasticæ vitæ sanctitatem &c. Atque hanc doctrinam de fide justificante sine bonis operibus protraxisse se denuo putat in lucem Confessio Augustana, multo tempore mundo incognitam; nam art. 20. ita gloriatur: *cū doctrina de fide, quam oportet in Ecclesia præcipuam esse, tam diu latnerit ignota, quemadmodum omnes fateri necesse est, de fidei justitia altissimum fuisse silentium &c.* Verū nihil est, quod ita Verbo Dei, Patribus, & rectæ rationi adversatur, quàm monstrosus iste error de sola fide justificante. Mihi constitutum hīc est solummodo Patrum sententias afferre, ut constet, quid Antiqua Ecclesia circa hoc dogma crediderit.

S. Clemens Romanus l. 3. Constit. Apost. c. 12. ait: nomen viduitatis non introducet eos in regnum Cælorum, sed potius vera fides, & opera sancta.

S. Irenæus l. 1. c. 20. damnat Simonem Magum, quòd docuerit, homines salvari secundum gratiam Dei, sed non secundum opera justa.

Origines in cap. 4. ad Rom. Puto, quòd prima salutis initia, & ipsa fundamenta, fides est: profectus verò, & augmenta ædificij, spes: profectio autem & culmen totius ædificij Caritas.

S. Hilarius in Matt. Can. 7. Salus gentium omnis ex fide est, & in præceptis Domini vita est uniuersorum.

S. Ambrosius ad cap. 4. Hebr. sic ait: magna res est fides & salutaris, & sine hoc non est saluari possibile; sed sola fides non sufficit; operari fidem per dilectionem, necessarium est, & conversari dignè Deo. Item l. 7. in c. 14. Lucæ: nec hoc tamen plenum est, ut aliquis vocatus adueniat, nisi vestem habeat nuptialem, hoc est, fidem habeat & charitatem. Rursus epist. 82. quæ nobis salus esse potest, nisi jejuniò eluerimus peccata nostra? cùm Scriptura dicat: jejuniò & eleemosyna à peccato liberant. Qui sunt ergo hi Præceptores novi, qui meritum excludunt jejuniij? nonne Gentilium vox ista est, dicentium: manducemus & bibamus? Ex quibus patet, quàm immeritò S. Ambrosium pro se citet Confessio Augustana.

S. Chrysof. homil. 30. in Joan. cùm dicit: hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, nolimus hoc nobis ad salutem fati arbitrari. Opus námque nobis est, & vitæ & morum puritate pollere &c. Non dicimus, fati esse solam fidem ad salutem, quod, quæ de ista sæpe in Evangelijs dicuntur, ostendunt &c. Nisi mores sequantur, sequerur supplicium.

S. Hieron. epist. 27. ad Eustoch. c. 14. fides & opera tua Christo te sociant. S. Aug.

S. Augustinus to. 4. de fid. & oper. c. 14. Illud excutiendum est cordibus Religiosis, ne mala securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam sufficere solam fidem putaverint; bene autem vivere & bonis operibus viam Dei tenere neglexerint. Nam etiam temporibus Apostolorum, non intellectis quibusdam subobscuris sententijs Apostoli Pauli, hoc eum quidam arbitrati sunt dicere &c. quoniam ergo hæc opinio tunc fuerat exorta, aliæ Apostolicæ epistolæ Petri, Joannis, Jacobi, Judæ contra eam maximè dirigunt intentionem, ut vehementer adstruant, fidem sine operibus nihil prodesse: sicut etiam Paulus non quamlibet fidem, qua in Deum creditur, sed eam salubrem, planèque Evangelicam definivit, cujus opera ex dilectione procedunt; & fides, inquit, quæ per dilectionem operatur &c. si habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum.

Concilium Arausicanum Can. 18. ita definit: debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant.

De Satisfactione bonorum Operum.

6. Vicinus priori error est, quo Confessionistæ operibus bonis hominis justii vim satisfactoriam negant art. 15. Conf. August. Nos quidem non asserimus, quòd opera bona immediatè satisfaciant pro peccatis, uti tamen nobis affingit Confessio Augustana art. 12. de Pœni-

Pœnitent. & art. 5. de abusibus, ubi dicit, Catholicos docere, nostra opera esse *satisfactoria pro peccatis, & promereri justificationem*: quod fallum est. Sed hoc dicimus, opera hominis justi, seu jam justificati per gratiam Sanctificantem, præter meritum suum etiam satisfacere pro *pœnis temporalibus*, quæ post dimissum peccatum homini adhuc exsolvendæ sunt vel in hac vita vel in igne Purgatorio alterius vitæ; nam *pœna æterna*, cuius reatus contrahitur per peccatum mortale, remittitur gratis cum peccato mortali, quando ex meritis Christi justificatur homo per Absolutionem Sacramentalem, vel alio modo. Videamus, quid senserit de hac re Ecclesia Antiqua.

Origines homil. 6. in Exod. pœnitendo, flendo, satisfaciendo deleat, quod admissum est.

S. Cyprianus serm. de lapsis: Dominus orandus est, dominus nostra satisfactione placandus.

S. Basilius in orat. super attende tibi: magnum est & grave peccatum? multa opus habes confessione, lacrymis amarulentis, peracri contentione vigiliarum, indivulso & continenti jejunio.

S. Ambrosius ep. 82. ad Eccles. Vercell. quæ nobis salus esse potest, nisi jejunio eluerimus peccata nostra? Et ad Virginem lapsam c. 8. grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem.

S. Hieronymus in cap. 1. Joël. qui peccator est, & quem remorder propria conscientia, cilicio accingatur &c. & cubet vel dormiat in sacco,

facco, ut præteritas delicias, per quas offenderat Deum, vitæ austeritate compenset.

S. Augustinus l. 50. homil. 50. c. 15. non sufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his, quæ facta sunt, satisfiat Deo.

De Confessione Auriculari.

7. Sacramentum Pœnitentiæ valde mutilant Confessionistæ, quippe Satisfactionem, quæ juxta Catholicos spectat ad Pœnitentiam, omnino eliminant art. 15. cit. Confessionem verò peccatorum, quæ est altera pars Pœnitentiæ, non necessariam, imò impossibilem asserunt art. 4. de abus. Retinent quidem Absolutionem, sed inanem ac inefficacem, utpote per quam non remittitur peccatum, sed solùm denuntiatur esse remissum. Nos hic duntaxat de Confessione auriculari, Lutheranis aded exosa, differemus, quam contra Confess. Augst. non modò possibilem asserimus, sed & necessariam, scilicet respectu peccatorum mortalium, quæ post diligens examen memoriæ occurrunt; Catholici enim nullam obligationem imponunt confitendi peccata venialia, aut mortalia memoriæ pœnitentis non occurrentia: nihilominus tamen & illa, quorum inculpabiliter non recordamur, per Absolutionem Sacramentalem indirectè remitti docent. An conformiter Antiquæ Ecclesiæ confessionem ita urgeant, nunc placeat percipere.

Tertullianus lib. de Pœnit. c. 10. de ijs, qui

erubescunt coram Sacerdote sua peccata confiteri, ita ait: plerosque publicationem sui aut suffugere, aut de die in diem differre, pudoris magis memores, quam salutis: velut illi, qui in partibus verecundioribus contracta vexatione, conscientiam medentium vitant, & ita cum erubescencia sua pereunt.

Origines hom. 2. in Levit. est adhuc & septima, licet dura & laboriosa, per poenitentiam remissio peccatorum, cum peccator &c. non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum, & quærere medicinam, secundum eum, qui ait: dixi, pronuntiabo adversum me injustitiam meam Domino, tu remisisti impietatem cordis mei: in quo impletum est illud, quod Apostolus dicit: si quis infirmatur, vocet Presbyteros.

S. Cyprianus l. 3. epist. 16. Confiteantur singuli, quæso, fratres, delictum suum, dum adhuc, qui deliquit, in sæculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est.

S. Basilius in Reg. brevior. Reg. 228. necessario ijs peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei.

S. Gregorius Nyssenus orat. in mulierem peccat. audacter ostende Sacerdoti, quæ sunt recondita, animi arcana, tanquam occulta vulnera Medico retege.

S. Chrysostomus hom. 30. in Genes, nunc (in hebdomade majore) magis continuandæ sunt

sunt preces, faciendâque diligens & pura confessio peccatorum.

S. Hieron. in c. 10. Ecclesiastæ: si erubescat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat medicina, non curat.

S. Augustinus l. 50. hom. 41. quia si ad ultimum steterit, nescit, si ipsam pœnitentiam accipere, & Deo ac Sacerdoti peccata sua confiteri poterit.

De Communionem sub utraque specie.

8. Magno semper ardore contenderunt Confessionistæ, præceptum divinum esse sub utraque specie. Communionem fidelibus porrigere. Quin in libello *Interim*, anno 1548. edito, Protestantes cum Catholicis conspirârunt in omnibus, reiecta Confessione Augustana, exceptis his duobus, ut nempe Communio sub utraque specie & Conjugium sacerdotum fidelibus libera concederentur usque ad definitionem Concilij, quod & à Carolo Imperatore obtinuerunt. Tale præceptum divinum existere negant Catholici, asserentes, penes Ecclesiam esse, unam vel duas species præscribere, prout visum fuerit. An id ipsum censuerit Antiqua Ecclesia, mox patebit.

Ipsè Christus Dominus Luc. 24. duobus discipulis in Emaus sub una tantùm panis specie Corpus suum tradidit, uti docet S. Hier. in Epitaphio Paulæ, S. Aug. de consens. Evang. c. 25. item ep. 59. ad Paulinum, S. Chrysoft. seu Auctor Operis imperfecti in 17. Matth. Theo-

Theophylactus in 24. Luc. & alij, ut videre est apud P. Kedd in Constantino Magno.

Concilium Nicænum, S. Basilius M. Eusebius l. 6. c. 36. S. Cyprianus serm. de laps. Justinus in apol. 2. testantur, in primitiva & Apostolica Ecclesia usitatum & licitum fuisse sub una specie communicare, & Evcharistiam ad longum tempus, imò ad annum integrum fuisse asservatam sub una specie pro infirmis. Item fideles Evcharistiam sub sola panis specie ex templo domum detulisse, ut tempore opportuno sumerent. Quod testatur Irenæus epist. ad Vict. Justinus M. S. Cyprianus serm. de spectacul. Clemens Alexandr. l. 1. Strom. & alij.

Certè omnibus sæculis atque in pluribus locis receptum fuisse usum unius tantum speciei, satis demonstrari potest. Nam pro 1. sæculo id legitur in Evangelio de duobus Discipulis in Emaus, de primis Christianis Actorum. 2. & de S. Paulo primis fidelibus *frangente panem* Act. 20. Pro 2. sæculo testatur Tertullianus l. 2. ad Uxorem, & l. de Oratione & Corona Militis, Clemens Alexandrinus l. 1. Strom. Pro tertio Cyprianus serm. de Lapsis, & Patres Conc. Nicæni Can. 12. & 14. Conc. Laodicensis Can. 49. Pro quarto Basilius in ep. ad Cæsariam Patritiam, Innocentius I. ep. ad Decentium c. 4. & Conc. Sardicense c. 1. Pro quinto Prosper Aquitanicus l. de prædict. & promiss. Dei c. 6. Pro subsequentibus sæculis longè plura afferri possent testimonia, nisi de primis quinque tantum agere placeret.

Sed quid multum contendo, nullum esse præceptum à Christo datum sumendi Eucharistiam sub utraque specie? cum ipsimet Protestantes in Comitibus Augustanis 1530. 20. Aug. in habita collatione fateantur, *totum Christum, nempe Corpus & Sanguinem &c. Contineri etiam sub una specie, neque damnent eos, qui olim unam tantum speciem sumpserunt, aut hodie sumunt, cum credant, eos non iniquè agere.* Ita judicaverunt duo Principes Protestantium, Joannes Fridericus Saxoniae Dux, Georgius Marchio Brandenburgensis, duo Jurisconsulti Gregorius Pontanus & Hellerus, tres Theologi Philippus Melanchthon, Erhardus Schneppius, & Joannes Brentius, ad id deputati, uti videre est apud Georg. Cælestinum Lutheranum tom. 3. hist. Comit. August. mihi f. 42. & seqq.

Neque obstant varij SS. PP. textus, quibus utramque speciem à Christo præceptam esse contendunt Kemnitius & alij Sectarij; quippe sciendum est 1. Olim fuisse liberum usum Calicis; & ideo Patres dicere potuerunt, illum debuisse esse communem omnibus, & omnes habere jus quoddam ad Calicem, eumque per suos Ministros datum esse etiam populo à Christo Domino, invitante omnes, ut ex eo biberent; item dicere potuerunt, usum Calicis esse salutarem omnibus, in eo fieri commemorationem Mortis Christi, atque figuras quasdam veteris Testamenti impleri &c. Sciendum 2. In Eucharistia sub specie panis non solum contineri Corpus Christi tanquam cibum, sed etiam Sangu-

I
gui-

guinem tanquam potum ; & hinc Patres dicere poterant , potum Sanguinis esse necessarium ad vitam Spiritualem , non tamen in specie potabili , cum Sanguis etiam sub alia specie accipiatur , & effectum potus Spiritualis conferat : item dicere poterant , tum demum ex omni parte communicari completè & perfectè , quando utraque species usurpatur , nempe propter expressiorem significationem effectuum hujus Sacramenti. Sciendum 3. Manichæos & Priscillianistas vinum omne tanquam creaturam malam abominatos tantum sub specie panis communicasse , & se Catholicorum cætibus sæpius immiscuisse , atque inter illos sumpsisse Sacramenta : ut igitur isti hæretici detegerentur , Leo M. & Gelasius I. præceperunt Communionem etiam Laicis sub utraque specie , quod tamen præceptum ultra 50. annos non durasse dicitur ; unde iterum Patres asserere poterant , grandi sacrilegio dividi Mystrium , quia nempe à Manichæis fiebat ex superstitione. Sciendum 4. Usus Calicis à Christo esse permissum & per se non prohibitum Laicis , licet in Antiqua Lege populo fuisset prohibitus usus quarundam rerum in Sacrificijs , quibus participare tantum licebat Sacerdotibus ; quare Patres rectè dicebant , populum in Nova Lege non differre à sacerdote , scilicet quoad permissionem à Christo factam sumendi de toto Sacrificio. Sciendum 5. Sacerdotibus esse præceptum sub utraque specie consecrare & sumere Evcharistiam : & idcirco Pa-

tres

tres sæpe intelligendi sunt de solis Sacerdotibus, quando videntur adstruere obligationem sumendi utramque speciem.

De Conjugio Sacerdotum & Religiosorum.

9. Facundos plerumque & calentes disputatores facit hæc controversia Confessionistis, quia nempe pro thalamo & uxoribus lis est. Ipsa Conf. August. vix aliud ita ardentem & fusè videtur urgere, quàm nuptias Sacerdotibus & Religiosis aut necessarias aut certè licitas esse, non obstante lege Ecclesiastica & votis Deo factis, ut patet ex art. 2. & 6. inter abusus. Unde & factum, ut scelerati Sacerdotes & perfidi Monachi ferè turmatim ad sacrilegas nuptias perverfis illis temporibus convolarent, in societatem vocatis plurimis etiam Monialibus. An id etiam permiserit Antiqua Ecclesia, investigare nunc placet.

S. Clemens Romanus can. 27. Apost. in nuptis autem, qui ad Clerum proveci sunt, præcipimus, ut, si voluerint, uxores accipiant, sed Lectores Cantorésque tantummodo.

S. Hieron. lib. contra Vigilant. quid facient Orientis Ecclesiæ? quid Ægypti, & Sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes; aut si uxores habuerint, mariti esse desistant?

Concilium Carthaginense 2. can. 2. omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, etiam ab uxoribus se abstineant: ut quod Apostoli

docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus.

Clemens Alexandr. l. 3. Strom. Dominus dixit, qui uxorem duxit, repudiet eam; qui non duxit, non ducat: qui autem professus est, se nunquam ducturum, sine uxore perseveret.

S. Basilius in procem. Const. Monast. qui in mundi incendio liber esse cupit, nuptias velut pedicas quasdam fugit: his autem relictis vitam suam Deo consecrat, & castitatem profitetur, ut neque facultas ipsi sit conversionis ad nuptias.

S. Epiphanius hæresi 61. Tradiderunt Sancti Dei Apostoli, peccatum esse, post decretam virginitatem ad nuptias converti.

S. Augustinus l. 1. de adult. Coniug. c. 24. quod cuiquam, antequam vovisset, licebat, cum id se nunquam facturum voverit, non licebit; si tamen id voverit, quod vovendum fuit, sicut est perpetua virginitas.

S. Hieron. l. 1. contra Jovin. c. 7. si nupserit virgo, non peccavit. Non illa virgo, quæ semet Dei cultui dedicavit, harum enim si qua nupserit, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit &c.

De Jejunio.

10. Cum totus Lutheranismus id præcipuè intendat, ut ea, quæ carni ac sensibus molesta sunt, removeat, & conscientiæ libertatem, ut vocant, ac mera solatia suis propinet, etiam jejunia Ecclesiastica, quæ certis diebus

diebus certos cibos prohibent, arrodit Conf. August. & tanquam traditiones humanas damnat, vel saltem indifferenter tantum observanda proponit. Sed contra usum & praxim Antiquæ Ecclesiæ Romanæ, ut mox palam fiet.

Tertull. lib de jejunio. Bene, quod & Episcopi universæ plebi jejunia mandare assolent.

S. Ambros. serm. 34. quisquis Christianus jejunando non impleverit Quadragesimam, prævaricationis & contumaciæ pænâ tenebitur.

S. Hieron. epist. ad Marcellam: Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum tempore nobis congruo jejunamus.

S. August. serm. 62. de temp. Alijs diebus jejunare remedium est, aut præmium: in Quadragesima non jejunare peccatum est.

De Potestate Ecclesiastica.

II. Sicut Augustanam Confessionem ferè totam vulpina hypocrisis repræsentavit Carolo Imperatori, cæterisque Imperij Statibus subdolos Melanchthon, probè gnarus, si suam ac Lutheri fidem ostenderet nudam, & ingenuè syncerèque, prout erat, profiteretur, execrationi fore omnibus, nec unquam futurum, ut publica Imperij Lege toleraretur. Ita in ultimo articulo, ubi agitur de Potestate Ecclesiastica, nunquã nominat summum Pontificem, sed solùm potestatem Episcoporum in genere invadit & limitat in favorem potestatis Civilis

& Principum sæcularium, quos sibi demereri sic cupit, ne scilicet Pontificem ejusque fidos alleclas contra se & conatus suos irritet, licet occultè etiam impugnet potestatem Summi Pontificis, quam confundit cum potestate aliorum Episcoporum. Sed reverentior fuit Antiquitas erga Romanum & Summum Episcopum.

S. Anacletus epist. 1. quòd si difficiliores, inquit, ortæ fuerint quæstiones, aut Episcoporum vel Majorum judicia, aut majores causæ fuerint, ad Sedem Apostolicam (si appellatum fuerit) referantur; quoniam Apostoli hoc statuerunt, jussione Salvatoris, ut majores & difficiliores quæstiones semper ad Sedem deferantur Apostolicam, super quam Christus universam construxit Ecclesiam, dicente ipso ad B. Apostolorum Principem Petrum: tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

S. Cyprianus epist. 40. ad plebem universam: Deus unus est, Christus unus, & una Ecclesia, & Cathedra una, super Petrum voce Domini fundata. Aliud altare constitui, aut novum Sacerdotium fieri, præter unum altare, & unum Sacerdotium, non potest. Item epist. 55. sive l. 1. ep. 3. Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt Schismata, quàm indè, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Christi cogitatur.

S. Athanasius in epist. ad Felicem Papam:

ob id vos, Prædecessoresque vestros, Apostolicos videlicet Præsules, in Summitatis arce constituit, omniumque Ecclesiarum curam habere præcepit, ut nobis succurratis &c.

S. Hieron. in epist. ad Damasum, de nomine Hypostasis. Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum, quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Anti-Christi est.

S. Cyrillus in libro Thesauri. Petro omnes jure divino caput inclinant, & primates Mundi tanquam ipsi Domino JESU obediunt. Item. Debemus nos, ut qui membra sumus, Capiti nostro Romano Pontifici & Apostolicæ Sedi adhærere.

S. Prosper l. 2. de vocat. gent. c. 6. Roma per Sacerdotij principatum amplior facta est arte Religionis, quàm folio potestatis.

S. Theodoretus in ep. ad Renatum Rom. Precor, ut Sanctissimo Archiepiscopo Leoni persuadeas, ut Apostolica utatur auctoritate, jubeatque ad vestrum Concilium adire. Tinet enim Sancta ista Sedes gubernacula regendarum cuncti orbis Ecclesiarum.

Concilium Nicænum, ut citatur in Conc. Chalced. act. 16. Ecclesia Romana semper habuit primatum. Ipsum verò Concil. Chalcedonense art. 1. 2. & 3. Leonem Papam vocat sæpius Universalis Ecclesiæ Pontificem.

12. Ex quibus, opinor, satis liquet, quænam Ecclesia, nostra an Confessionistica, magis conspiret cum Ecclesia Catholica primitiva, anti-

antiqua, adhuc incorrupta etiam juxta Adversarios. Liquet pariter, quantum decipiant vel decipiantur Confessionistæ, qui suam doctrinam primitivæ Ecclesiæ conformem arbitrantur, vel jactant, vel etiam per summam fraudem rudi popello ita venditant. Liquet, quòd irritò conatu auctoritatem suæ Confessionis conciliare nitantur ab Ecclesia Romana Antiqua; cum contra ipsos, & pro Romano-Catholicis, non solum Patres, sed etiam Annales Ecclesiastici, aliæque aperta antiquitatis monumenta luculentè testentur. Sic antiquitatem Ecclesiæ Romanæ testatur perpetua successio Romanorum Pontificum in Cathedra S. Petri, consecratio Episcoporum, ordinatio Sacerdotum, Collegiatæ & Cathedrales Ecclesiæ vetustissimæ, veterrima Instituta Monastica, perantiqua Monasteria, Lipsana Sanctorum jam pridem pretiosis thecis inclusa ad publicam venerationem, priscae artis imagines Christum referentes, aut B. Virginem aut alios Sanctos, festa Deiparæ & aliorum Sanctorum jam olim celebrari solita, calices vestesque Sacerdotales, & similes apparatus ad Sacrificium Missæ, more Catholico

lirandum, deputati &c.

ARTICULUS IX.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat ab ipsa doctrina, quam continet, & propter quam Confessionistæ se vocant Evangelicos?

SUMMARIUM.

1. **D**Octrina veræ Ecclesiæ debet esse Pura, Sancta, Evangelica. 2. Utrum talis sit doctrina Confessionis. 3. Ut inde mereantur Confessionistæ vocari Evangelici? 4. Probat, quod doctrina Conf. August. non sit pura, & sancta. 5. Nec Evangelica. 6. Et ideo perperam Confessionistæ vocentur Evangelici. 7. Non pari jure negatur nobis nomen Catholicorum, quo ipsis negatur titulus Evangelicorum.

1. Sciendum 1. Doctrinam veræ Ecclesiæ, cum debeat esse à Deo vel à Christo, necessaria esse puram, sanctam, Evangelio & reliquæ Scripturæ S. conformem. Pura erit, si nullum dogma contineat indignum Deo, rationi dissonum, à veritate alienum, & ad peccata inducens. Sancta, si sectatores suos dirigat ac impellat ad virtutes & omnem vitæ sanctitatem. Conformis Evangelio & Sacris litteris, si vel ex his desumpta, vel saltem deducta sit.

2. Sciendum 2. Doctrinam Lutheri simpliciter nec puram, nec sanctam, nec Evangelicam esse, uti articulo. 2. demonstravimus. Nunc videndum, utrum saltem illa Lutheri

doctrina, quæ inserta est Confessioni Augustanæ, has dotes habeat, ut propter illas mereatur recipi ut divina. An conformis sit reliquæ Scripturæ S. in articulo 12. examinabimus: nunc autem, utrùm sit pura, sancta, Evangelica.

3. Sciendum 3. Lutheranos prorsus arrogantes se vocitare *Evangelicos*, sicut Calvinistæ perperam se vocant *Reformatos*. Utrùm honorificus iste titulus ipsis competat, clarè patebit, postquam constiterit, an eorum doctrina Evangelio conformis, imò conformior sit, quàm Catholicorum, aut etiam Calvinistarum, Zwinglianorum &c. Si doctrina non est Evangelica, ex nullo prorsus titulo se Evangelicos jactant.

4. Dico 1. Doctrina Confessionis Augustanæ non est pura, & sancta. Probat: illa doctrina non est pura & sancta, quæ veris & bonis immiscet falsa & impia, nec ad virtutes, sed potiùs ad peccata inducit: sed talis est doctrina Confessionis Augustanæ in pluribus locis: ergo non est pura & sancta. Ma. est clara, Mi. prob. Quantumvis cautè & circumspèctè ornare laboraverit doctrinam Confessionis Compiler Melanchthon, dissimulatis ijs, quæ nimis apertè pias aures offenderent & oculos, tamen attentè legentibus plura occurrunt crassa mendacia, & bonis moribus perniciofa. Ex mendacijs solummodo tria afferam, licèt plura contineat. 1. ex art. 20. ubi dicitur, apud Catholicos doctrinam fidei diu jacuisse

ig-

notam, & de fide mirum fuisse silentium, Concionatoribus tantum puerilia opera urgentibus. 2. Ex art. 23. ubi Catholicis affingitur opinio, quod Christus in Passione sua solum pro peccato Originis satisfecerit, per Missam vero satisfiat pro peccatis mortalibus & venialibus vivorum & mortuorum. 3. In art. 28. ubi arguuntur Episcopi, & dicuntur nullum recipere, nisi prius juraverit, se puram Dei Evangelij doctrinam nolle docere. Ex impijs dogmatis pariter tria tantum perstringam, nempe 1. quod doceat, hominem justificari sola fide, sine bonis operibus aliarum virtutum. 2. Sanctos non esse invocandos. 3. Vota Religiosa, rite Deo facta, non obligare. Adeoque hæc doctrina Deum & Sanctos privat debito & competenti cultu, homines vero auxilio & patrocinio Sanctorum, & meritis apud Deum, ac demum ad vitia promptos, ad virtutis vero exercitium desides reddit, eò quod peccata non obsint, modò fides sit integra; opera vero bona nihil prosint, vel saltem necessaria non sint. Ergo Confessio Augustana veris & bonis, quæ habet à Catholicis, ex fermento Lutheri immiscet falsa & impia.

5. Dico 2. Doctrina Confessionis Augustanæ non est Evangelica. Probat. Illa doctrina non est Evangelica, quæ non est juxta, sed contra Evangelium: atqui doctrina Confess. August. sæpius non est juxta, sed contra Evangelium: ergo. Mi. prob. quoad primam partem petendo ab Adversarijs vel unicum clarum

rum textum Evangelij pro suis articulis, ab Ecclesia Catholica dissentientibus, v. g. pro sola fide justificante exclusis operibus Legis Christianæ, contra cælibatum & vota Religiosa, contra auctoritatem & traditiones Ecclesiæ. &c. Altera pars Mi. prob. afferendo textus Evangelij, quibus doctrina Confess. August. quoad prædictos articulos adversatur. De Ecclesia ejusque auctoritate Mat. 18. sic legitur: si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. De Paupertate, Castitate, & Obedientia voluntaria, quæ apud nos vocantur Consilia Evangelica, eò quòd suadeantur nobis (non præcipiantur) in Evangelio, si velimus majorem perfectionem consequi, varijs in locis fit mentio. De Paupertate Mat. 28. si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in Cælo. Item: omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, vel sorores, aut patrem, aut matrem &c. propter Nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Huic Consilio obsecuti sunt Apostoli, quorum nomine Petrus ait: ecce nos reliquimus omnia, & sæcuti sumus te. Ibid. v. 27. De Castitate Mat. 19. sunt etiam Evnuchi, qui se castraverunt propter Regnum Dei, sed non omnes capiunt verbum hoc. De obedientia Mat. 16. si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me. De bonis operibus præter fidem requisitis Mat 7. non omnis, qui dicit mihi,

Domine Domine, intrabit in Regnum Cælorum; sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in Cælis est.

Confirmatur validè utraque præcedens conclusio in hunc modum. Confessio Augustana continet errores antiquorum hæresiarcharum ab Universali primitiva Ecclesia jam damnatos: ergo ejus doctrina non est pura, sancta, & Evangelica. Ant. prob. Confess. August. art. 4. & alibi docet, hominem justificari per solam fidem sine operibus: sed hanc doctrinam habuit etiam Simon Magus anno Christi 40. teste S. Jrenæo l. 2. adv. hæres. c. 20. apud Arsdekin, & teste S. Theodoro l. 1. hæret. fab. Item Eunomiani teste S. Damasc. l. de hæres. quos damnavit Ecclesia circa annum Christi 360. teste S. August. hæresi 54. Rursus Confess. August. docet art. 21. Sanctos non esse invocandos tanquam Intercessores & Mediatores. Idem docuit Vigilantius teste S. Hieronymo, Faustus Manichæus teste S. Augustino, & alij hæretici ab Ecclesia damnati teste Cedreno & Nicephoro. Præterea Conf. August. rejicit jejunia Ecclesiastica. Idem fecit Aërius teste S. Aug. de hæresib. c. 33. Epiph. Damasc. item & Arriani, qui Catholicis jejunantibus insultabant. Conf. August. Concedit libertatem ijs, qui votis castitatis ac Religionis obstricti sunt, celebrandi nuptias, & redeundi ad sæculum. Idem ausi sunt Lamperiani teste Damasc. Conf. August. deprimit potestatem Ecclesiasticam Episcoporum omnium, etiam Romani. Idem fecerunt

fecerunt Petiliani, Donatistæ, Novatiani &c. Omitto alias hæreses antiquas, quas fovet Lutheranismus, uti dum rejicit traditiones, & solam Scripturam recipit, qui error fuit damnatus in Ario, Nestorio, Eutychete, & Dioscoro, ut patet ex Synodo 7. actione 1. & ex S. Aug. l. 1. contra Maximum c. 2. dum negat Lutheranismus Sacramentum Pœnitentiæ & Confirmationis, quæ doctrina in Novatianis olim proscrip̃ta est teste Cypriano l. 4. epist. 2. dum dicit Ecclesiam perijisse, & in suo tantum cœtu existere, uti olim contra Ecclesiam primitivam senserunt Donatistæ teste S. Aug. lib. de Unitate Eccl. c. 12. Similes, inquam, antiquas hæreses, quas fovet Lutheranismus, omitto, quia Confessioni Augustanæ non sunt infertæ, quam solam impugnare statuimus.

6. Dico 3. Lutherani malè se vocant *Evangelicos*. Probat̃ur 1. Si Lutherani jure vocarentur *Evangelici*, tunc ideo fieret, quia eorum doctrina specialiter esset conformis Evangelio: sed hoc non ita est, uti ostensum in assertione præcedente: ergo non jure vocantur *Evangelici*. Et obsecro, ex qua causa vocentur *Evangelici*, qui ex Evangelio recipiunt solùm id, quod ipsorum erroribus patrocinari videtur; omnia verò, quæ adversantur, rejiciunt? Quo jure audiant *Evangelici*, qui non tantum Consilia Evangelica, in quibus residet summa perfectio Christiana, spernunt; verum etiam Evangelij præcepta vilipendunt & negligunt? Unde non alio ex capite eos vocari

tari posse *Evangelicos* existimo, quàm ideo, quia oppugnant & devastant *Evangelium*, sicut *Scipio Africanus* hoc nomine appellatur, quia debellavit & vastavit *Africam*, nempe per antiphrasim. Id quod insinuat Edictum *Wormatiense* à nobis recitatum f. 57. ubi dicitur *Lutherus* sub *Evangelicæ* professionis nomine omnem *Evangelicam* pacem & charitatem &c. invertere.

Probatur 2. *Lutherani* non possunt probare, quòd habeant purius *Evangelium*, quàm *Calvinistæ*, *Anabaptistæ*, *Zwingliani*: sed isti non merentur vocari *Evangelici*: ergo nec *Lutherani* merentur. Mi. est in confesso apud *Confessionistas*, Ma. est. tam diu in possessione, donec probent *Lutherani*, suum *Evangelium* esse melius, ac purius, quàm cæterorum: sed hic labor hoc opus erit. Nam proprium testimonium, quod sibi ipsis tribuunt, tam parùm valet, quàm parùm apud *Confessionistas* valeret testimonium *Calvinistarum*, quo se ipsos dicerent *Evangelicos*. Si verò *Confessionistis* addere placet aliquod distinctivum appellitando se *Luthero-Evangelicos*, idem est, ac si dicerent, se non esse purè *Evangelicos*, sed solùm eatenus, quatenus illud interpretatur *Lutherus*. Et nunquid simile distinctivum addere possent *Calvinistæ*, & *Zwingliani* se se dicendo *Calvino-Evangelicos*, *Zwinglio-Evangelicos*? Solùm itaque illi sunt, & vocari merentur *Evangelici* absolutè, qui purum *Evangelium* purè tractant, ritè intelligunt, recipiunt

piunt & sequuntur totū, quæ apud solos Catholicos fiunt : ergo soli Catholici sunt & vocari merentur Evangelici , & qui alij hoc nomen sibi arrogant , illud suffurantur Catholicis.

7. Dices. Si nos Lutheranis negamus titulum *Evangelici*, & ipsi negabunt nobis titulum *Catholici*, & vocabunt nos *Pontificios* seu *Papistas* : sed hoc modo perdimus titulum pulcherrimum : ergo. Resp. trans. Ma. nam jure nobis hunc titulum negare nequeunt , quia eum possidemus per plurima sæcula, & dudum ante Lutheranos in illius quieta possessione fuimus. N. Mi. Si penes Lutheranos, aliósque hæreticos staret , pridem desissemus audire *Catholici* ; sed quia penes Providentiam divinam res sita est , hunc titulum nobis nunquam eripient , licet ringantur & furant. Nos nullus unquam pseudo - Apostolus ab Universalis (hoc est , Catholica) Christi Ecclesia , sicut abstracti sunt omnes , qui à nobis egressi defecerunt ad certam sectam. Sic Pelagianos Pelagius , Arianos Arius , Donatistas Donatus , Manichæos Manes , Calvinistas Calvinus , Zwinglianos Zwinglius , & Lutheranos Lutherus abstraxit à Catholica Ecclesia , & sicut cæteri omnes vocantur à suis Auctoribus , cur Lutherani non ferant se ita vocari ab auctore suo Luthero ? fortè erubescunt ejus turpitudinem : sed quare non potiùs erubescunt hominis tam turpis sectari doctrinam ? E contra nos Catholicos nullus unquam Pontifex seu Papa abstraxit ab Universalis Ecclesia , nec ullus est nobis Auctor nostræ

nostræ fidei, sed Christus, cujus Pontifex agit vicarium, ideo non pari jure vocamur Pontificij aut Papistæ, quo jure Confessionistæ vocantur Lutherani. Propterea autem, quòd pareamus Romano Pontifici seu Papæ, tanquam Capiti Ecclesiæ, fatemur, nos posse aliquo modo dici Papistas aut Pontificios, hoc est, Papæ additos: sed iste non est genuinus noster ac debitus titulus; aliàs etiam primi Christiani in primitiva Ecclesia debuissent dici Papistæ aut Pontificij, quia etiam parebant Pontifici: sed hoc nomine appellatos nunquam legi antiquos Christianos, bene tamen vocatos scio Catholicos.

Præterea advertendum est, quòd in omnibus Comitij Imperij, quæ unquam celebrata sunt, professores Religionis Catholicæ semper nominati sint *Catholici* vel *veteri Religioni adherentes*, etiam à Principibus Confessionis Augustanæ, nunquam autem *Pontificij* aut *Papistæ*. Imò in Camera Spirensi, si contingeret libellum aut Supplicationem aliquam porrigi contra Religionem Catholicam adherentem, atque eum appellari *Pontificium*, aut *Religionis Pontificiæ*, reijci talem libellum à Cæsareo tribunali consuevisse, inter alios testatur Justus Springer Lutheranus de pace Relig. c. 14. ubi ait: denique providendum, ne in Supplicationibus contra Catholicos ponatur vocabulum *Päpfflich Pontificia*, sed *Catholisch* / oder die alte Römische Lehr / *Catholica* vel *vetus Romana Religio*: aliàs sine decreto itidem redhibetur libellus, supplicante pro arbitrio mulctato. An par

privilegium publica auctoritate obtinuerint Confessionistæ, ut non possint vocari Lutherani sine multa &c. nihil compertum habeo, & haud dubiè nec ipsi. Quin sæpius à viris rerum peritis percepi, Viennæ non semel repulso esse libellos, qui Supplicantem Lutheranum vocabant *Evangelicum, Evangelicæ Religionis &c.*

ARTICULUS X.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à sua constantia, quæ semper invariata permanfit?

S U M M A R I U M.

1. **D**octrina, quæ à Spiritu S. est, stabilis est & invariata. 2, Unde & Lutherani suam Confessionem semper invariata dicunt. 3. Licet primum & Originale exemplar per multos annos non viderint. 4. Nec primum exemplar Germanicum, in Comitijs oblatum, concordat in omnibus cum Latino. 5. Successu temporis contingere plures & magnæ mutationes, ac defectiones à Confessione Augustana. 6. Ita ut nullum, vel nisi paucissimos Confessionistas veros, modò reperire sit. 7. Ea tamen in Confessione sua adhuc retinent Lutherani, quibus suos demulceant, & tepidos Catholicos ad se alliciant.

1. Sciendum 1. Doctrinam, quæ à Spiritu S. proficiscitur, esse firmam, stabilem, perpetuò invariata; nam *verbum Domini manet in æternum.* Unde vix certius signum per-

versæ

verſæ doctrinæ, à Deo non profectæ, reperies, quàm ſi eam pro vario tempore variam, ſæpiùſque mutatam deprehendas.

2. Sciendum 2. Confessionistas, cùm bene videant neceſſitatem constantiæ, quâ invariata ſemper perſiſtat Confefſio ſua, novis ejusdem editionibus ſemper conſueviſſe præmittere hanc vocem *Invariata*, *Unveränderte*, *Confefſio Auguſtana*; quàm verè autem & fideliter id fecerint, brevì patebit. Quippe

3. Sciendum 3. Ex Didymo Hermanovillano in diſq. ubiq. diſq. 21. propos 5. quòd Confefſio Auguſtana Originalis, ut vocamus, & Authentica non fuerit reddita Confefſionistis, poſtquam Carolo V. in Comitijſ Auguſtanis eam obtulerunt, ſed in Archivis Imperij ſervata, Latina quidem Bruxellis, Germanica verò Moguntia. Atque ſic in cunis quodammodo ſepulta eſt. Nihilominus tamen, quamvis Confefſionem authenticam non habuerint Confefſionistæ, ſed plerumque corrupras, & variatas, in has, tanquam inviolatas, & Originali conformes jurare fecerunt ſuos Miniſtros. Idem ferè teſtatur Illuſtriſſimus Princeps Jacobus Badenſis, cujus verba ſunt: Das Original (Augſpurgischer Confefſion) iſt weder Lateiniſch noch Teuſch einmahls Unverfäſcht biß auf das 80. Jahr der minderen Zahl in Druck kommen 2c. ſondern auch die erſte falſche Druck von Jahren zu Jahren / und wie wir beweifen können / ſonderlich zehenmahl im Drucken noch mehr

erweiteret / verſetzt / und verruckt worden ; und doch jedermann in Schuel und Kirchen auf das erſte Original / daß ſie mit Augen nie geſehen / Schwören müſſen ; welches uns billich in das Herz geſchnitten. Ita iſte Sereniſſimus teſtis , omni exceptione major , à f. 271. uſque ad 400. ubi plura , quæ huc facerent , adducit. Cui inter alia motiva ingentem ſtimulum meritò addidit toties variata & adedè inconstans Confefſio , ut eâ deſertâ ad Religionem Catholicam , ſolidam inconcuſſæ doctrinæ petram , transferir.

4. Dico I. Primum exemplar Germanicum , quod in Comitijſ Auguſtaniſ oblatum eſt Imperatori Carolo , non convenit cum Latino , pariter tum oblato , ſed ab eo in quibusdam punctis magni momenti diſcrepat , & variat. Probat. In articulo 8. Latinum exemplar dicit *verè credentium* , in Germanico omittitur *verè wahrhaft*. In art. 9. Latinum ſic habet : *de Baptiſmo docent , quod neceſſarius ſit ad ſalutem*. Verſio Germanica omittit *ad ſalutem*. In art. 12. Latinum ſic ſonat : *fides , quæ concipitur ex Evangelio ſeu Abſolutione*. Germanicum ſic reddit : *Glauben an das Evangelium und Abſolution , daß die Sünd vergeſſen*. In art. 21. Latinum ait : *ut imitemur ſidem eorum , & bona opera*. in Germanico ſic vertitur : *So wir ſehen / wie ihnen Gnad widerfahren / auch wie ihnen durch Glauben geholffen iſt / darzu daß man Exempel nehme von ihren guten Wercken*. In fine hujus

jus art. 21. Latinum fateretur : *tota dissensio est de paucis quibusdam abusibus*. Germanica versio, vel potius corruptio sic interpretatur : *dan die Irrung und Zancf ist über etliche traditionen und Mißbräuch* : nimirum *tota* his versoribus significat *dan* / & *paucis* Significat omnino nihil, quia illud omittunt. Vide Forerum in *seinem Überschlag über den Sternsichtigen Aug, Apffel. c. 3.*

Dico 2. Confessio Augustana, tam Latini quàm Germanici idiomatis, successu temporis sæpe multùmque immutata, variata, ac corrupta est. Sermo hìc mihi non est de illa immutatione, quæ in ipsis Comitijs adhuc durantibus facta est in Colloquio jussu Caroli V. instituto 16. Augusti, postquam Confessio jam oblata fuerat 25. Junij. In hoc Colloquio ferè tota Confessio rursus eversa est, dum pars adversa ferè in omnibus doctrinæ Catholicæ accessit, ut testatur cum alijs Sfortia Pallav. in *hist. Conc. Trid. l. 3. c. 4. n. 4.* & Georgius Cælestinus Lutheranus Theologus in *historia Comit. anno 1530. Augustæ celebratorum to. 3. f. 44.* ubi ait, finito Colloquio hanc relationem à Catholicis porrectam esse Carolo Imperatori : prima pars Confessionis complectitur articulos 21. in quibus concordant nobiscum in quindecim quidem per omnia, in alijs autem ex parte. Tres enim infrà remissi sunt ad Abusus, nempe 11. 14. & 15. Tres item ex parte discordant, nempe 12. 20. & 21. Huic Colloquio ex Lutheranis interfuerunt 1. Joannes

Fridericus Saxoniae Dux, Joannis Electoris filius. 2. Georgius Marchio Brandenburgensis. 3. D. Greg. Pontanus. 4. D. Hellerus, uterque Juris. Consultus. 5. M. Philipp. Melanchthon, qui Confessionem cudidit. 6. M. Erhardus Schnepffius. 7. M. Joan. Brenzius Præco Halensis in Suevia. Adhæc multum cesserunt hi Collocutores in articulis de abusibus, nempe circa confessionem & absolutionem Sacramentalem, circa jejunia & festa, circa vota Religiosa, circa vitam Monasticam. Sed circa conjugium Sacerdotum nihil omnino volebant remittere &c. De hac, inquam, immutatione nihil dicam, sed solum de subsequentibus, cum Confessio Augustana hinc inde recuderetur. Itaque

5. Probatur assertio 1. Ipse Melanchthon intra paucos annos sæpius & adedò notabiliter immutavit suam Confessionem, ut Brochmannus Theologus Coppenhagensis testetur, ab eo in Confessionem Augustanam introductos esse errores 1. Antinomianorum. 2. Synergistarum. 3. Calvinistarum. 4. Adiaphoristarum. &c. Imò prædictus Melanchthon subscripsit libello *Interim* dicto, in quo nihil continebatur doctrinae Catholicæ adversum, excepto usu Calicis & Sacerdotum conjugio, circa quæ exspectabatur sententia futuri Concilij. Neque ego ullum Lutheranum legi, qui negaret, à Philippo pluries & crassè variatam esse Confessionem August.

Probatur 2. Allegando varias editiones,
sinter

inter se & ab Authentica plurimum discrepantes. Tales sunt geminæ Wittenbergenſes anno 1531. Norimbergenſis 1532. Tubingenſis 1535. alia Wittenbergenſis 1567. quæ valde corrupta eſt. Præterea alias editiones plurimas, in quibus additum, demptum, mutatum sæpe multumque fuit. Ita ut Forerus noſter teſtetur, ſe ſimul ad manum habuiſſe ultra 20. editiones Latini ſermonis, quarum tamen nulla cum Originali concors erat. Quatuor adhuc editiones varias inſinuare debeo, quæ in Bibliotheca Cæſarea aſſervantur, ac diverſis temporibus prodierunt, prima quidem omnino ſimilis eſt illi, quæ in Archivo Moguntino aſſervatur, & ad instantiam Joachimi Electoris Brandeburgici publica auctoritate prodijt, ferè 50. annis poſt oblatam Confessionem Auguſtæ, ante quod tempus genuina & pura nunquam prodijt. Secunda eſt Wittenbergenſis, quæ anno 1567. lucem aſpexit, de qua ſuprà. Tertia iterum eſt Wittenbergenſis, nata anno 1551. Quarta eſt Latini ſermonis, pariter Wittenbergæ orta anno 1531. Hæ quatuor editiones quas in quatuor columnis uno intuitu inſpiciendas proponit Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus D. D. Leopoldus à Kollonitſch Episcopus Neoſtadiensis, poſtea Eminentiſſimus Cardinalis, in libro, cui titulus: *Auguſtana & Anti-Auguſtana Confessio*, hæ, inquam, quatuor editiones ſingulæ ſe jactant pro authenticis, & invariatis, licèt plurimum inter ſe discrepent. Imò non facilè quis reperiet ullum exemplar

Latinum cum Originario conspirans, si Georgij Cælestini excipiatur, multò minùs exemplar Germanicum.

Probatum 3. Ex confessione propria Lutheranorum: Wittenbergenses Theologi in Colloquio Altenburgensi f. 494. fatentur, primam Confessionis editionem, Wittenbergæ adornatam, nequaquam cum Archetypo Augustæ exhibito congruere. Et Theologi Gheneses f. 463. Confessionem Augustanam contempnim vocârunt cothurnum, einen Polnischen Stiffel / der an beede Fuß gerecht ist / qui quadrat utrique pedi. Musculus fatetur, eam duodecies esse mutatam. Selneccerus ait, multos scandalizari propter Confessionem toties & rantopere variatam. Chytræus Lutheranus Professor integrum librum scripsit de depravata Augustana Confessione. An non igitur interrogare licet cum S. Athanasio de Synod. Arm. *quæ denique fides, apud quos nulla vel verba vel scripta robur habent, sed omnia pro tempore mutantur?*

6. Dico 3. Lutherani defacto adeò deseruerunt suam Confessionem Augustanam, ut nullum, aut certè paucissimos, reperire sit veros Confessionistas, licèt tales se asserant. Probatum facile. Ille non est verus Confessionista, sed solùm nomine tenus, qui profiteretur se sequi doctrinam Confessionis Augustanæ invariata, re ipsa tamen non sequitur in omnibus: atqui tales defacto sunt omnes Lutherani, vel saltem ferè omnes: ergo. Mi. probatur 1. quia vel non ha-

habent doctrinam Confessionis Augustanae invariataam, vel si habent, eam non sequuntur in omnibus articulis. Sic Lutheranis Papa defacto est Antichristus juxta articulum quartum Smalcaldicum, licet Confessio Augustana in præfatione ipsi fateatur potestatem congregandi legitimum Concilium. In iisdem articulis Smalcaldicis, quos liber Concordiæ sub finem præfationis cum Confessione Augustana recipiendos dicit, negatur liberum arbitrium ad faciendum bonum & omittendum malum, licet Confessio Augustana art. 18. illud concedat, etiam ad efficiendam justitiam spiritualem cum gratia Spiritûs S. quamvis se solo id non possit. Sic Ecclesiam negant semper debere esse visibilem, licet Confessio August. art. 7. id re ipsa fateatur. Sic Missæ Sacrificium sustulerunt, licet Confessio August. art. 24. Missam apud suos retineri & summâ reverentiâ celebrari gloriatur.

Eadem Mi. prob. 2. Articulus 10. Conf. August. de Cæna Domini docet, quòd Corpus & Sanguis Christi verè adsint, & distribuuntur vescentibus. Germanicum Exemplar Originarium sic habet: Vom Abendmahl des Herrn wird also gelehrt / das wahrer Leib und Blut Christi wahrhaftig unter der Gestalt des Brods und Weins im Abendmahl gegenwärtig sey / und da aufgetheilt und genommen wird. In quibus verbis duo clarè indicantur, quæ defacto à Lutheranis negantur.

I. *transsubstantiatio*, seu Substantialis conver-

lio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, cum Corpus Christi dicatur esse sub specie panis, unter der Gestalt des Brods &c. non sub vel cū pane, nit unter oder sambt dem Brod/ut Impanatores Lutherani defacto docent. 2. *presentia* Corporis & Sanguinis Christi ante sumptionē; nam prius dicit Cōfessio, quōd adsint, das sie *gegenwärtig seyen* / deinde primum, quōd distribuuntur vescentibus, das sie *ausgetheilt und genommen werden*. Lutherani verò defacto volunt, Christi Corpus & Sanguinem non adesse nisi in actuali sumptione: ergo non sequuntur suam Confessionem.

Taceo, quōd Lutherani defacto plurima dogmata teneant, imò semper tenuerint, quæ tamen in Confessione Augustana non exprimuntur, uti de Purgatorio, de numero Sacramentorum &c. nam teste Chytræo Lutherano in hist. Conf. Aug. à f. 122. aliqui articuli cum Catholicis controversi studio dissimulati sunt in Conf. August. licet à Cæsare serio admoniti essent Compilatores, ut omnes proponerent. Sed hoc imprimis non est agere fideliter; deinde profiteri alios articulos, Confessioni Augustanæ non insertos, est contra pacem Religionis Passavij cæptam, & Augustæ confirmatam, ubi solum illi tolerabantur in Imperio Romano, qui Confessioni Augustanæ, prout hæc erat oblata Carolo V. adhærebant. Quomodo autem huic adhærent, qui plurima alia extra Confessionem, imò multa contra illam profitentur?

7. Non tamen diffiteor, aliqua adhuc

retineri à Lutheranis ex Confessione sua : nimirum retinetur duplex species, qua dementantur simplices. 2. Conjugium Sacerdotum, quo impuri, sacerdotes Catholici invitantur ad defectionem. 3. Libertas conscientiae per sublata confessionem auricularem, per sublata jejunia, & per irritationem votorum Religiosorum, quibus suos inescant, & apostatis scrupulos eximunt. Hæc & similia adhuc retinent putatitij Confessionistæ, ut homo, per se ad malum proclivis, hac dulcedine tractus sectam illorum vel amplectatur avidè, vel retineat libenter : nam simili hamo jam olim misera Germania à perfido Luthero capta & in perniciem tracta est. Ut aded Brochmannus Præco Copenhag. verum dixerit : D. Luther gab den Fürsten die Stifft / Clöster / Abbtleyen : den Priestern gab er die Weiber : dem gemeinen Mann die Freyheit. Und daß thate vill zur sach.

Ex dictis duo clarescunt. 1. Confessionem Augustanam minimè invariata perstitisse, ac proinde ex constantia ejus doctrinae nullum argumentum, nullam auctoritatem pro ipsa peti aut sperari posse. 2. Me hactenus semper in errore versatum esse, dum supponebam, reperiri plurimos Confessionistas, & tot, quot Lutheranos ; jam verò deprehendi, hoc suppositum esse falsum. Sed nolo propterea à cæpto desistere, cùm parùm intersit ad scopum meum, an illi, quos impugno, sint veri vel putatitij tantum ac nominales Confessionistæ.

Modò

Modò videant, Confessionem suam, quam profitentur, destitui sufficienti auctoritate, qua homo prudens iuduci possit ad actum fidei Divinæ eliciendum.

ARTICULUS XI.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à Miraculosa propagatione, qua invaluit?

SUMMARIUM.

1. **D**eus circa Religionem nihil innovare solet, nisi per homines admirandæ sanctitatis & magnorum prodigiorum. 2. Unde cruciantur Confessionistæ, cum neque extraordinariam sanctitatem, neque miracula in suo Luthero inveniant. 3. Solantur tamen se mirabili propagatione Lutheranismi & Conf. Augustanæ, quam prodigiosam esse volunt. 4. Sed falluntur. 5. Nam propagatio Lutheranismi non est majus miraculum, quam si lapis cadat deorsum remoto obice. 6. Præterquam quòd facta sit vi & armis. 7. Præterea si Confessio Augustana est propagata miraculosè, etiam hæresis Manichæorum, Arrianorum &c. fuit miraculosè propagata. 8. Imò hæc gloriâ miraculosè propagationis magis enituit Ecclesia Romana illo ipso tempore Lutheri. 9. Si res attentius consideretur, propagatio Confessionis Augustanæ fuit nulla, quia nullus, vel paucissimi tantum hucusque exstiterunt Confessionistæ veri. 10. Accedit, quòd Deus nec potuerit facere miraculum ad propagandum

dum Lutheranismum vel Confessionem Augustanam. II. Vaticinium Hussi de Luthero vanum est.

1. Sciendum 1. Deum nunquam consuevisse novam Religionem mundo proponere, aut veterem, mortalium injuriâ vel incuriâ ferè extinctam, iterum restaurare, nisi per viros admirandæ virtutis, aut magnorum prodigiorum patratores: ut videlicet omnibus restatum ac indubitatum faceret, se talis doctrinæ Auctorem vel Reparatorem esse. Sic Moysen ornavit stupendis miraculis: nec Christus, licet sanctissimus, sibi credi voluit, nisi manifestis signis Divinitatem suam, & novam, quam mundo dabat, doctrinam probâisset.

2. Sciendum 2. Cùm doctrina Confessionis August. & longè magis totius Lutheranismi, fuerit nova, & mundo usque ad Lutheri prædicationem vel incognita, vel reprobata ab Universali Ecclesia, fatente ipsomet Luthero, qui tom. 8. Jen. f. 181. §. 4. ait: *doctrina hæc nostra nova, & supra modum scandalosa erat per universum orbem* &c. cùm, inquam, hæc doctrina nova fuerit, opus erat signis, & miraculis, quibus Deus illius auctorem se testaretur. Hæc res semper pessimè habuit Lutheranos, & cùm nulla possent reperire prodigia in novo Evangelista suo Eislebico, invenire conabantur in mirabili propagatione doctrinæ Lutheranae, & Confessionis Augustanae. Unde

3. Sciendum 3. Lutheranos valde triumphare, quòd secta Lutheri unà cum Confessione August.

August, tam longè latèque, & tam celeriter propagata sit per orbem, tamque fortiter, ut nec Papa nec Cæsar cum toto Imperio impedire potuerint, licèt omnem moventes lapidem. Miraculum! miraculum! exclamant, miraculorum maximum reperitur in hac propagatione. Audiamus verba Balth. Meisneri contra Lessium: si usque adeò, inquit, morosi in postulato estis, loco miraculi allegare possumus magnum illud & admirandum Reformationis opus. Erat Lutherus misellus Monachus, nec ferro, sed verbo Domini aggredebatur Papam: omnes Academiae se doctrinae illius opponebant: omnes Cardinales & Episcopi execrabantur: omnes Reges & Principes illum persequebantur. Ipse terror orbis Imperator Carolus V. unum istum Monachum debellare veræque doctrinae prædicationem impedire, cum maximè vellet, non potuit. Eiecta sunt è Claustris dæmonia: captivi sub tyrannide Papæ potenter sunt educti. Magna hæc fuerunt miracula, & opera Domini; adeò ut, qui attentè legit historias illorum temporum, non possit non exclamare: à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Ita Meisnerus, edoctus utique à Luthe-
ro, qui tom. 7. Witt. f. 147. adversus Hircum Lipsiensem scribit, se spei suæ (quòd scilicet doceat purum Dei Verbum) nullum certius aut efficacius documentum ac miraculum habere, quàm quòd tam subitò in omnem terram (excipe Luthere Africam, Asiam, Americam,

& majorem Europæ partem) propagata fuerit doctrina ejus , tantâsque turbas ac diffidia commoverit. Sed cristas deponent Lutherani , si hoc etiam miraculum sibi ereptum viderint. Quod ut videant.

4. Dico i. Doctrina Lutheri non est propagata miraculosè. Prob. i. Propagatio Lutheranismi tam ampla & velox naturalissimè & sine singulari Dei ope per se ipsam fuit facillima : ergo non fuit miraculosa. Ant. prob. Dilatio novæ doctrinæ , qua homines ducuntur ab arctiore & molestiore vita ad suaviorem & liberiolem, laxatis carnalium cupiditatum frænis , per se ipsam naturalissimè & sine singulari Dei ope est facillima : sed dilatio Lutheranismi fuit dilatio novæ doctrinæ, qua homines ab arctiore & molestiore vita ducebantur ad suaviorem & liberiolem, laxatis carnalium voluptatum frænis : ergo fuit per se ipsam facillima , & facta est naturalissimè sine singulari Dei ope. Maj. est clara juxta illud Poëtræ : *pro-na venit cupidis in sua vota fides*, præsertim si nova proponitur ; nam novitas naturaliter est grata. Min. prob. Lutheranismus docebat, mandata Dei nec posse nec debere observari, Prælati Ecclesiasticis non esse obediendum, nulla opera bona requiri ad salutem, peccata non esse aperienda necessariò in Confessionali, jejunia, castigationes corporis &c. plùs obesse quàm prodesse, nullum peccatum damnare hominem præter infidelitatem &c. sed ista dogmata sunt blandissima carni, & ad vitam liber-

rimam

rimam ac licentiosam inducunt : econtra dogmata Ecclesiæ Catholicæ sunt carni inimica, aspera, & virtutes arduas urgent : ergo Lutheranismus habet dogmata carni amica, laxat fræna cupiditatum, ducit à vita aspera & arcta ad liberam & licentiosam : ergo ejus propagatio est dilatatio doctrinæ, qua homines ab arctiore & molestiore vita ducebantur ad liberiorrem & suaviorem, laxatis carnalium cupiditatum frænis.

Accedit, quòd Lutheranismus opes Ecclesiasticas, opima monasteria, latos Clericorum fundos, & integros Episcopatus quasi in spoliolum obtulerit Principibus Sæcularibus, quòd Monachos à votis Religiosis pronuntiaverit liberos, quòd sacerdotibus uxores, si non præceperit, saltem suaserit. Quid mirum, si apud homines exiguæ pietatis, nullius frugis, voluptatum amantes, & nullius ferè scientiæ (nam sæculum erat prorsus rude, & voluptatibus deditum) fidem invenerit tam grata Religio? Imò longè magis mirum fuisset, si non invenisset. Certè sæpius miratus sum, quòd non integra Germania adhæserit tam blandæ sectæ, avaris Principibus Ecclesiasticos redditus, lascivis Sacerdotibus uxores, petulanti populo libertatem propinanti. Quod bene agnovit Brochmannus, de quo supra, dum dixit: D. Luther gab den Fürsten die Stiff / Clöster / Abteyen / den Priestern gab er die Weiber / dem gemeinen Mann die Freyheit; und daß thate vil zur sach.

5. Hinc propagatio Lutheranismi tam ampla, velox, & felix, mihi videtur esse tantum miraculum, quantum est, si lapis cadit deorsum non obstante obice: vel quantum est, si vulpes comedat gallinam, si fortè in illam incidat; aut si mures arrodant caseum, nisi arceantur. Nam homo à natura ad malum proclivis suo pondere ad vitia trahitur, & obvijs ulnis carni tam blanda acroamata amplectitur, nisi vi se ipsum cohibeat, & vitiosæ naturæ obicem ponat; trahit enim sua quemque voluptas: quid igitur mirum, si multos traxerit illecebrosum hoc & voluptuarium Evangelium, quod pæne dormientibus cælum pollicetur? quid mirum, si delicati mortales tam mellitam doctrinam admittant?

6. Confirmatur. Illa doctrina non propagatur miraculosè, quæ propagatur vi & armis: sed Lutheranismus fuit propagatus vi & armis: ergo. Min. prob. inter præcipuas curas Lutheri fuit ad propagandum suum Evangelium excitare seditiones, & cruenta bella, quæ ad ejus classicum secuta sunt, priùs inter tumultuantes rusticos, postea inter Principes, & demum contra Cæsarem & Ferdinandum Regem, à quibus Mauritius Saxo felici armorum successu infaustam illam Religionis pacificationem Passaviensem extorsit: ergo. Audiamus ipsius Lutheri Martiam tubam, ad bellum contra Catholicos hortantis: *qui habet aures audiendi, inquit, audiat, & à bello Turcico abstineat, donec Pape nomen sub calo valet.*

tom. 2. Witt. in assert. art. 13. Hoc Deus aver-
 rat, ut Evangelium sine seditione prædica-
 mus. Nam si non turbas excitaremus, om-
 niâque pacata & tranquilla essent, actum jam
 esset de nostro Evangelio; oportet enim Evan-
 gelium turbas excitare, quocumque venit, hoc
 si non facit, non verum est Evangelium. tom.
 5. Witt. f. 97. & tom. 4. Jen. f. 97. §. 2. Vide,
 vide, quàm æstuat sanguis meus, & caro mea?
 quàm cuperet ex punito Papatu lætitiâ per-
 cipere? tom. 8. Jen. f. 610. §. 3. Propemodum
 nullum melius consilium & remedium videtur
 Papistarum progressus reprimendi, quàm ut
 Cæsar, Reges, ac Principes vim parent, & ar-
 mati hos perniciosos homines aggrediantur &c.
 tom. 1. Jen. f. 60. adversus Prieratem. Res ri-
 su tantùm digna foret, si qua insignis & bene
 robusta concitaretur seditio, quæ Magistratus
 Ecclesiasticos de mundo extirparet. tom. 7.
 Witt. f. 331. Quid mirum, quòd tot ortæ sint
 seditiones, tam cruenta bella post tot tamque
 ferias exhortationes, factas ab eo, qui se Pro-
 phetam & Evangelistam Christi nominavit?
 Quale miraculum, si inter tantos tumultus,
 armorum vi, & mortis metu dilateretur doctrina,
 aliàs sensibus grata?

Dico 2. Neque doctrina Confessionis Au-
 gust. fuit miraculosè propagata. Prima pro-
 batio potest esse probatio præcedentis conclu-
 sionis, sicut sequens servire potest ad eandem
 conclusionem præcedentem magis stabilien-
 dam.

7. Prob. 2. Si Confessio August. (vel ejus doctrina) fuit miraculosè propagata, tunc etiam multæ ac præcipuæ hæreses fuerunt miraculosè propagatæ: consequens non potest admitteri à Confessionistis, nisi velint cum Indifferentistis admittere plures veras religiones: ergo. Maj. prob. Patet ex historijs indubitatis, hæreses sat multas & præcipuas, ab antiqua Ecclesia jam damnatas, intra brevissimùm temporis spatium in æquè multas, imò longè plures provincias, & amplissima regna penetrâsse, quàm penetravit Confessio August., licèt fortiter obnitere potestate tum Ecclesiastica, tum Politica Catholicorum.

Sic Hæresis Manichæorum, quam circa annum Christi 260. in mundum invexit Manes, suo veneno totum propemodum orbem infecit, teste Baron. tom. 2. Annal. ad annum Christi 271. & inter alios ipsum Ecclesiæ Catholicæ lumen, Aurelium Augustinum, per complures annos irretitum tenuit. Sic Arrianorum hæresis, cui pæne totus mundus se opposuit, tanta celeritate dilatata, tantisque incrementis aucta est, ut totus pæne mūdus factus sit Arrianus, antequam se esse animadverteret; nam teste Hieron. *ingemuit totus orbis, & Arrianum se esse miratus est*: quæ licèt per exaggerationem sint dicta, indicare tamen voluit Hieron. plurimas provincias celerrimè ab Arriana hæresi intoxicatas fuisse, non obstante, quòd fortissimè se opponerent viri doctissimi, sanctissimique in Concilio Nicæno, & ipse terror or-

bis Imperator Constantinus verè Magnus fidelem operam junxerit. Nunquid etiam Calvinismus mira velocitate & felicitate pervasit Galliam, Angliam, Hollandiam, & sat magnam superioris Germaniæ partem, quantumvis unà cum Catholicis ipsi Lutherani acriter huic Sectæ obsisterent. Edicant, obsecro, Confessionistæ, quid miraculi sit in suæ Confessionis propagatione, quod non etiam faveat Calvinistis? Certè si miraculum est, plurimos à Papatu abduxisse: plurimos abduxerunt Calvinistæ. Si miraculum est, Monachos & sacratas Deo Virgines ex Monasterijs ad sacrilegas nuptias pertraxisse, fecere & istud Calvinistæ. Si miraculum est spoliare & evertere Catholicorum templa, deicere imagines, concremare sacras Reliquias &c. hæc & similia strenuè fecerunt & Calvinistæ. Si ergo Deus mirabili propagatione Confessionem August. seu splendidò miraculò confirmavit ut veram, quid est, cur Adversarij hanc prærogativam tribuere nolint Manichæorum, Arrianorum, Calvinistarum, imò & Turcarum Sectis: Cur non habent eas pro veris Religionibus, cum simili illustratæ sint prodigio?

Confirmatur. Si Confessio August. & doctrina Lutheristica propter suam propagationem gloriatur miraculo, tunc multò magis gloriari hoc honoris titulo potest doctrina & Ecclesia Catholica: ergo longè magis vera erit doctrina Catholica. Ant. prob. Eodem tempore, quo sua incrementa accepit Confessio August. &

& doctrina Lutheristica, mira celeritate disseminata, & recepta est doctrina Catholica sine vi, & sine armis in amplissimis regnis & provincijs per utramque Indiam, Orientalem & Occidentalem, per Africam, & Americam, in Japonia, in Mexico, in Insulis Philippinis, in Perù, in Brasilia, in Regnis Abyssinorum, & in alijs vastissimis regionibus, licet Barbari gravissima objicerent obstacula. Nam in prædictis regionibus S. Franc. Xaverius, aliique Sacerdotes Catholici inter summas difficultates felicissimè & mirificè amplificârunt doctrinam Catholicam, & innumerabiles hominum myriades eidem associârunt. Unicus S. Franc. Xaverius multa centena millia intra decem annos ex gentilitate ad mirabile lumen Catholice Veritatis traduxit, Travancoridis regnum pene totum convertit, Japoniæ amplissimum regnum Evangelicæ lucis splendore illustravit, plures Reges Romano Pontifici subiecit, & inter hos potentissimum quoque Regem Bungicum cum magna subditorum parte &c. Ita testantur publici Commentarij à viris gravissimis conscripti de rebus Indicis & Japonicis, non diffitentibus hæreticis rerum peritioribus. An non igitur majori jure nos Catholici gloriamur de miraculosa propagatione nostræ fidei, temporibus Lutheri factâ, quàm Lutherani suæ Confessionis? præsertim (quod bene notandum est) quia nostri Sacerdotes Apostolici ex solo animarum & Religionis Zelo per vasta maria, & inter summa vitæ incommoda, mor-

tisque pericula, adierunt Gentes barbaras, feroces, inhumanas, ignotæ linguæ, illisque prædicârunt res creditu arduas, factu difficiles, quas nempe vera Christi fides credendas & faciendas præcipit.

Econtra propagatores Confessionis August. ordinariè vel ambitionis, vel luxuriæ, vel invidiæ, vel alterius indomitæ passionis æstro agitati remotis procul vitæ incommodis, inter homines Christianos, minimè barbaros, ferè ejusdem ubique linguæ, non sine tumultibus, vi, & armis, prædicârunt quidem fidem creditu arduam, sed cui populus jam assueverat, ea autem, quæ erant difficilia factu, expunxerunt, nil nisi libertatem Christianam (meliùs dixissent licentiam flagitiosam) ex Cathedris & in Compitis crepantes. Quid, quæso, laboris fit persuadere hominibus, vel rudibus, vel sceleratis, non esse jejunandum, non esse faciendam apud sacerdotem omnium peccatorum gravium exomologesim, non esse insudandum bonis operibus, castitatem, paupertatem, & obedientiam, etiamsi voto promittantur, non esse servandas? nam ad hæc & similia apud homines, ad liberam vitam aspirantes, naturalis est pruritus. Contraria omnia prædicare debuerunt nostri Missionarij nationibus barbaris, inter scelera educatis, & vix Christianæ disciplinæ capacibus. Quæso cur Lutherani Præcones non abeunt relictis omnibus ad Indias, ut convertant barbaras gentes? vel, si abeunt, cur eas non convertunt, cum tamen promissa
fit

fit veræ Ecclesiæ *conversio Gentium?* (non *per-versio Christianorum*, qua sola propagatus est Lutheranismus) Nempe ubi vera Ecclesia non est, nec ejus reperiuntur dotes, nec miraculosa propagatio, qualis est *conversio barbaræ Gentilitatis*, à Christo suæ Ecclesiæ promissa.

9. Prob. 3. Si nullus unquam, vel nonnisi paucissimi exstiterunt hucusque veri Confessionistæ in mundo, tunc Confessionis propagatio non tantum non est miraculosa, sed neque magna, imò est nulla: atqui nullus unquam, vel paucissimi hucusque exstiterunt in mundo veri Confessionistæ, quia vel nullus vel paucissimi Confessionem August. habuerunt incorruptam, vel eam integrè secuti sunt, non admixtis alijs erroribus contra vel præter Confessionis August. doctrinam, quam tamen solam in Comitijis profitebantur, & quæ sola in Imperio tolerata est: ergo.

10. Dico 3. Deus nec potuit facere aliquod miraculum in confirmationem doctrinæ Lutheri aut Confessionis Augustanæ: ergo neque illius propagatio miraculosa exstitit. Ant. prob. Illa doctrina non potest confirmari à Deo per miraculum, quæ veris & bonis dogmatis immiscet falsa & impia: sed doctrina Lutheri & Confessionis August. immiscet falsa & impia: ergo. Maj. est clara, cum manifestè repugnet, Deum esse testem falsi, & approbare doctrinam impiam. Deus autem, si edat miraculum in confirmationem alicujus doctrinæ, censeret totam doctrinam confirmare, eò quòd nulla

pars excipiatur, & nulla determinetur, per miraculum confirmanda. Min. quoad primam partem, quòd scilicet doctrina Lutheri contineat falsa & impia, abunde demonstrata est art. 2. Altera verò pars, quòd nempe etiam doctrina Confessionis August. immisceat falsa & impia, ostensa est art. 10. præcedente.

11. Dices: de doctrina Lutheri & felicitate eius propagatione, non obstantibus persecutionibus, vaticinatus fuerat Jo. Huss, cum duceretur Constantiæ ad rogam, dicens: *post centum annos veniet Cygnus, quem assare non poteritis*: ergo Lutheranismi propagatio fuit miraculosa ex vaticinio. Resp. 1. N. hæc ab Hussio fuisse dicta; nam nemo horum verborum meminit, exceptis solis Hussitis, ac postea Lutheris & Lutheranis, qui meritò possunt esse suspecti. 2. Trans Ant. N. Conf. Unde enim constat Lutheranis, hæc de Lutheris, & non potius de Carolstadio, Zwinglio, aut Calvino locutum esse Hussum? nam si temporis ratio, ab Hussio indicata, observetur strictè, vaticinium non est de Lutheris, quia ab illo usque ad Lutherum plures quàm centum anni sunt elapsi: si autem temporis ratio non strictè observanda est, cur non æquè de alio Sectario intelligi possit Vaticinium? 3. Esto etiam in individuo Lutherum designaverit Hussus, propterea tamen non sequitur, quòd Lutherus suam novam doctrinam sparserit vocatus à Deo. 4. Vaticinium de Lutheris intelligendum esse, valde suspectum redditur ex eo, quòd dicat venturum *Cygnum*,
nam

nam Lutherus potius porcus erat, cujus candor nihil ferè aliud fuit, quàm fætor, pædor, stercus, oletum, larrina, & id genus alia Islebica aromata, de quibus ad nauseam usque leges in ejus libris, & aliqua in art. 2. hujus libelli.

ARTICULUS XII.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à Scriptura S. in qua sola se fundatam asserit?

SUMMARIUM.

1. **L**utheranorum principium: nihil credendum, nisi in Scriptura S. sit expressum. 2. Ad Scripturam semper provocabat Lutherus, & nunc Lutherani. 3. cui soli inniti jactant Confessionem Augustanam. 4. Indè que sufficienti auctoritate stabiliri. 5. Sed nullus illius articulus, qui adversatur Catholicis, nititur puro & claro Dei verbo. 6. Id quod etiam probatur ex Concilio Trid. 7. Et specialiter exemplo præcipui dogmatis, quod completur Conf. Aug. nempe de sola fide justificante. 8. Quin imò ex Scriptura S. nihil omnino probare possunt Confessionistæ. 9. Quia probare non possunt, se habere veram & incorruptam Scripturam S. 10. Aut genuinum illius sensum. 11. Ne quidem per legitimam consequentiam ex Scripturis deducam. 12. Aliqui ineptè admittunt traditionem & auctoritatem Ecclesiæ Catholice circa existentiam & puritatem Scripturæ, reiicientes illam circa genuinum illius sensum. 13. Reijcitur responsio Huteri.

teri. 14. Nulla auctoritas accedit Augustanae Confessione à Scriptura S. 15. Et tota fides Confessionistarum est merè humana. 16. modus, quo te fortiter defendere possis contra Sectarios. 17. Eòsque validè impugnare ex S. Scriptura.

1. Sciendum 1. Lutheranis & Calvinistis instar primi principij ac fundamenti esse hanc propositionem: *nihil credendum, nisi in Scriptura S. sit expressum*. Sic detonat Lutherus in c. 1. ad Gal. neque alia doctrina, inquit, in Ecclesia tradi debet, quàm purum Dei verbum, hoc est, Scriptura S. Doctores & Auditores alij anathema sint. Calvinus l. 4. Inst. c. 8. Esto igitur firmum axioma, ait, non aliud habendum verbum Dei, cui detur in Ecclesia locus, quàm quod lege primùm & Prophetis, dein scriptis Apostolicis continetur. Lutherum sequitur Jo. Gerardus cum Lutheranis, Calvinum Guilielmus Amesius, & Petrus Molinæus cum Calvinistis, Lutherus verò & Calvinus secuti sunt antiquos hæreticos, *Maximum Arianorum Episcopum*, qui disputaturus cum S. Augustino dicebat: voces, quæ extra Scripturam sunt, nullo casu à nobis suscipiuntur: *Eutychetem*, qui huic fundamento innixus negabat duas naturas in Christo, asserens: ego à Scripturis SS. non didici de duabus naturis: *Pelagianos*, qui dicebant apud S. August. l. de nat. & grat. c. 39. credamus igitur, quod legimus, & quod non legimus, nefas credamus adstruere.

2. Sciendum 2. Eundem Lutherum,
cùm

cùm initio suæ defectionis urgeretur ad revocandas suas propositiones, semper provocâsse ad Scripturam S. & ex hac convinci superbè postulâsse; secus sibi nefas esse suam doctrinam mutare, cùm contra conscientiam suam utique non possit Evangelio contraire, addens, quidquid extra verbum Dei, seu Scripturam S. doceretur, verba esse hominum, & erroribus obnoxia. Unde ejus asseclæ identidem, & importunè consueverunt clamare: *Schrift / Schrift / Wort Gottes / Wort Gottes / Bibel / Bibel* / inculcare volentes, nihil audiendum, nisi in Scriptura S. clarè expressum.

3. Sciendum 3. Lutheranos gloriari, Confessionis suæ doctrinam soli & puro Dei verbo inniti; nam in præfatione dicunt: *Offerimus in hac Religionis causa nostrorum Concionatorum & nostram Confessionem, cujusmodi doctrinam ex Scripturis SS. & puro verbo Dei, hætenus illi apud nos tradiderint.* In fine verò additur: *si quid in hac Confessione desiderabitur, parati sumus latiorrem exhibere, Deo volente, juxta Scripturas informationem.* Præterea in plerisque articulis inter Catholicos & ipsos controversis adducuntur aliqui textus Scripturæ, quibus probari videtur Confessionis doctrina. Unde

4. Sciendum 4. Confessionistas haud dubiè necessariam auctoritatem, quam hætenus frustra conati sunt aliunde accersere, Confessionis suæ quæsituros à Scriptura S. Dicent proin utique, Confessionem suam esse infallibile fidei symbolum, quia omnes ejus articuli ex
 scriptu-

Scriptura S. vel desumpti, vel per necessariam & claram consequentiam deducti sunt. Sed falluntur & fallunt, quod ut manifestum fiat,

5. Dico I. Nullus articulus Confessionis August. qui Ecclesiæ Catholicæ adversatur, nititur puro & claro Dei verbo, seu Scripturâ S. ritè intellectâ.

Prob. I. Nullus articulus, Catholicæ Ecclesiæ contrarius, nititur textu, qui indubitatè faveat doctrinæ Confessionisticæ, aut qui non debeat aliter intelligi, quàm Confessio velit: ergo nullus articulus nititur claro & puro Dei verbo. Conf. est certa; si enim dubium est ac incertum, quid textus velit, cui parti magis faveat, & quis ejus sensus, nihil certi indè probari potest, multò minùs, si perperam intelligatur textus. Ant. constat legenti textus illos, quibus Confessio suam doctrinam stabilire intendit, v.g. sumptionem Calicis apud laicos conatur probare ex hoc textu: *bibite ex hoc omnes*. Matth. 26. Conjugium sacerdotum ex illo Pauli: *habeat quisque uxorem suam propter fornicationem*. Item ex eo: *melius est nubere, quàm viri*. Confessionem omnium peccatorum mortalium non esse necessariam, ex illo Psalmistæ: *delicta quis intelligit?* & ex illo Jeremiæ: *pravum est cor hominis, & inscrutabile*. Sed hi & similes textus utique non clarè & indubitatè stant pro doctrina Confessionis, imò debent explicari contra illam pro Catholicis, eò quòd ab antiqua Ecclesia non fuerint explicati juxta doctrinam Confessionis Augustanæ, sed contra illâ

Accedit, quòd aliqui textus, qui allegantur, omnino non sint ad rem, uti ille Rom. 14. *Regnum Dei non est esca aut potus.* quo impugnare volunt jejunium Ecclesiasticum; centenis enim bobus opus erit ad trahendum indè hanc consequentiam: *ergo jejunium ab Ecclesia præceptum non est servandum in discrimine ciborum.*

6. Prob. 2. Sancta Ecclesia Catholica Latina (uti de Græca supra jam dictum est) sententiam tulit contra Confessionem August. & declaravit, eam esse contra Scripturam S. ergo non fundatur in claro Dei Verbo. Ut hoc argumentum meliùs percipiatur, sciendum est 1. Concilium Tridentinum fuisse Universale & legitimum; quia intererant præter Episcopos Italiæ Episcopi Hispaniarum 31. Galliarum 26. Lusitanix 3. Græciæ 6. Item alij Episcopi plurimi ex Polonia, Hungaria, Anglia, & alijs Regnis & Regionibus, præsentibus etiam 29. Legatis præcipuorum Principum, & Statuum Europæ, legitimè vocati ab universali capite. Sciendum 2. Protestantes ad Concilium Universale, à Papa congregandum, sæpius appellasse, eique se parituros edixisse, imò fassos fuisse, ejusmodi Concilio Universali competere jurisdictionem in omnes Ecclesias; quid enim volunt aliud illa verba Conf. Aug. art. 28. *de Jure divino hæc jurisdictio competit Episcopis, ut Episcopis, hoc est, his, quibus est commissum ministerium Verbi & Sacramentorum, remittere peccata, doctrinā ab Evangelio dissentientē rejicere, & impios, quorum nota est impietas, excludere à*

com-

communione Ecclesie sine vi humana, sed verbo
Hic necessariò & de jure divino debent eis Ecclesie
prestare obedientiam juxta illud: qui vos audit,
me audit. Sciendum 3. Hoc concilium Trid.

quod non minùs est Universale ac legitimum, quàm ullum aliud in prima Ecclesia congregatum, ubi damnabantur antiqui hæretici, damnâsse doctrinam Lutheri & Confessionis Augustanæ, eamque S. scripturæ contrariam declarâsse.

His præmissis sic prosequor cæptum argumentum: Concilio Universali, & Episcopis legitimè congregatis debent omnes Ecclesie (particulares) jure divino præstare obedientiam, si rejiciunt aliquam doctrinam ut Scripturæ contrariam: Concilium Trid. est Universale, ex Episcopis ritè convocatis legitimè collectum: ergo huic debent omnes Ecclesie particulares, consequenter & Confessio Augustana, omnésque alij Christiani tanquam subditi jure divino præstare obedientiam, quando rejicit doctrinam aliquam ut Scripturæ contrariam. Subsumo: sed Tridentinum rejicit doctrinam Confessionis Augustanæ tanquam Scripturæ contrariam: ergo Confessionistæ tenentur jure divino illi parere, eamque similiter rejicere, ut Scripturæ contrariam. Maj. est Adversariorum & Confessionis Augustanæ loc. cit. Min. pater indè, quia nihil potest ostendi, quo minùs Concilium Trid. sit Universale & legitimè convocatum. Subsumptum constabit legenti Conc. Trid. præsertim sess. 6. c. 5. 6. 7. 8. 9. ubi agitur de justificatione, quæ est præcipua

Confessionis August. controversia cum Catholicis : Item can. 9. & seqq. ejusdem sessionis.

7. Prob. 3. De primo & capitali dogmate totius Confessionis, nempe *de sola fide justificante*. Scriptura S. nusquam monet peccatores, ut credant sibi remissa esse peccata, & ita justificentur : monet tamen, ut pœnitentiam agant, quam sequitur remissio peccatorum : sic Matth. 3. summa totius Prædicationis S. Joannis describitur fuisse hujusmodi : *pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum*. Luc. 24. *Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & predicari in nomine ejus pœnitentiam, & remissionem peccatorum*. Rursus Sap. 24. *Diffimulas peccata hominum propter pœnitentiam*. Et Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, vitâ vivet*. Denique Luc. 13. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis* : ergo Scriptura non solam fidem, sed etiam pœnitentiam & detestationem peccatorum requirit ad justificationem peccatoris. Nam ulterius ait : *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*. 1. Cor. 13. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multùm*. Luc. 7. En Magdalena justificata est, multaque illi peccata remissa fuisse, dicit Scriptura, non quia credidit multùm, sed quia dilexit multùm : ergo non sola fides, sed etiam charitas requiritur tanquam motivum Contritionis. Præterea *quid proderit fratres mei*, ait S. Jacobus 2. c. v.

14. Si fidem quis habere se dicat, opera autem non habeat, nunquid fides eum salvare poterit? & v. 24. Ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum. Et v. 26. Sicuti corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Apoc. 2. dicitur: *dabo unicuique juxta opera sua.* Et S. Paulus, quem tamen pro se potissimum citat Confessio, 2. Cor. 5. sic ait: *omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum sive malum: Siquis igitur male gessit, non juvabit sola fides, non justificabit; quippe non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum celorum, sed qui facit voluntatem Patris mei.* Matth. 7. Imò Christus ipse in die judicij damnabit illos, qui non exercuerunt bona opera; hanc enim damnationis causam allegat. Matth. 25. *Esurivi enim, & non dedistis manducare &c.* quæ sententia est contra solos credentes, nihil tamen boni facientes; quia in extremo Judicio non instituetur tale examen contra Infideles; nam *qui non credit, jam judicatus est.* Jo. 3. Ergo ad Justificationem & salutem non sufficit sola fides, sed requiruntur etiam bona opera. Ecce quàm non faventem, sed prorsus sibi contrariam multis in locis Scripturam habeat Confessio August. circa hoc præcipuum suum dogma. Accedit, quòd ex illo sequeretur, non esse necessarium ad justificationem ignoscere proximo, cum tamen Christus illud expressè requirat Matth. 6. *si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis*

peccata vestra. Item sequeretur, non esse necessariam dilectionem proximi, cum tamen Joannes dicat ep. 1. c. 3. *qui non diligit, manet in morte.* Neque esset necessarium observare mandata Dei; cum tamen Christus id expressè mandet Matth. 19. *si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Denique, ut alia taceam omnia, sequeretur ex hoc dogmate Confessionistarum, quòd de quovis flagitiosissimo homine, homicida, adultero, ,saga &c. dici possit: hic est sanctus vir, hæc est mulier sancta &c. Nam credere in Christum, & fortiter confidere, sibi per ipsum remissa esse omnia peccata, est esse Sanctum: quidquid dicat S. Paulus Gal. 1. *qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur.*

Audiamus nunc textus, qui Confessionistas movere poterant ad tam absurdam doctrinam, toti Ecclesiæ Catholicæ semper contrariam, amplectendam. Ipsa Confessio art. 4. citat caput 3. & 4. Rom. sed non verba. In illis autem capitibus sequentes textus favere videntur Adversarijs. Ex c. 3. vers. 18. *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus legis.* Et v. 22. *Justitia Dei per fidem JESU Christi in omnes* & *super omnes, qui credunt in eum.* Et v. 36. *Ipsè justus & Justificans eum, qui est ex fide JESU Christi.* Ex c. 4. vers. 5. *Ei, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ad justitiam.* Et paulò antè: *credidit Abraham, & reputatum est illi ad justitiam.* In hac igitur epistola ad Rom. propemodum unice se fundat Confessio August. cui quia è diame-

tro videtur esse opposita Epistola S. Jacobi, hanc Lutherus propriâ auctoritate expunxit ex Canone librorum Divinorum. In art. 20. allegat Confessio August. c. 2. Eph. & c. 2. Gal. *Gratiâ salvi facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei donum est, non ex operibus.* Adducit etiam ex SS. PP. S. Ambrosium, qui in 1. Cor. 1. hæc habet: *hoc institutum est à Deo, ut, qui credit in Christum, salvus sit sine opere, sola fide, gratis accipiens remissionem peccatorum.*

Pro Responsione ad allatos & similes textus notandum est 1. Quòd S. Paulus ad Rom. & Gal. lucrari laboraverit tam Gentiles quàm Judæos: Gentiles putabant, ex bonis operibus, quæ faciebant dictante lumine naturali, adeoq; ex viribus proprijs, se esse justos: Judæi verò gloriantes Lege sua Ceremoniali justos se credebant ex operibus Legis Mosaicæ, v. g. ex circumcissione, ex suis Sacrificijs, crebris lotionibus &c. His utrisque se opposuit D. Paulus, docens, nec opera bõa Naturæ seu moralia Gentilium, nec opera ceremonialia Legis Mosaicæ justificare hominem, sed necessariam esse fidem in Christum. Quod ipse Paulus innuit c. 2. Gal. dum ait: *scientes autem, quòd non justificatur homo ex operibus Legis, nisi per per fidem Iesu Christi.* Arque hoc modo pulcherrimè conciliantur epistola S. Pauli ad Rom. & epistola S. Jacobi, quod Luthero videbatur esse impossibile. Nam quando D. Paulus negat, opera justificare, intelligit opera naturalia & ceremonialia, seu opera Naturæ tantùm, & opera Legis

Mo

Mosaicæ, sine fide & gratia Christi. Vicissim quando S. Jacobus affirmat, ad justificationem requiri opera, loquitur de operibus fidei & gratiæ Christi, sive quæ fiunt ex fide in Christum, & cum gratia Dei. Hoc ipsum Magnus Augustinus pridem declaravit, quando l. 83. quæst. 76. dixit: *Paulus loquitur de operibus, quæ fidem antecedunt, Jacobus verò de operibus, quæ fidem sequuntur.* Notandum 2. Nomen fidei, cui tribuitur justitia in SS. litteris, non esse sumendum pro fide mortua, & purè speculativa, seu pro mera cognitione, sed pro fide viva, hoc est, animata Charitate & bonis operibus, & pro fide practica, quæ adhibet media per fidem ostensa: fides enim mortua utique non vivificat, seu non justificat hominem. Atque sic explicare fidem nos cogunt alia loca Scripturæ S. quæ ad justificationem requirunt etiam opera bona. Id ipsum suadet etiam Paulus, dum Gal. 5. ait: *in Christo JESU neque Circumcisio, neque præputium aliquid valet, sed fides, quæ per charitatem operatur.* His notatis.

Resp. 1. Ad textus Scripturæ S. præsertim ex Epist. ad Rom. & dico, per illos vel tantum excludi opera Naturæ, aut opera Legis Mosaicæ, facta sine gratia Christi, & fide in illum; minime autem excludi opera, quæ fiunt ex fide in Christum & cum gratiâ supernaturali; hæc enim juxta alios Scripturæ textus æquè disponunt & requiruntur ad justificationem hominis, quàm fides: nam Scriptura non omnia ad justificationem requisita præscribit in uno vel altero

loco; sed in uno præscribit v. g. fidem, in alio
 zero spem, in tertio dilectionem, in quarto remissionem injuriæ nobis illatæ, in quinto aversionem à peccato seu dolorem &c. Vel dico, per
 allatos textus intelligi fidem vivam & practi-
 cam, paulò antè explicatam. Resp. 2. Ad
 textum S. Ambrosij, & aliorum SS. PP. quos
 Confessionistæ pro se citant, ferè eodem modo,
 nimirum ab ipsis vel solùm excludi opera Na-
 turæ, & opera Legis Mosaicæ, non autem ope-
 ra profecta ex fide & gratia Christi: vel intelli-
 gi fidem vivam, practicam, spe & charitate for-
 matam, non operibus nudam: vel denique, si
 dicant, quòd sola fides justificet, intelligi de
 sola fide Catholica, ita ut sensus sit: *Sola fides
 Catholica justificat*, non Arriana, non Pela-
 giana &c.

Neque dicas, bona opera esse quidem ne-
 cessaria ad salutem, non tamen ut causas justi-
 tiæ, sed ut signa veræ fidei. Nam Scriptura S.
 salutem & justificationem adscribit tam bonis
 operibus quàm fidei, uti v. g. Luc. 7. *Remit-
 tuntur ei peccata multa, quia dilexit multum:*
 sed fides est causa salutis & justificationis, ut
 volunt Adversarij: ergo & bona opera. Scriptu-
 ra in uno loco requirit fidem, in alio dilectio-
 nem, in tertio aversionem à peccato &c. Dein-
 de Paulus expressè dicit, quod momentaneum
 & leve tribulationis nostræ æternum gloriæ
 pondus *operetur* in nobis 2. Cor. 14.

8. Dico 2. Confessionistæ nihil omnino
 possunt solidè probare ex S. Scriptura, conse-
 quenter

quenter neque doctrinam suæ Confessionis. Hæc assertio jugulum petit non modò Lutheranorum, sed & Calvinistarum, Zwinglianorum, imò omnium, qui ab Universali & Catholica Ecclesia desciscunt, ejusque auctoritatem infallibilem contemnunt; petit enim principium illorū, scilicet Scripturam S. tanquam unicū fundamentum, ex quo solo omne suum robur, & omnia argumenta depromunt. Quod fundamentum penitus everteretur, si probamus, eos ex Scriptura S. nihil omnino probare posse. Quod quidem evidenter ostendimus.

9. Prob. igitur 1. Si Confessionistæ in suis principijs non possunt solidè & infallibiliter probare, quòd habeant veram & incorruptam Scripturam S. seu verum & incorruptum Dei verbum scriptum, tunc nihil omnino solidè ac infallibiliter probare possunt ex Scriptura S. sed in suis principijs non possunt solidè & infallibiliter probare, quòd habeant veram & incorruptam Scripturam S. ergo. Mai. est evidens; si enim de ipsa Scriptura tanquam fonte ac principio non constat certè & infallibiliter, quomodo certò, & infallibiliter constabit de ijs, quæ indè probantur & deducuntur? si fundamentum est ruinosum, quomodo superstructū ædificium stabit firmū? Si objectum motivum est incertum, unde objectū materiale acquireret certitudinem? si auctoritas, cui creditur, est dubia, quomodo assensus erit prudèter certus & infallibilis?

Igitur prob. Min. In principijs Confessionista-

nistarum illud non potest solidè & infallibiliter probari tanquam fide divina credendum, quod in SS. litteris clarè expressum non est: sed in SS. litteris clarè non est expressum, quòd libri, quos habent pro vera Dei Scriptura, sint vera Scriptura S. incorrupta, legitimè traducta in linguam vernaculam à suo Luthero &c. ergo probare non possunt Confessionistæ in suis principijs solidè & infallibiliter, quòd habeant veram & incorruptam Scripturam S. Unde enim sciunt, illos libros non fuisse corruptos vel describentium incuriâ, vel hominum ignorantia, vel Catholicorum malitiâ, à quibus acceperunt hos libros, & quibus gravissimos errores impingunt circa alia fidei dogmata? Eandem difficultatè experiuntur Confessionistæ circa legitimum sensum S. Scripturæ; non enim ex Scriptura simpliciter sumpta, sed ex legitimo illius sensu dogma aliquod fidei probari potest ac debet. Unde

10. Prob. 2. Confessionistæ in suis principijs non possunt solidè ac infallibiliter probare, quisnam sit genuinus & legitimus sensus S. Scripturæ: ergo ex hoc nihil omnino solidè ac infallibiliter probare possunt. Conf. est clara; si enim de legitimo sensu Scripturæ non certò constat, quomodo certus esse poterò de ipso dogmate, quod indè probo? Ant. facile prob. Confessionistæ, & quicumque infallibilem Ecclesie Catholice auctoritatem ac traditiones, seu verbum Dei non scriptum, repudiant, non possunt aliunde probare, hunc & non alium esse

se legitimum sensum S. Scripturæ, v. g. illorum Verborum, *hoc est Corpus meum*, quàm vel ex S. Scriptura, si suis principijs velint insistere, vel, si declinare malint, ex Magistratu suo Politico, vel Ecclesia sua particulari, vel ex Spiritu privato: sed ex istis omnibus genuinum Scripturæ sensum solidè & infallibiliter probare non possunt: ergo. Mai. est in confesso. Min. ostenditur; nam imprimis Scriptura se ipsam non explicat, & illa verba, *hoc est Corpus meum*, si centies interrogentur, non dicent, quomodo intelligenda sint, an in sensu Catholicorum, aut Calvinistarum, aut Lutheranorum. Scriptura lex est, non Judex: Lex non interpretatur & explicat se ipsam. Ecclesia autem particularis, Magistratus Politicus, & multò magis Spiritus cujusvis privatus, sunt fallibiles; quia juxta principia Confessionistarum omnis homo mendax & fallibilis, imò juxta ipsos Universalis Ecclesia fallibilis est: quomodo igitur Particularis, qualem suam esse sæpius fassi sunt, aut Magistratus politicus, ad quem res fidei omnino non pertinent, aut privatorum hominum spiritus, infallibilitatem sibi promittant? ergo ex istis omnibus solidè ac infallibiliter probari non potest genuinus Scripturæ sensus.

II. Dices I. licèt prædicta probari non possint à Confessionistis immediatè ex ipsa Scriptura, possunt tamen probari mediatè per legitimas consequentias indè deductas: ergo. Resp. I. N. Ant. per quam enim consequentiam

tiam clarè ex Scriptura deductam probant, potius Evangelium S. Matthæi esse verum Evangelium, quàm Evangelium S. Thomæ, aut S. Bartholomæi? per quam consequentiam clarè ex Scripturis deductam probant, Versionem Bibliorum Lutheri esse integram? 2. Nullibi Scriptum est, neque per claram consequentiam deducitur ex SS. litteris, quòd etiam consequentiæ ab humano intellectu deductæ sint verbum Dei, & articulus fidei. Si dicas: hoc ratio dicit; ego repono: aliud est ratio, quæ juxta te in omnibus hominibus est fallax, aliud est verbum Dei, quod fallere non potest. 3. Nullibi est in Scriptura clarè expressum, nec per consequentiam claram deducitur, quòd illæ consequentiæ, quas faciunt Confessionistæ, sint legitimæ. 4. Quòd aliqua consequentia sit legitima, debeo scire ex Logica, sed utique Logica non est verbum Dei & Scriptura S.

12. Dices 2. Confessionistas multos admittere traditionem & auctoritatem Ecclesiæ Catholicæ circa Scripturam S. & dicere, quòd ex ea sola constet, quinam libri sint verè divini & incorrupta Scriptura S. ergo Scio aliquos admisisse, præsertim in Colloquio. Ratisbonensi, nostrorum argumentorum vi adactos, sed inconsequenter & contra sua principia. Deinde si semel admittenda est traditio & auctoritas Ecclesiæ Catholicæ, mox redit difficultas de legitimo sensu Scripturæ; si enim in una traditione custodienda infallibilis est Ecclesia,

clesia, cur non etiam in alijs ? si in statuendo Canone & Catalogo librorum divinatorum necessariò attenditur traditio & auctoritas Ecclesiæ Catholicæ, cur non etiam necessariò attendenda sit in explicando legitimo sensu Scripturæ S. cum æquè parùm de hoc, quàm de Canone, aliunde infallibiliter constare possit. Sic autem totam causam lucrati sumus : quidquid enim contra nos ex Scriptura afferent Confessionistæ v. g. circa Purgatorium, circa bona opera, circa fidem &c. semper intelligendum erit juxta sensum & interpretationem Ecclesiæ Catholicæ : atque sic in omnibus articulis nobiscum convenire debebunt ; nos quippe sumus in vera & Catholica Ecclesia, ut probavimus art. 7. ex ipsa Confessione Augustana.

13. Dices 3. Ex Huttero pag. 39. Jrenici. Confessio August. ejusque libri symbolici non sunt fide divina credendi, nisi sub conditione, quòd cum S. Scriptura concordent : ergo Confessionistæ credendo Confessioni credunt Scripturæ S. Resp. 1. Ant. prorsus esse absurdum ; sic enim Alcoranus etiam & Thalmud credi possunt, quia habent saltem aliqua, quæ S. Scripturæ consentiunt. Resp. 2. N. Conf. vel Dist. Conf. Credunt fide conditionata transf. Conf. fide absolutâ, firmissima, certissimâ quoad ipsos credentes, & indubitâtâ N. Conf. Posterius autem requiritur ad fidem divinam saltem quoad illos articulos, qui explicitè credendi sunt. Resp. 3. Hoc modo remittuntur libri symbolici ad cujusvis hominis privati ju-

dicium, quod in rebus divinis prorsus periculosum & iniquum est, imò seminarium omnis discordiæ & hæreseos; nam sub hoc prætextu quilibet potest sibi novam fidem cudere.

14. Ex dictis colliges 1. Nullam prorsus auctoritatem in Confessionem August. derivari ex Scriptura S. tum quia nullus articulus, Catholicis contrarius, clarè & indubitatè ex illa probatur, tum quia Confessionistis nec de ipsa Scriptura, nec de ejus Versione incorrupta, nec de legitimo illius Sensu certè & infallibiliter constat.

15. Colliges 2. Analysin seu resolutionem fidei ultimam apud Confessionistas definire in motivum humanum, adeoque ipsorum fidem nonnisi humanam esse & consequenter nullam. Interroga enim Confessionistam, quare credat, dicet, quia Scriptura S. hoc vel illud dicit: quære iterum, quare credat, verum esse id, quod Scriptura dicit, reponet, quia Scriptura est verbum Dei, fallere & falli nescientis: insta, quare credat, hanc Scripturam esse verbum Dei incorruptum, vel hunc esse sensum Scripturæ à Deo intentum? Hic necessariò pro motivo formali dabit aliquid solùm humanum, quia traditiones & auctoritatem Ecclesiæ non agnoscit pro verbo Dei. Dicit itaque fortassis, Scripturam luce sua & divina indole natales suos prodere & se ipsam explicare: at cur hanc lucem potiùs in Alcorano suo Turca, aut in Thalmud Judæus conspicit, quàm in nostra Scriptura? aut si Christianis so-

lum-

lummodo pater hæc lux, cur in iisdem libris eam non æqualiter vident Catholicæ, Lutherani, Calvinistæ, Anabaptistæ &c. cum omnes investigent, omnes orent? Reponet fortè, id se credere, quia ab interno & privato spiritu id addiscit; sed unde constat ipsi, suum spiritum privatum non falli, cur alios sibi potius vult credere, quàm ipse illis, cum & hi se à Spiritu S. regi asserant? Fortè ad Doctores suos vel ad Magistratum Politicum confugiet; sed & isti homines sunt, adeoque fallibiles, nec probare sufficienter possunt, se à Deo dirigi, præsertim in ijs rebus, in quibus contradicitur Universali & antiquæ Ecclesiæ.

16. Colliges 3. modum te fortiter defendendi contra Lutheranos, Calvinistas, & alios Sectarios, eosque ita constringendi, ut nulla ratione contra te quidquam efficere possint. Si igitur fortè contingat te impugnari ab uno ex ipsis, id facere debet Adversarius tuus ex sola Scriptura S. nam aliud Verbum Dei non admittit nisi scriptum, & *nihil credendum* asserit, *nisi scriptum in S.S. litteris*. Ex Scriptura S. itaque te impugnabit, & quidem in linguam vulgarem translata, & explicata juxta mentem Lutheri, vel Calvinii &c. vel juxta propriam. Hoc si fiat, tutò illi negabis ipsam Scripturam, versionem, textus puritatem, interpretationem & sensum: pete ab ipso, ut tibi hæc omnia probe ex sola Scriptura (nam nihil credendum, nisi in Scriptura expressum) & videbis, quòd hæreat constrictus, & quasi fasciatus;

hæc

hæc enim non nisi ad Græcas Calendas probabit ex Scriptura sola. Adeoque tua est victoria, tua fides antiqua persistet illæfai; nam *actore non probante reus absolvitur, etiamsi nihil præstiterit*, ut habet regula Juris. Ita & tua fides acculata, non autem convicta, manet inconculsa, & in possessione veritatis, etiamsi tu nihil præstiteris poltrivè.

17. Colliges 4. modum efficaciter impugnandi Adversarios ex Scriptura S. & *aggressive*, seu *offensive*, ut ita loquar, te gerendi, si id tibi placuerit. Nunquam enim teneris sustinere partes Argumentantis, sed solum Defendentis, seu *defensive* te gerendi, cum sis in possessione, vel potius quasi possessione veræ fidei, veræ Ecclesiæ. de quo *defensive* agendi modo dictum est antè. Si igitur placet Sectarium aggredi, & citò sternere, accipe aliquod Mysterium, quod Adversarius tuus credit, v. g. S. Matthæi Evangelium, Trinitatem Personarum, Divinitatem Christi, Baptismum parvulorum &c. quæ Mysteria Adversarius tuus nunquam probabit sufficienter ex sola Scriptura contra Judæos, Sabellianos, Arianos, & Anabaptistas. Hoc posito sic argue: illa fides est falsa, quæ tenet articulum falsum: sed fides Lutheranorum &c. tenet aliquem articulum falsum: ergo fides Lutheranorum est falsa. Min. prob. Fides Lutheranorum pro articulo, imò pro fundamento fidei habet, quòd *nihil sit credendum, nisi clarè & particulatim expressum sit in S. Scriptura*: sed hoc est falsum: ergo.

ergo. Min. iterum prob. Prædicta Mystéria (v. g. Evangelium S. Matthæi esse librum divinum) non clarè, particulatim, & determinatè continentur expressa in Scriptura S. ergo iste articulus, qui dicit, *nihil credendum, nisi clarè, & particulatim expressum in Scriptura S.* est falsus. Nec video, qua ratione, salvis suis principijs, effugium invenire queat Adversariorum calliditas: adeoque retribus suis constricta victorem te, non quidem venerabitur, sed criminabitur, responsis in convitia versis.

C O N C L U S I O.

TE jam compello, & ad conscientiam tuam provoco, Confessionista, quisquis es rerum intelligens, ac æternæ salutis amans, edicito, utrùm ex allatis capitibus, seorsim aut simul sumptis, tibi appareat sufficiens motivum, propter quod prudenter tibi imperare possis assensum fidei Divinæ firmissimum, certissimum, indubitatum circa doctrinam Confessionis Augustanæ. Certè moveri non potes 1. Auctoritate Lutheri, quia vir erat vitæ & doctrinæ pessimæ. 2. Non auctoritate Caroli V. quia is Confessionem Augustanam reprobavit. 3. Non auctoritate Libri Concordiæ, quia iste non modò repletus est erroribus & mendacijs, sed etiam in multis deficiat à Confessione Augustana. 4. Non auctoritate totius Ecclesiæ Lutheranæ, quia hæc evidenter est falsa Ecclesia. 5. Non auctoritate Ecclesiæ

siæ

siæ Græcæ, quia ista ferè ubique contradixit
 Confessione, præterquam quòd ipsamet sit fal-
 sa & schismatica Ecclesia. 6. Non defectione
 Ecclesiæ Romanæ recentioris, quia hæc non
 minus perstitit integra & incorrupta, quàm
 fuerit antiqua. 7. Non auctoritate Ecclesiæ
 Romanæ antiquæ, quia ista in articulis, nos
 inter & Confessionistas controversis, sentit u-
 bique nobiscum contra Adversarios. 8. Non
 puritate ipsius doctrinæ, quam continet, quia
 illa nec Pura, nec Sancta, nec Evangelica est.
 9. Non constantiâ ipsius Confessionis, quia
 innumeras mutationes & corruptiones subiit,
 & vix unquam invariata existit apud suos.
 10. Non miraculosa propagatione, quia ni-
 hil habet prodigij, si homo voluptatis & liber-
 tatis avidus currere incipiat secundùm concu-
 piscencias suas, remoto timore Domini, si la-
 xatis cupiditarum frænis impunè & citra ullum
 salutis periculum indulgere genio sinatur, &
 viam latam incedere dissolutis moribûs, modò
 interim credatur &c. 11. Non denique mo-
 veri potes auctoritate Scripturæ, quia, præ-
 terquam quòd nullum Confessionis suæ dogma
 claro textu Scripturæ stabilire possint, insuper
 fateri debent Confessionistæ, à se nihil omni-
 no ex Scripturis probari posse.

Adduxi ego memoratos 11. fontes, studiò
 conquisitos, ratur, vel ex singulis, vel ex om-
 nibus, vel ex quibusdam eorum, saltem quoad
 speciem & apparentiam, argumenta desumi, &
 Confessioni Augustanæ sufficientem auctorita-
 tem

tem conciliari posse à Confessionistis , ut prudentem & firmissimum fidei divinæ assensum ex merito motivi ei præstare possent : sed planè demonstratum hæctenus fuisse existimo, ex iis, sive seorsim sive simul sumptis, non modò sufficientem auctoritatem non conciliari Augustanæ Confessioni, sed multò magis opprobrium & confusionem. Plures fontes ego non reperi, fortè nec tu reperies, ex quibus vel apparenter tantū credibilis fiat fide divina Confessionis Augustanæ doctrina. Vide igitur, quid agas, quid tibi in re tanti momenti, ex qua pender tota æternitas, animæque salus vel interitus, agendum, quid statuendum.

P A R E R G A

Ex Prima parte Theologia Polemica.

Ex Controversia præliminari.

1. **E**videns est aliquem existere Deum. 2. Sed unicum. 3. Etiam si Atheo permittatur aliquis processus in infinitum. 4. Evidens est existere in mundo aliquam veram Religionem, à Deo revelatam. 5. Sed unicam tantum. 6. Pariter evidens est, dari alteram vitam. 7. Et quidem æternam. 8. Turcismus non est vera Religio, quia inter alias apertas falsitates docet, finem & felicitatem hominis, etiam in altera vita, consistere in voluptatibus corporis. 9. Nec Judæismus, quia negat Christum esse verum Messiam. 10. Nec Paganismus, quia negat Christo divinitatem, quæ tamen est evidenter credibilis. 11. Pariter est evidenter credibile, doctrinam Christi esse à Deo. 12. Perniciosus error est Indifferentismus, omnibus salutem promittens, credentibus in Christum. 13. Aut saltem potissimos & fundamentales articulos Christianæ fidei profitentibus. 14. Unio inter Catholicos & Protestantes aliòsve Sædarios est desperata, si petitur, ut Catholici vel in unico articulo semel definito cedant.

De Verbo DEI Scripto, & non Scripto.

15. Datur Verbum Dei scriptum, seu Scriptura aliqua Spirit S. inspirante per hominem velut calamum exarata. 16. Cujus libri, qui verè Deo dictante conscripti, & ab Ecclesia approbati sunt, vocantur Canonici, ceteri autem Apocryphi. 17. Libri canonici utriusque Testamenti numerantur 72. 18. Ex quibus Lutherus expunxit libros Tobiae, Judith, Sapientiae, Ecclesiastici, Machabæorum: item epistolam ad Hebr. epistolam S. Jacobi, epistolam S. Judæ, & Apocalypsin S. Joannis. 19. Quinam libri sint canonici, non patet ex ipsa luce, quæ resplendet ex eis, ut vult Calvinus. 20. Neque ex titulo, Apostolum vel Prophetam præferente, ut vult Hunnius. 21. Neque ex allegationibus, dum unus liber Scripturæ S. citat alium, ut vult Kemnitius. 22. Neque ex mirabili harmonia, qua omnes libri sacri conspirant, ut vult Parens. 23. Neque ex Spiritu interno hominis privati, ut volunt multi Sectarij. 24. Neque ex criticis, ex parte Scripturæ se tenentibus, ut volunt alij. 25. Sed unice discerni infallibiliter possunt libri canonici ab Apocryphis auctoritate Ecclesie Romano-Catholicæ. 26. Etiam Modernæ. 27. Editio Bibliorum Hebraica, uti & Syriaca veteris Testamenti, si exstaret incorrupta, esset summæ auctoritatis. 28. Idem est de editione Græca novi Testamenti. 29. Sed nunc quia depravatae sunt, tutum non est, eas ubique sequi. 30. Idem ferè est de versione

70. Interpretum, qui antiquum Testamentum
transulerunt ex Hebraico in Græcum. 31. Edi-
tio latina, quæ dicitur Vulgata, & hodieum in
usu est, partim est S. Hieronymi, partim incerti
cujusdam Auctoris. 32. Est maxime auctori-
tatis, imò sola hodie Authentica. 33. Editiones
vulgares factæ ab Hæreticis nullam prorsus habent
auctoritatem. 34. Factæ à Catholicis tolerantur.
35. In Germania nostra etiam permittitur omnibus
lectio Bibliorum, in linguam vulgarem seu vernaculam à Catholico traductorum. 36. Alibi ta-
men, uti in Italia, Hispania &c. prohibetur ex
justis causis. 37. Non est necesse, imò nec expe-
dit adhibere Biblia vernacula in officijs Divinis.
38. Sensus Scripturæ S. dividitur principaliter in
Litteralem, & Mysticum, seu in Historicum, &
Spirituallem. 39. Etiam sensus mysticus sæpe in-
tenditur à Spiritu S. præter litteralem. 40. Licet
regulariter solùm ex sensu litterali peti debeant ar-
gumenta firma pro Mysterijs fidei. 41. Scripturæ
S. varios patitur sensus. 42. Cùm sit obscura in
multis locis. 43. Etiam circa res necessariò cre-
dendas. 44. Nec se ubique clarè explicat in alijs
locis. 45. Etiam obscura est doctis, probis, fi-
delibus, prædestinatis, & reverenter, attentèque
legendibus. 46. Nec justæ desunt causæ, propter
quas Deus voluit Scripturam esse obscuram.
47. Ad cujus providentiam proinde spectat provi-
dere Judicem controversiarum fidei, & Scripturæ
interpretem infallibilem, Universalem, & qui cla-
ram ferat sententiam, ut partes litigantes nôsse
queant, pro qua stet veritas. 48. Talis Index
non

non est Scriptura S. ut volunt Lutherani & Calvinista. 49. Etiam sumpta cum instinctu interno seu spiritu privato. 50. Neque Princeps vel Magistratus secularis. 51. Sed sola Ecclesia, vel potius Caput Ecclesiae & Summus Antistes. 52. Praeter verbum Dei scriptum necessario admitti debet etiam non scriptum, seu traditiones. 53. Quae dividuntur in Divinas, Apostolicas, & Ecclesiasticas. 54. Non omnia, quae ad fidem pertinent, clarè & particulatim continentur in Sacris Scripturis. 55. Neque omnia, quae ad mores. 56. Unde falsum est principium Sectariorum: nihil credendum, nihil faciendum, nisi scriptum. 57. Traditiones probari possunt etiam ex ipsa Scriptura S. 58. Ex consuetudine omnium Gentium. 59. Et ex eo, quòd ab antiquis hereticis, pridem damnatis, fuerint repudiatæ. 60. Habent traditiones tantam auctoritatem, quantam habent Scripta eorum, à quibus profisciscuntur; nempe Divinae & Apostolicæ; quantam habent Scripturæ Divinae & Apostolicæ. 61. Et traditiones purè humanæ non habent auctoritatem majorem, nisi humanam. 62. Sectarij non habent fidem Divinam, sed merè Humanam, incertam, & fallibilem. 63. Quia resolutio ultimata fidei apud ipsos desinit in motivum humanum, incertum, fallibile. 64. Sen defensivè. 65. Sen aggressivè disputes cum Sectarijs, certò tua est victoria, si bene noveris modum disputandi.

De Ecclesia Militante.

66. Essentialis definitio Ecclesiae, complectens ea, quae sunt de fide, est, quòd sit Cætus fidelium, licet

licet non sit integraliter perfecta. 67. Male di-
vidi ut in externam & internam. 68. Comple-
ditur in se non solum justos, sed etiam peccatores.
69. Non solum predestinatos, sed etiam reprobos.
70. Schismatici puri spectant ad Ecclesiam. 70. Ut
& excommunicati. 72. Item Catechumeni, sed
imperfecte. 73. Heretici autem nullo modo, nisi
quatenus adhuc subsunt jurisdictioni Ecclesie.
74. Vera Christi Ecclesia nunquam fuit invisibilis.
75. Imò nec potest aliquando fieri invisibilis.
76. Neque aliquando ita defecit, ut non amplius
existit. 77. Neque ita deficiet ante finem
mundi. 78. Cum id sit impossibile. 79. Vera
Christi Ecclesia nunquam erravit in rebus fidei.
80. Neque unquam errare potest. 81. Quenam
autem sit vera Christi Ecclesia inter tot Sectas, cog-
nosci potest & debet ex certis signis & notis.
82. Quarum alie dicuntur affirmativæ, ut Sancti-
tas, alie negativæ, ut Unitas. 83. Tales notæ
necessario reperiri debent in vera Ecclesia. 84. Qui-
bus ea, non quidem evidenter vera, sed tamen red-
datur evidenter credibilis. 85. Pura Verbi Di-
vini prædicatio, & recta Sacramentorum admini-
stratio non sunt legitimæ & utiles notæ, ut tamè vo-
lunt Confessionistæ. 86. Sed potissimum hæ quatuor,
Unitas in doctrina fidei, Sanctitas doctrine & mo-
rum, Universalitas seu diffusio per totum orbem,
& Antiquitas seu continua ab Apostolorum tempo-
ribus duratio. 87. Ad quas 4. notas ferè omnes
aliæ, quas aliqui adducunt plurimas, reduci pos-
sunt. 88. Easque admittere debent etiam Secta-
rij. 89. Vera Christi Ecclesia debet necessario esse
una

una & concors in rebus fidei. 90. Sancta specu-
lative & practice. 91. Catholica, seu per totum
orbem diffusa. 92. Apostolica, seu antiquissima.
93. Ecclesia autem Romana est ubique concors in
rebus fidei. 94. Habet Sanctitatem doctrine.
65. Et Morum. 96. Est verè Catholica ratione
loci. 97. Et temporis, seu est verè Apostolica.
98. His quatuor dotibus destituta est Secta Luthe-
rana. 99. Calvinistica, & alie. 100. Sola
igitur Ecclesia Romana est vera Christi Ec-
clesia, & incorrupta Sponsa.

O. A. M. D. G.

